

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir, 6 din

TRST 22. okt. 1949

LETO ČETRTO · številka 188

Poština plačana v gotovini.

Spedizione in abb. post. II. gruppo

23. - 30. X. 1949

Razstava gospodarske dejavnosti jugoslovanske cone STO-ja v Kopru

bo prikazala dejavnost in napredek na vseh področjih gospodarstva: poljedelstva, vrtnarstva, ribarstva, industrije, turizma, trgovine, in preskrbe, obnove in -gradenj. obrtj. itd.

POMEN V. obletnice osvoboditve BEOGRADA

20. oktobra je proslavil Beograd peto obletnico, odkar ga je osvobodila Jugoslovanska armada ob podpori Rdeče armade. Bitka za Beograd se je bila od 14. do 20. oktobra in obema vojskama je pomagalo tudi na tisoče Beograđanov, ki so nato vstopili v NOVJ in podili nemške fašiste dalje iz domovine.

Ravno te dni, ko vsi narodi Jugoslavije enotno praznujejo obletnico osvoboditve svoje prestolnice, pa vsa kominformistična propaganda vliiva goliđe gnojnice na vso osvobodilno borbo jugoslovanskih narodov in njihovih voditeljev. Razni šarlatani kakor Pajetta, Vidali in njim podobni pa si celo upajo trditi, da partizani, ki so prelivali svojo kri tudi v Beogradu, nimajo niti pravice proslavljati svojega velikega praznika in da imajo to pravico samo »zdrave silene«. Za Pajetto nima jugoslovanska narodno osvobodilna vojska nobenih zaslug pri osvoboditvi Beograda, ki je zanj izključno dejanje Rdeče armade, ker si ne more predstavljati, da bi se lahko delovno ljudstvo neke države samo osvobodilo, to pa zato ker si v pretekli vojni KPI ni znala kljub porazu fašizma priboriti oblasti. Zato pa raje navaja zasluge bolgarske in romunske vojske, katerih poslednja se je celo borila proti Sovjetski zvezi. Iste ga mnenja kakor neki Pajetta tam v Italiji pa je celo zunanji minister ZSSR Andrej Višinski, za katerega borba jugoslovanskega ljudstva ni važna in je mnogo bolj važen »prispevek CSR k vojnim naporom«, kakor je dejal na tiskovni konferenci v Lake Successu.

Pri tem se moramo vprašati, katera vojska se je v zasedeni Evropi razen Rdeče armade borila proti nacistični Nemčiji. To je bila edino narodno osvobodilna vojska Jugoslavije. Drugje so izvajali pasivni odpor, imeli so tudi odporiško gibanje, toda vojske si niso znali ustvariti. S tem nočemo podcenjevati deleža drugih narodov v borbi proti nacizmu in pri njegovem porazu, toda vse to se ne da niti primerjati s tem, kar so naredili v drugi svetovni vojni jugoslovanski narodi, katerih žrve so najboljši dokaz o njihovem velikem prispevku pri uničenju nacizma.

Jugoslovanski narodi pa niso samo pod vodstvom sedaj toliko obrekovane Komunistične partije Jugoslavije ustvarili iz malih skupin mogočno narodno osvobodilno vojsko, ki je povsod zadajala okupatorju hude udarce, temveč so že v letu 1941 ustvarili tudi zametke ljudske oblasti, pozneje pa že pravo ljudsko oblast na edino osvobojenem partizanskem ozemlju v Evropi.

Ravno zato, ker je KPJ takoj od začetku razumela, kako je treba osvobajati domovino okupatorjev, ustvarjati redno vojsko in graditi ljudsko oblast, si je to oblast priborila (česar druge komunistične partije v ugodnih pogojih, kakor n. pr. grška, niso dosegle) in s tem položila temelje, da je lahko Jugoslavija začela po osvoboditvi graditi socializem. In gradila ga je z uspehom ter šla zvesto naprej po začrtani poti, s čimer je utrjevala tudi mednarodno revolucionarno in demokratično gibanje.

To pa ni bilo vseh raznim politikom v Sovjetski zvezi, ki so si začeli po svoje razlagati marksizem-leninizem in delavsko revolucionarno gibanje odvisnosti izključno ruskim državnim interesom. Ker so ti ljudje ustvarili teorijo, da se lahko proletarijat v kapitalističnih državah reši kapitalizma in se dokoplje do oblasti izključno s silo Rdeče armade, za kar naj bi bile primer Češkoslovaška, Madžarska, Romunija itd., jim je bil seveda primer Jugoslavije v spitiko, niso mogli trpeti ob svojem boku popolnoma samostojne socialistične države, ki se je osvobodila sama, čeprav z njihovo podporo.

Vse to se popolnoma strinja s sovjetsko politiko v času vojne, ko so razdelili Jugoslavijo na interesna področja. Ravno zaradi te sramotne kupčije z imperialisti obrekujejo Jugoslavijo in jo očitajo, da se je že med vojno prodala imperializmu, ko vsakdo dobro ve, kako se je borila proti poskusom imperialistov, da bi se izkrcali na Balkanu ter s tem preprečila, da bi se uresničil načrt njene delitve na interesna področja. Vse to očitajo Jugoslaviji le zato, da bi prikrili svoje barantanje, ki nima na sebi prav nič socialističnega.

Ce bi se Jugoslavija, ki ji očitajo, da se je prodala imperializmu, ne borila tako odločno proti njihovim poizkusom za časa borbe, bi bila danes kolonija, bi bila kakor Nemčija in bi predstavljala trajno grožnjo za mir. Na vzhodu bi jo izkoriščali Sovjeti, na zapadu imperialisti, jugoslovanski narodi pa bi trpeli brez vsake perspektive za osvoboditev. Pri tem naj nam je najbolj zgovoren grški primer, kjer so borbe izdali, ker jim je tako narekoval interes lastne države proti interesu svetovnega proletariata.

Jugoslavija ni šla v osvobodilni vojni po poti oportunitizma, ni posnemala pasivnega zadržanja nekaterih komunističnih partij ter je pokazala, da se borbeni proletarijat in delovno

Matonova hiša v Dekanij z baladurjem

Ljudstvo posamezne države lahko sam osvobodi, če ga pravilno vodijo na osnovah marksistično-leninistične znanosti. Zato pa je moral nastati Informbiro, zato morajo zanikati stvarnost in hromiti njeno življenjsko silo, zato so privlekli na dan vse mogoče klevete in zanikajo, kar se zanikati ne da. To zanikanje je zato zašlo tako daleč, da odreka jugoslovanskim narodom celo pravico praznovanja lastne osvoboditve in osvoboditve Beograda. Velika borba jugoslovanskih narodov je torej greh, oni bi morali čakati, kakor so čakali Romuni, Madžari in Bolgari, ali pa celo dopustiti, da bi se jim zopet vsedla za vrat beograjska čaršija.

Jugoslovanski narodi torej ne bi smeli praznovati svojega velikega praznika, praznovati bi ga smeli le ustaši, četniki, razni špijoni in oni mehkužci in brezvretenčarji, ki so se ustrašili težko socialistične graditve ter dezertirali. Zato smo tudi videli, kako so si zlasti v Italiji, na vse načine prizadevali, da bi ne šli partizani na proslavo obletnice osvoboditve Beograda, da bi zadržali resnici pot. Ta resnica pa se ne da ustaviti, kakor se ne da ustavljati pot zgodovini, ki se razvija dialektično naprej.

Osvoboditev Beograda je bila simbol za vse narode Jugoslavije, saj so v njej sodelovale vse edince vseh narodov, bila je potrditev resnične enotnosti teh narodov zgrajene na načelih samoodločbe in iskrenega bratstva. Kakor je bila osvoboditev Beograda simbol enotnosti, tako je sedaj Novi Beograd, prestolnica socialistične Jugoslavije, njeno srce, ki močno utripa v svoji ogromni dejavnosti in oplaja s svojimi življenjskimi sokovi vso državo, središče, v katero se stekajo sile iz vseh federalnih edinic, središče, ki vodi Jugoslavijo v socializem in bolj pravičen družbeni red.

(Nadaljevanje na 3. strani)

KRONIKA

Sovjetske metode v OZN so nevredne socialistične države

drugim: «Ce bi se sprejelo sovjetsko stališče, bi to pomenilo, da nobena neodvisna država vzhodne Evrope ne more postaviti svoje kandidature, če nima odobritev od Sovjetske zveze. Če bo Jugoslavija izvoljena, se bo skušala držati v VS načela enakopravnosti držav in narodov, pravice narodov, da uredijo svoje življenje brez zunanjih vmešavanj ter načela mednarodnega sodelovanja za ohranitev miru. Izvolitev Jugoslavije bi ojačala moralni vpliv OZN, pripomogla bi k prepričanju političnih pritiskov in utrdila občutek varnosti za vseh.

Administracija za evropsko gospodarsko sodelovanje (Marshallov plan) je znižala za 4,4 odst. nakazila vsem evropskim državam razen Belgiji in Švedski.

Sovjetska zveza je vrnila ZDA devet petrolejskih ladij, ki jih je imela v najemu med vojno. V kratem bo vrnila SZ Ameriki še 18 ladij.

Jules Moch je vrnil mandat za sestavo nove francoske vlade, potem ko so se mu izjalovili vsi poskusi, da bi spravil v sklad interese posameznih strank. Sedaj ima v rokah mandat radikalec Rene Mayer, govorilo pa se je tudi o Schumanu kot o novem ministrskem predsedniku.

V Londonskih krogih se je razširila vest, da misli že v tem letu odstopiti finančni minister Cripps.

Trumanova vlada pripravlja načrt za zvišanje cene zlata in za razvrednotenje dolarja.

Madžarsko pravosodno ministrstvo je javilo, da so bili Rajk, Szonyi in Szalai obsojeni v soboto v neki jetnišnici na Madžarskem. Njihova prošnja za pomilostitev je bila namreč odvrnjena.

Neodvisni laburistični poslanec Zilliacus je izjavil, da ima Bevin od 1. 1945 na področju zapadne politike vlogo Sancha Panche, Churchill pa vlogo Don Kihota.

Zaradi izrabljanja mednarodne organizacije novinarjev za gonjo proti Jugoslaviji, je odstopil njen predsednik.

Maršal Smuts je bil razrešen funkcije vrhovnega poveljnika južnoafrikanke vojske.

V ministrstvu poljske vlade je prišlo do večjih sprememb. Odstavljen je bil namestnik ministra za zunanjo trgovino Cutin in več drugih funkcionarjev, govori pa se tudi, da je bil aretirani namestnik ministra za poljedelstvo Kovalski.

V Moskvi je umrl sovjetski maršal Tolbuhin, ki se je v zadnji vojni posebno odlikoval v bitki za Stalingrad. Poveljeval je tudi četrti in potem tretji ukrajinski armadi. Novembra 1944 je prišel do Blatnega jezera in istega leta podpisal premirje z Bolgarijo. Odlikovan je bil z redom Suvorova in Leninovim redom.

V Moskvo bo v kratkem odpotovala italijanska trgovinska delegacija na pogajanja za dobavo treh milijonov ton žita.

Sekretar komunistične partije Avstralije je bil obsojen na 3 leta zapora.

Iz raznih virov poročajo, da bo zamenjan poslanik ZDA v Jugoslaviji Cavendish Cannon.

Za novega jugoslovanskega poslanika na Dunaju je bil imenovan predsednik odbora za zunanjo trgovino Slovenije Viktor Repič.

V Italijo je odpotovala posebna jugoslovanska delegacija na pogajanja z italijansko vlado o reparacijah, ki znašajo skupno 125 milijonov dolarjev.

V Bolgariji odstavljajo ravnatelje velikih državnih podjetij, po vesteh iz Pariza pa je bil aretirani šef generalštaba bolgarske vojske in poveljnik prve bolgarske armade.

Dosedanji predsednik avstrijske vlade je po svoji formalni ostavki po volitvah spet dobil mandat za sestavo vlade.

Na zapadni Javi in Indoneziji je spet prišlo do oboroženih borb partizanov proti holandskim okupatorjem.

Predsednik vlade vzhodne Nemčije je izjavil poljskim novinarjem: «Nemčija ne bo smela nikoli več napasti Sovjetsko zvezo, Poljsko ali katero koli drugo državo. Napraviti hočemo konec enkrat za vselej politiki «Drang nach Osten».

Ker je bilo visoki češkoslovaški duhovščini odvzeto imetje, bodo novi zakoni dopuščali češkoslovaškim duhovnikom, da se rešijo materialnih skrbi in se tako lahko bolje posvetijo svojemu delu med češkoslovaškim ljudstvom.

IZJAVE MARSALA TITA

Maršal Tito je na vprašanje ameriškega novinarja Gailmora — ali lahko sedanji položaj dovede do odkritega napada ali do invazije Jugoslavije s sovjetske strani —, med drugim odgovoril naslednje: «Ce bi provokatorska akcija privedla do napada na Jugoslavijo, se bi mi takoj obrnili pa OZN. Vendar ima Jugoslavija sredstva, da se lahko upre takim provokacijam. Ko govorim o provokacijah, ne mislim na vojno. Kajti če bi prišlo do vojne na jugoslovanskem ozemlju, ne bi ta ostala lokalizirana, pač pa bi se spremenila v svetovno vojno. Ne bomo dovolili, da bi take provokacije dosegle svoj namen. To kar bomo napravili in kar delamo, je, da prikažemo te provokacije take kakršne v resnici so. Lahko razumemo njihovo pravico bistvo, če poznamo elemente, katerih se pri tem poslužujejo. Provokatorje pošiljajo v našo državo preko vseh meja, posebno pa preko onih z Albanijo in Madžarsko. Ne gre za spretne politične agente pač pa za bandite, za ljudi, ki so v preteklosti služili dvomljivim gospodarjem. Uspoštevali metode, ki so jih do sedaj uporabljali proti Jugoslaviji ne moremo upati, da se bodo stvari obrnile na bolje. Lahko pa pričakujemo vrsto novih provokacij, bolj ostrih in hujših, obmejne incidente kakor v preteklosti.

Edina možnost sporazuma s Sovjetsko zvezo je, če ta menja svoje protijugoslovansko stališče.

DOKONČNO SO LIKVIDIRALI NARODNOOSVobodILNO BORBO GRSKEGA LJUDSTVA

Titove izjave so resne, so izjave človeka, ki mu je kot voditelju socialistične države vse na tem, da obvaruje svojo državo vojnih pretresov, da si lahko v miru zgradi cvetočo socialistično notranjo ureditev. So to izjave političnega voditelja, ki se ne udaja utvaram, pač pa resno presoja sedanji položaj, ki je po krivdi voditeljev Sovjetske zveze takšen, da resno za skrblja miroljubne in demokratične množice sveta. Da gre tukaj za izdajstvo borbe in prizadevanj demokratičnih množic s strani sedanjih voditeljev Sovjetske zveze, je med drugim razvidno tudi iz primera Grčije, oz. iz primera narodnoosvobodilne borbe grškega ljudstva.

Radio «Svobodna Grčija» je 17. t. m. objavil, da je grška demokratična vlada izdala nalog za prekinitev vojaških operacij grške demokratične vojske in da se preneha z državljansko vojno. Poročilo poudarja, da se sedaj pri OZN skušajo najti mirno rešitev grškega vprašanja s sodelovanjem Sovjetske zveze ter pripominja da grške demokratične sile ne bodo demobilizirane.

Ta objava grškega radia, ki sicer uadno potrjuje samo dejansko stanje, ki traja na grških bojiščih že nekaj časa, dokazuje, da je Sovjetska zveza brezpogojno kapitalizirala pred kapitalisti in jim prodala grške borbe za svobodo.

Po drugi strani pa tudi «prizadevanja v okviru OZN» za mirno rešitev grškega vprašanja, na katera se izgovarja v svojem obvestilu radio Svobodna Grčija, niso uspela, ker je odbor za «spravo na Balkanu» izjavil, da mu ni mogoče pripraviti podlago za spravo in da bo zato prekinil z delom.

«SREDSTVA POSVEČUJEJO NAMEN»

Popolnoma v smislu tega katoličkomoralističnega nauka se razvija tudi politika Sovjetske zveze, odkar je izšla resolucija Kominforma, brez ozira na dejstvo, da nima taka politika ničesar opraviti z načelno leninistično politiko in da samo jemlje ugled progresivnemu gibanju, ki ga je doslej z avtoriteto predstavljala Sovjetska zveza. Zdi se, da je glavni cilj sedanjega vodstva SZ, uničiti socialistično graditev v Jugoslaviji in streti njeno obrambno odločnost, sredstva za dosego tega cilja pa so svetovni javnosti že dobro znana, saj se jih Sovjetska zveza in njeni vazali poslužujejo vsak dan z vedno večjo vnamo. Ta sredstva so: breznačelno klevetanje, zunanepolitična diskriminacija, grožnje z orožjem, vtihotapljanje diverzantov itd. K tem sredstvom spada tudi likvidacija grškega narodnoosvobodilnega gibanja, prevračanje krivde za to na Jugoslavijo itd. Sedaj je v okviru OZN kot tako sredstvo predvsem na vrsti diplomatska diskriminacija, ki v najlepši luči razkriva, kako globoko je že padla SZ v svoji breznačelni politiki sovražstva do Jugoslavije. Najprej je SZ, da bi preprečila izvolitev Jugoslavije v Varnostni svet, predlagala zapadnim imperialistom kupčijo na račun svobode grškega naroda, po-

tem je Višinski preko tiskovne konference izjavil, da SZ ne bo priznala izvolitve Jugoslavije v Varnostni svet ter pri tem zaničevalno pljunil na en milijon 700.000 žrtev, ki so jih v zadnji vojni doprinesli jugoslovanski narodi za zmago nad fašizmom. Da bi preprečil izvolitev Jugoslavije v VS je začel snubiti argentinsko delegacijo kot najplivnejšo delegacijo iz Latinske Amerike, naj ne glasuje za Jugoslavijo in je pri tem padel tako daleč, da je fašista in diktatorja Perona poveljeval v največjega demokrata in prijatelja Sovjetske zveze. To kar dela sedaj Sovjetska zveza je politika šarlatanov, katere vzorniki so italijanski politiki reakcionarnega kova. To je politika zapravljanja časti in čistost leninske načelne politike. To je načrtna diskriminacija progresivne stvari v svetu.

KARDELJEVA IZJAVA

Po tiskovni konferenci Višinskega in po njegovih nesramnih poizkusih, da bi preprečil izvolitev Jugoslavije v Varnostni svet, je podal jugoslovanski zunanji minister Kardelj izjavo, v kateri pravi med

Jugoslavija ne bo popustila pred nobenim pritiskom ali grožnjami

Sej jugoslovanske delegacije v OZN in minister za zunanje zadeve Edvard Kardelj je odgovoril 6. oktobra na vprašanja dopisnika kairskega lista «Akbar el Om» Ramzesu Nasifu.

Vprašanje: Kakšne ukrepe misli izdati vaša delegacija, da bi odvrnila nedavne korake Sovjetske zveze proti Jugoslaviji?

Odgovor Jugoslovanska delegacija želi opozoriti Združene narode in miroljubne ljudi na svetu, da ravnanje ZSSR proti Jugoslaviji ni v skladu z Ustavno listino, OZN niti z izjavami njenih predstavnikov o miru in enakopravnosti narodov ter da vnaša to ravnanje v današnje mednarodne odnose še en nov povod strahu za mir. Sicer se pa vlada FLRJ ne bo izognila nobenega sredstva, ki je v duhu enakopravnosti narodov in njihovega medsebojnega spoštovanja, da bi bil spor miroljubno rešen. Toda, prav tako je pripravljena, da ne bo popustila pred nobenim pritiskom ali grožnjami.

Vprašanje: Po vesteh, ki jih objavlja

tisk tukaj in v tujini, je videti, da kopiji Sovjetske zveze čete zaradi priprave napada na Jugoslavijo. Ali ste tudi vi tega misljenja?

Odgovor: Na to vprašanje bi lahko odgovorila samo sovjetska vlada. V vsakem primeru dajejo grožnje vojaške demonstracije na mejah naše države upravičen povod za najrazličnejše glasove, ki danes krožijo po svetu in ki gotovo zadajajo težke udarce splošnemu prizadevanju človeštva po miru.

Vprašanje: Jugoslavija je odklonila, da bi se pridružila kakršnemu koli protisovjetskemu bloku. Ali mislite, da vas Rusija in njeni sateliti s svojjo odpovedjo pogodb o medsebojni pomoči z Jugoslavijo silijo zavzeti drugačno stališče?

Odgovor: Vlada FLRJ bo ostala zvesta svoji politiki miru in izven vseh protisovjetskih blokov, ne glede na sovražno ravnanje vlade ZSSR proti njej. Toda prepričana je, da pri taki svoji politiki ni mogoče, da ne bi imela podpore Združenih narodov in vseh tistih ljudi, ki mislijo, da je svetovni mir nedeljiv, zaradi česar ga je treba povsod varovati.

Vprašanje: V govoru vaše ekscelence na plenarni seji generalne skupščine ste navedli tezo, da izvira spor med Moskvo in Beogradom iz želje veselite, da bi se vmešavala v notranje zadeve Jugoslavije. Ali bi lahko podrobno obrazložili to izjavo?

Odgovor: Med FLRJ in ZSSR ni nikakih objektivnih državnih razlogov za spor, če se obe državi ravnata po načelih enakopravnosti narodov. Spor glede sovjetskih državljanov je bil šele naknadno umetno izzvan, da bi upravljalo sovjetsko ravnanje proti naši državi. Iz istih razlogov je bil uprizorjen tudi proces proti Raiku na Madžarskem. Ta proces je bil potreben, da bi FLRJ pokazali kot nevarnost za neodvisnost in nedotakljivost vzhodnoevropskih držav, da bi s tem pojasnili in upravičili sovražno ter grožnjo politiko sovjetske vlade proti FLRJ. Pravi izvori te politike pa so popolnoma drugi. Sovjetska vlada hoče namreč vsiliti svojo voljo FLRJ in jo podrediti svoji hegemoniji. Vmešavanje v notranje zadeve naše države s pritiskom in grožnjami od zunaj je samo sredstvo te hegemonistične politike. Jugoslovanski narod pa, ki gradi svoj socialistični red, nočejo, da bi se razvijali kot privešek neke druge države, temveč se hočejo rešiti zaostalosti, ki so jo podedovali od preteklosti, in na svojih tleh svobodno razvijati vse svoje energije.

Vloga demokratične Nemčije za bodoči razvoj odnosov v Evropi

STALINOVE IZJAVE

Kot je bilo pričakovati, je ustanovitev vzhodnonemške demokratične države povzročila v diplomatskih krogih zapadnih sil razburljive komentarje, ki enodušno zatrjujejo, da vzhodnonemška demokratična vlada nima legalne osnove, da je bila osnovana proti volji nemškega ljudstva in da je dokončno izključila vsako možnost štiristranskega sporazuma o Nemčiji. Za takim zatrjevanjem se kaj slabo skriva težnja zapadnih sil, ki je bila vseskozi vidna, da v resnici ne bi prišlo do sklenitve enotne demokratične mirovne pogodbe z enotno Nemčijo.

SOVJETSKA ZVEZA PRIZNA NOVO NEMSKO VLADO

Kot prva država, je Sovjetska zveza 15. t. m. uradno objavila svoje priznanje nove vzhodnonemške države in njene vlade ter sklenila izmenjati z njo diplomatske predstavnike. Za poslanika Sovjetske zveze bo imenovan bivši poslanik v Budimpešti G. M. Puškin,

Vsi komentarji poudarjajo, da bo temu uradnemu priznanju vzhodnonemške vlade s strani Sovjetske zveze sledila sklenitev ločene mirovne pogodbe med SZ in vzhodno Nemčijo, kar se da med drugim sklepati tudi iz pozdravnega pisma, ki ga je generalisim Stalin poslal predsedniku vzhodne Nemčije Piecku.

OBSTOJ MIROLJUBNE IN DEMOKRATICE NEMCIJE IZKLJUČUJE MOŽNOST NOVIH VOJN V EVROPI

V tem pismu pravi Stalin med drugim: «Ustanovitev miroljubne demokratične Nemčije pomeni važen preokret v zgodovini Evrope. Nedvomno izključuje obstoj miroljubne in demokratične Nemčije ob strani Sovjetske zveze vsako možnost novih vojn v Evropi in onemogoča zaslužnje evropskih držav svetovnim imperializmom. Izkustvo zadnje vojne je pokazalo, da sta največje žrtve pretrpeli nemško in sovjetsko ljudstvo. Ti dve ljudstvi imata največji potencial v Evropi, da lahko izvedeta akcije svetovnega merila. Če sta ti dve ljudstvi odločeni braniti mir in če pokažeta isto energijo, ki sta jo pokazala v

vojni, tedaj bo mir v Evropi zagotovljen.»

Stalin je v svojem pismu še naglasil, da bo demokratična Nemčija uživala naklonjenost in podporo vseh narodov sveta, med katerimi razen sovjetskih tudi ameriških, britanskega, francoskega, italijanskega, poljskega in češkoslovaškega.

KOMENTARJI K STALINOVEMU PISMU

Tuji opazovalci v Moskvi posvečajo posebno pozornost onim Stalinovih besedam, ki poudarjajo prednost sovjetskega in nemškega potenciala v odnosu do ostalih držav in zaključujejo iz njih, da bo vzhodna Nemčija imela v okviru gospodarstva vzhodne Evrope vodilno vlogo. Dopisnik «France Press» iz Moskve pa poudarja predvsem psihološko stran Stalinovih besed in pravi, da Rusi prav gotovo ne bodo pozabili nacističnih zverstev, da pa sedaj po končani vojni kljub temu nudijo Nemcem roko. V ameriških krogih pa so mnenja, da predstavlja Stalinovo pismo predsedniku vzhodne Nemčije indirektno diplomatski odgovor na Achesonove izjave češ, da vzhodnonemška država nima legalne podlage. «Telegraph» iz britanskega zasedbenega področja Nemčije pravi, da je Stalinovo poveličevanje nemškega in sovjetskega ljudstva preludij za nov Rapallo v Evropi.

JUGOSLOVANSKE NOTE BOLGARIJI, ROMUNIJI IN ALBANIJI

Raztrganje prijateljskih pogodb z Jugoslavijo s strani kominformističnega bloka, je Jugoslavija vzela na znanje. Ta nečastni, hitlerjevski način ravnanja z prijateljskimi pogodbami, ki so se ga v svoji želji po uničenju socialistične neodvisne Jugoslavije poslužili kominformistični voditelji vzhodnoevropskih držav bo brez dvoma imel dalekosežne in močno škodljive posledice za dokončno odpravo tragične preteklosti v odnosih med temi državami, vendar socialistične Jugoslavije pri tem ne zadeva nobena, niti najmanjša krivda. Jugoslavija je svoje obveznosti, izvirajoče iz prijateljskih pogodb, zvesto izpolnjevala in bila za svojo internacionalistično politiko v odnosu do teh držav deležna pohval in priznanj vseh onih voditeljev držav, ki jo danes napadajo na najbolj gnusen način.

Kako stoji stvar v resnici in kako je vsa odgovornost za sedanjo sramotno in reakcionarno politiko in za njene posledice na strani kominformističnih veljakov, je vlada Jugoslavije jasno pokazala v svojih notah. Medtem, ko smo naše čitatelje v zadnji številki že seznanili z vsebino protestne note FLRJ Madžarski, podajamo sedaj izvlečke iz podobnih not Bolgariji in Madžarski.

SOVINISTIČNA VELIKOBOLGARSKA POLITIKA SE SKLADA S POLITIKO KOMINFORMA

Ze med drugo svetovno vojno je vodstvo osvobodilnega gibanja in ljudske revolucije jugoslovanskih narodov zasnovalo svoje odnose do bratskega bolgarskega naroda in njegove borbe na načelih najtesnejše bratske pomoči in sodelovanja z jasno perspektivo, da mora zmaga nad fašističnimi osvajačci ze vselej odpraviti težko dediščino preteklosti in pripeljati bratske narode in njih države do najtesnejšega prijateljstva in sodelovanja, do popolne enotnosti. Izvajanje jugoslovanske politike na teh načelih je privedlo 1. 1947 do sklenitve pogodbe o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči ter do sporazuma o gospodarskem sodelovanju, o carinskih olajšavah itd.

V tistem času je maršal Tito dejal: «Naša dolžnost je, da uresničimo, kar smo z voljo naših narodov izpolnili. Naši narodi ne pričakujejo od nas fraz in lepih besed, marveč dejanj.» In še je dejal: «Storili bomo vse, da se želja po ustvaritvi močne južno-slovanske skupnosti in lepše prihodnosti naših narodov tudi uresniči.»

Predstavniki Bolgarije Georgij Dimitrov pa je takrat govoril: «To, kar je izrazil naš tovariš maršal Tito, izraža od prve do zadnje besede naše lastne misli, občutke in želje.» In še je dejal: «To je iskrena pogodba, ki izraža suvereno voljo naših narodov, voljo živeti v miru in v bratskih odnosih ob bratski podpori, delati složno za svojo splošno blaginjo, braniti se složno proti vsem sovražnikom, složno delati in sodelovati v graditvi trajnega miru na Balkanu in na vsem svetu. Naša zavezniška pogodba ni rezultat skrivne diplomacije. Ni kos papirja, ki ga lahko veter že jutri odnese...»

Jugoslovanska nota govori potem o konkretni pomoči, ki jo je dajala Jugoslavija Bolgariji in o tem, kako je začelo bolgarsko vodstvo postopoma odstopati od revolucionarne resnične nacionalnega vprašanja južno-slovanskih narodov v okviru federacije enakopravnih narodov. Jugoslovanska nota posebno razkrinkuje velikobolgarsko politiko bolgarskih voditeljev do makedonskega nacionalnega vprašanja in ugotavlja, da Makedonci v Bolgariji niti niso priznani kot nacionalna manjšina in da sploh ni govora o pravici makedonskega naroda v Bolgariji do samoodločitve.

Dejstva navedena v jugoslovanski notii govore na eni strani o iskreni želji vlade FLRJ, da bi rešili vprašanje federacije na globoko demokratičen način, na drugi strani pa o tem, da se je bolgarska vlada lotila uresničitve velike cilje z slabimi nameni, katerih temeljno ozadje so bili velikobolgarski šovinizem in velikobolgarske hegemonistične težnje.

Jugoslovanska nota karakterizira potem besno gonjo bolgarskih kominformističnih voditeljev proti Jugoslaviji in navaja dejstva, kako je bolgarska vlada prekršila obstoječi sporazum, kako je začela izvajati obmejne incidente itd., ter zaključuje ugotavlja, da je bolgarska vlada spremenila pogodbo o prijateljstvu z Jugoslavijo v ničvreden kos papirja. Ze

zdavna prej pred njeno enostransko in verolomno formalno razveljavitvijo. Bolgarska vlada je s tem najbolj grobo žalila čustva jugoslovanskih in bolgarskega naroda in zato bolgarsko ljudstvo ne bo nikdar odobravalo tega sovražnega dejanja bolgarske vlade naperjenega zoper Jugoslavijo. Odgovornost za posledice, ki bi utegnile nastati zaradi nemiroljubne politike bolgarske vlade do FLRJ in njenih narodov, pada izključno na vlado Bolgarije.

NOTA ROMUNIJI

Vsebinsko podobna je tudi jugoslovanska nota romunski vladi od 15. oktobra t. l. Jugoslovanska nota ugotavlja, da ni imela romunska vlada niti enega dokaza, da bi opravičila svojo sovražno postopanje do Jugoslavije in se je zato poslužila žalitev in klevet iz not tistih vlad, ki so že pred njo razvezale zvezniške pogodbe s FLRJ. Tudi v tej notii se ugotavlja, da je vlada FLRJ v svoji politiki do Romunije vedno upoštevala željo, da bi razvila in okrepila prijateljske odnose temelječe na medsebojnem zaupanju in najtesnejšem sodelovanju in da je taka politika FLRJ prišla do izraza v praksi in posebno v sklenitvi pogodbe o prijateljstvu med FLRJ in Romunijo. Ta pogodba je pomenila veliko pomoč in podporo demokratičnim silam v Romuniji, mladi romunski demokraciji v borbi z reakcionarnimi silami v državi. To je tudi priznal predsednik romunske vlade Dey, ki je takrat govoril o maršalu Titu kot o slavnem borcu, ki je izšel iz vrst delavskega in demokratičnega gibanja in čigar ime izgovarjajo v vseh državah z ljubeznijo in spoštovanjem.

Komaj pol leta pozneje je začela romunska vlada brez povoda in razloga s številnimi odkritimi sovražnostmi, s katerimi je poteptala slovesno prevzete obveznosti. Od takrat naprej so se kršitve obstoječih pogodb s strani romunske vlade kopičile dan za dnem in jugoslovanska nota jih navaja po vrstnem redu.

Jugoslovanska nota zaključuje: Z verolomno razvezo pogodbe o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči je romunska vlada uresničila del načrta tistih, ki podpihujejo šovinistične strasti in nacionalistične ambicije di Jugoslavije, s čimer razdružuje narode tega dela Evrope in rušijo najdragocenejšo pridobitev — bratstvo in prijateljstvo narodov, skovano med drugo svetovno vojno.

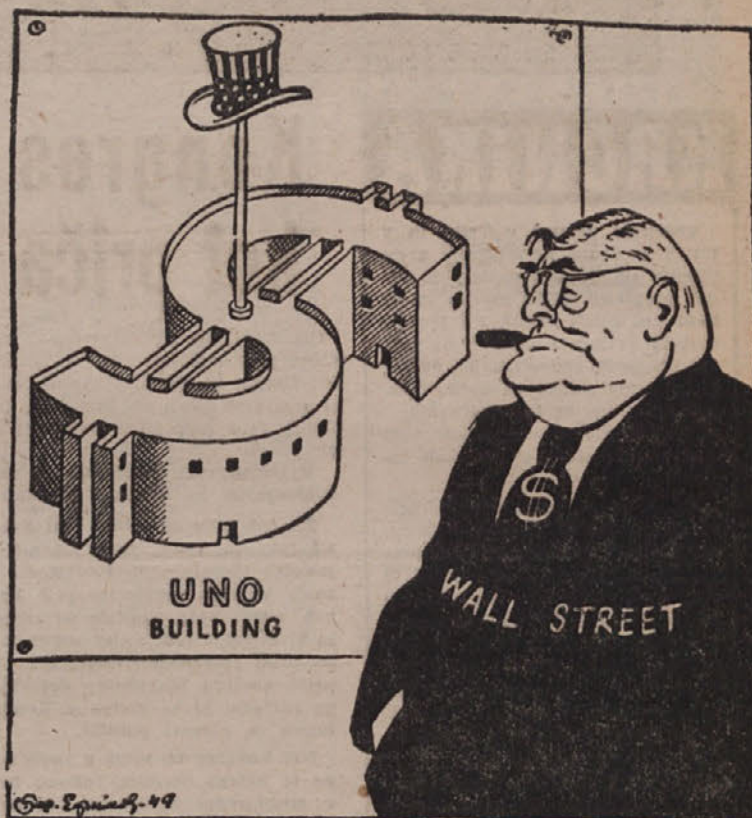
Romunska vlada skuša to svojo razbijaško in nemiroljubno delavnost opravičiti s sklicavanjem na laži in izmišljotine, navedene v sramotni budimpeštanski provokaciji. S tem romunska vlada samo potrjuje svoje sodelovanje v zaroti, ki je organizirana po takih in podobnih izzivanjih proti socialistični Jugoslaviji in njenim narodom.

S takim svojim ravnanjem dokazuje romunska vlada, da ji ni do suverenosti narodov, do neodvisnosti svoje države in do graditve miru v tem delu Evrope.

PROTESTNA NOTA ALBANSKI VLADI

Albanska avanturistična vlada se obnaša napram Jugoslaviji skoraj najbolj predržno in nesramno. Po nalogu svojih gospodarjev je inscenirala številne obmejne incidente, zaradi katerih je jugoslovanska vlada bila pri-

Novost ameriške arhitekture

Tako si wallstreetški mogotci predstavljaajo palačo OZN

siljena že večkrat protestirati. Vlada FLRJ je 5. septembra t. l. predlagala albanski vladi sestavo mešane jugoslovanske-albanske komisije, ki naj izvede preiskavo o obmejnih incidentih. V zvezi s tem je sedaj naslovila jugoslovanska vlada albanski nota, v kateri ugotavlja, da je na ta

predlog jugoslovanske vlade albanska vlada odgovorila z izzivanjem novih incidentov. Tako so 7. t. m. albanski vojaki iz zasede ubili jugoslovanskega stražarja. Vlada FLRJ opozarja albansko vlado, da je že skrajni čas, da preneha z izzivanji na jugoslovanski meji.

V ZDA SO PRED ZAKONOM VSI ENAKI?

V preteklem letu so v ZDA registrirali 700 tisoč kazenskih prekrškov. Policijski statistiki so te prekrške razdelili v razne kategorije:

Vsakih dvajset sekund se zgodi v ZDA en rop, vsakih dvajset minut in pol tatvina z vlomom, vsake tri minute ukradejo avto, vsakih deset minut ukradejo komu površnik, vsakih 12 minut je ranjena kakšna oseba pri igranju kart in vsakih 44 minut kakšnega ubijejo.

Pred sedmimi leti je bilo v ZDA 4 milijone registriranih delinkventov, letos jih je po podatkih zveznega informacijskega urada 6 milijonov.

Vendar se ni čuditi, da je število kriminalcev v ZDA tako porastlo.

Buchenwaldska zver Ilsa Koch izpuščena pred dnevi na svobodo

kajti umori in ropi niso v tej deželi toliko zločin kot donosen posel badiši za zločince ali za sodnike.

Ameriški novinar Lavigny piše v svoji knjigi, «Kako postajajo politični moške bogati», naslednje: «Nas sedanjih sodni sistem je melanholična farsa. Bojijo se ga lahko samo nedolžni.»

To izjavo ameriškega novinarja potrjuje vsakodnevna praksa ameriških sodnikov. Poglejmo dva primera, ki sta se dogodila istega dne pred dvema ameriškima sodiščema. Pred dvema tednoma so v mestu Rootland obsodili tri mladeniče, bivše borce, na dosmrtno robijo zaradi dolgov, ki so jih naredili v času, ko so bili po demilitarizaciji brezposelni. Istega dne so v New Yorku postavili pred sodišče druge tri mladeniče: Evgena in Bernarda Margullisa in njunega bratranca Samuela Handela. Ti mladeniči, za razliko od onih iz Rootlanda, niso bili brezposelni temveč lastniki važne firme «Relyabile metal company». Razen tega ti bratje v času vojne niso bili na fronti kot oni iz Rootlanda, pač pa so se posvetili bolj donosnim poslom. Spekulirali so na newyorški borzi. Med procesom je bilo ugotovljeno, da so ti bratje med vojno

prikrili večji del podatkov o svojih dobičkih in tako oškodovali državo pri odplačevanju davkov.

Kaj mislite, na kaj je obsodil newyorški sodnik te tri mladeniče? Morda jih je obsodil na dosmrtno ječo kot one iz Rootlanda? Ne! lastniki firme so bili obsojeni na letovišarsko zaporno kazen, na tri mesece zapora z naslednjo obrazložitvijo: Da bo lahko firma «Relyabile metal company» nemoteno izvrševala svoje delo, dovoljuje sodišče, da lahko odslužijo obsojeni bratje svoje kazni v turnusu po dogovoru z jetniškimi administratorjem.

Na pročelju najvišjega ameriškega sodišča piše: «Pred zakonom so vsi enaki». Toda tako je samo v napisu, v resnici obstajajo v ZDA zakoni za uboge in zakoni za bogate.

Se en primer izpred ameriških sodišč:

Študent dortsmootskega kolegija Thomas Doxi je na barbarski način ubil študenta istega kolegija Rainonda Cherotta. Dejanje je vzbudilo zgražanje v vsem mestu. Hitro je prišlo do procesa. V začetku je sodnik zelo ostro nastopal proti morilcu. Zločin je nazval primer banditizma in podlosti. Ves tisk je predvideval najvišjo kazen. Toda med razpravo so dognali, da je bil ubiti študent naprednih idej in da je v sporu, v katerem je prišlo do uboja, zagovarjal Sovjetsko zvezo. Sodnik je naenkrat menjal svoje mnenje in je začel nazivati ubijalca za zgubljeno ovco in ga končno obsodil na nezatno denarno kazen.

Pričujoči sestavek smo povzeli iz lista «Komsomolskaja pravda» predvsem zato, ker sta se prav v zadnjem tednu dogodila pred ameriškimi sodišči dva primera, ki dobro potrjujeta resničnost neverjetnih navedb zgornjega članka.

16. t. m. je višja ameriška komisija v zapadni Nemčiji obvestila, do bo 17. im. izpuščena na svobodo abuchenwaldska zver Ilsa Koch, po komaj štirih letih pripora. Ves svet pozna to nacistično kriminalko, ki je v nemških taboriščih izdelovala iz človeških kož usnjene torbice. Poveljnica taborišča smrti v Buchenwaldu ima na vesti deset in deset tisoče žrtev, toda sedaj jo je ameriško sodišče očistilo grehov in človeška zver bo lahko znova

začela svoj umazani posel v službi novih gospodarjev.

Sedaj pa primerjajte obsodbo, ki jo je skoraj istočasno izreko newyorško sodišče pod predsedstvom newyorškega zveznega sodnika Medino proti 11 voditeljem ameriške komunistične partije. Sodišče jih je spoznalo za krive «proti-ameriškega delovanja» in odločilo, da zapadejo vsi kazni, ki jo predvideva zakon, t. j. 10 let zapora in 10 tisoč dolarjev denarne kazni. Ameriški imperialistični mogotci so si izmislili parolo o «protiameriški dejavnosti», da se morejo z nje pomočjo «na legalen način» znebiti svojih progresivnih političnih nasprotnikov, a istočasno so našli številne izgovore, na podlagi

Komunistični voditelji v ZDA obsojeni pred dnevi na zaporne kazni

katerih izpuščajo na svobodo tipe kot je Ilsa Koch in postavljajo na vodilna mesta svoje vazalne zapadnonemške države rehabilitirane naciste.

In vendar piše na pročelju najvišjega ameriškega sodišča: Pred zakonom so vsi enaki!

POMEN V. obletnice osvoboditve BEOGRADA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Narodi Jugoslavije so svojo prestolnico osvobodili z lastnimi močmi, jo obnavljajo in širijo, da bo ponos socialistični domovini. Zato pa bodo praznovali obletnico njene osvoboditve tako, kakor bodo sami hoteli, pa naj Pajetta in druge uzdrave siles bevskaajo, lažejo in obrekujejo, dokler jih je volja. Če bi se znali tako boriti, kakor znajo obrekovati, bi danes ne bili sužnji klerikal-fašizma in bi lahko tudi oni praznovali osvoboditev svoje prestolnice, česar bi se tudi jugoslovanski narodi z njimi radovali.

Kanton je sprejel osvoboditelje

Ko smo v zadnji številki našega tednika pisali, da je Kanton tik pred padcem, je bil dejansko že v rokah demokratične ljudske vojske. Prebivalstvo mesta, ki šteje 1.146.000 duš, med katerimi je več tisoč delavcev iz tovarn cementa, stekla, rafinerij itd. je sprejelo osvoboditelje z navdušenimi manifestacijami, sličnimi onim ob osvoboditvi Sanghaja in Pekinga. Vse mesto je bilo okrašeno z zastavami nove kitajske ljudske republike ter s slikami Mao Tse Tungja. Prebivalstvo je raz pločnikov pozdravljalo osvobodilne oddelke, ki so v največjem redu korakali skozi mesto.

Medtem, ko so posamezni oddelki čistili obširne mestne predele, je glavna osvobodilna vojska krenila takoj naprej proti mejam britanske kolonije Hong Kong, ki je oddaljena od Kantona slabih 100 km, in jo še isti dan dosegla. Pot proti meji Honkonga je bila prosta, ker so jo že preje očistili partizanski oddelki. Nacionalistični oddelki, ki so se umikali v tej smeri se bodo le s težavo prebili na Formozo. Vzdelež 22 km dolge meje Honkonga s Kitajsko je razvrščenih 32.000 mož britanske vojaške posadke, ki je bila v pričakovanju napredovanja ljudske armade možno ojačena.

Na meji ni prišlo do nobenih incidentov.

Nacionalistična poročevalna agencija pa javlja, da so nacionalistični oddelki izpraznili tudi važno pristanišče Amoy, ki je obkoljeno in se umaknilo na utrjeni otok Chinmun, ki je oddaljen 7 milj od pristanišča. Padec Amoya se pričakuje vsak čas.

V Cunkingu, tretji zaporedni prestolnici nacionalistov vlada panika in kaos, ki ju je prihod pribeglih nacionalističnih ministrov še povečal.

V času, ko vsa Kitajska slavi zmage svoje ljudske armade pa evropski zapad išče poti, ki naj bi ga povedla iz nemogočega položaja v zvezi s Kitajsko. Ta nemogoči položaj karakterizira najbolje komentar britanskega lista «Daily Telegraph», ko pravi: Anglo-kitajski odnosi se morajo naslanjati prej na politično realnost kot pa na iluzije, da Cankajškov režim dejansko še obstaja.

KRONIKA

Tiskarski delavci v Trstu in v Italiji se vedno niso dosegli uresničenja svojih zahtev. Zato so sedaj proglasili delno stavko in ne bodo več delali nadur. Pri tem so najbolj prizadeti tedniki in tudi naš list ne bo redno izhajal, dokler se ta delna stavka ne neha. Čitatelje prosimo, da to upoštevajo.

Mezdno gibanje so začeli tudi delavci, zaposleni v tovarnah testenin.

Vlada Bidovec-Morana je imela te dni smolo. Ko je odšla z doma, so ji tatovi odnesli: 24 m belega platna, 8 rjuh za dve postelji, 8 obrisač, 6 platnenih obrisač, 10 platnenih prevlek za zglavje, 4 barvane prte, 6 svilenih ženskih spodnjih hlačk, 4 svilena spodnja krila in volneno odejo v skupni vrednosti 110.000 lir. Tatovi so pršli v njeno stanovanje, s ponarejenimi ključi.

Pri Sv. Soboti so otvorili novo šolsko poslopje s 24 učilnicami za 1000 učencev, veliko telovadnico, otroškimi vrtecem za 200 otrok in vsemi priložnostmi kakor pisarnami, kuhinjami, kopalnicami itd. To šolo pa hočejo italijanski šovinisti pridržati le za italijanske učence, slovenske pa pošiljajo v staro vlažno šolo.

Sovinstične šolske oblasti so premestile iz Rojana na Greto slovenski otroški vrtec, tako da bi morali hoditi rojanski otroci pol ure daleč. Seveda le zato, da bi se starši naveličali sitnarjenja in poslali otroke v italijanski otroški vrtec. Starši otrok so odločno protestirali pri šolskih oblasteh.

Na Elizejskem polju bo začela v kratkem delovati nova lekarna.

Conski upravni odbor je odgovoril vprašanje uvedbe družinskega davka.

Policija je ob 4.45 zjutraj našla na Lonjerski cesti v pralnici hiš za »sfrata« 19letno dekle Liliano M., ki je spalja zavita v krznem plašču. Dekle je policajem povedalo, da jo je mati zapodila z doma zaradi razuzdanega življenja. Policaji so jo odpeljali na dom, mati pa je ni hotela sprejeti in jim je rekla, naj jo peljejo na pravstveno policijo, ki naj jo vtkane v kak zavod.

Na devinskem bloku je policija odkrila tihotapstvo orožja. Ameriški vojak Mihael Sances in dekle Romana Cucis iz Tarfenta sta v svoji limuzini »Pontiac« imela v prostoru za prtljago več novih karabink in samokresov s šaržerji vred. Kasneje so ugotovili, da sta večkrat potovala v Italijo.

Nov kino so odprli v ul. Fabio Filzi. Imenoval se bo »Vittorio Veneto«.

Porotno sodišče je obsodilo policiste Maria Blasutto, Tomaža Persija, Karla Trojerja in Severina Alessia vsakega po eno leto in več mesecev ječe ter na denarne globe, ker so kradli bencin in ga prodajali nekemu Edmondu Merlaku. Merlaku pa je sodišče obsodilo na 14 mesecev ječe in na 39.000 lir globe.

Prosvetni oddelek VU je odklonil ustanovitev dvoletne slovenske trgovske šole v Trstu. V utemeljitvi te odklonitve navaja vojaška uprava iste razloge kakor italijanski šovinisti. Gredo pač vsi z roko v roki.

Kovinarski delavci imajo nizke mezde, zato so začeli mezdno gibanje, da se jim prijemi povišajo. Njih borba pa nima uspehov, ker so Enotni sindikati oportunistični, Delavska zbornica pa vleče na svojo stran.

Pred vojaškim sodiščem se je nadaljeval proces proti »Corriere di Trieste«. Obtožena odgovornega urednika Bellharja je branil odv. Zennaro. Sodišče ga je obsodilo na 300.000 lir globe in na 3 mesece zapore pogojno.

Izreden parček je iznenadila policija v soboto zvečer. Okoli polnoči je našla ob obrežju v preveč intimnem razgovoru nekoga 74letnega Maria S. in 60letno vdovo Iginijo T. Policaji so ju zaradi nemoralnega obšanja prijeli.

Kongres KP STO-ja bo ostal v zgodovini kot priča borbe proti odklonom in oportunističnosti

Ob zaključku II. kongresa Komunistične partije STO-ja je spregovoril tov. Ukmar in povzel v svojem govoru delo vseh štirih dni kongresa. Tov. Ukmar je z jedrnatimi besedami dejal:

V imenu vseh izvoljenih se vam zahvaljujem za izraženo zaupanje.

Za nas pomeni veliko čast predstavljati in voditi našo slavno in junaško Partijo, isto Partijo, ki je znala v trdih revolucionarnih borbah voditi naše množice do zmage in ki bi znala tudi danes voditi borbo proti razrednemu sovražniku in proti novemu sovražniku delavskega razreda, ki se skriva v Kominformu in njegovi politiki.

Naš kongres bo ostal v zgodovini ne le našega ozemlja, temveč tudi v mednarodni zgodovini. On nam kaže, kako se komunisti borijo proti odklonom, proti oportunističnosti, ki se širi v vseh komunističnih partijah razen v KPJ in v naši Partiji. Naša borba pomaga tistim revolucionarnim silam, ki se tudi v drugih partijah borijo za obrambo marksizma-leninizma proti revizionizmu.

Na Tržaškem ozemlju obstaja samo ena komunistična partija, ki je ostala zvesta marksizmu-leninizmu: to je naša Partija. Vsi tisti, ki sami sebe proglašajo za internacionalistične komuniste, da bi prekrili svoj lastni revizionizem, niso nič drugega kot navadni socialšovinsti in sovražniki delavskega razreda. Socialistična Jugoslavija nas uči, kako se je treba boriti proti sovražnikom proletariata, proti sovraž-

nikom zatiranih narodov, sovražnikom marksistične znanosti. Nič ne pomagajo klevete, ne pomagajo laži, ne pomagajo grožnje — Komunistična partija Jugoslavije pod vodstvom svojega Centralnega komiteja, vodi jugoslovanske narode v boljše

vičnih revolucionarnih pozicijah in znali bomo izolirati vse revizioniste, ki služijo zgolj svetovnemu revizionizmu.

Vse kominformistično sovražstvo, klevete, falzificiranja, izsiljevanje in terorizem, nam vlivajo le še večjo

klonu z marksistično-leninistične linije in da bomo okrepili revolucionarno zvestobo v članih naše Partije.

Obljubljamo, da bomo ohranili visoko zastavo internacionalizma proti vsem vrstam socialšovinstva in revizionizma!

Obljubljamo, da bomo ohranili visoko komunistično moralo in da se bomo borili z vsemi silami proti blatenju, proti klevetam in proti sistemom izsiljevanja, ki jih uporabljajo kominformisti.

Obljubljamo, da bomo okrepili enotnost in bratstvo med narodi našega ozemlja!

Obljubljamo, da bo v jugoslovanski coni Tržaškega ozemlja naša Partija nadaljevala z obrambo in krepljenjem ljudske oblasti za dobrobit delovnih množic in za zmago socializma!

Naj živi mednarodni proletariat! Naprej pod zastavo Marksa in Lenina, za zmago socialistične revolucije in za poraz imperializma in protirevolucionarnega oportunističnega!

Naj živi tržaški proletariat in njegova avantgarda, Komunistična partija!

Naj živi slovansko-italijansko bratstvo!

Naj živi II. kongres KP STO-ja!

Naj živi KP Jugoslavije in njen Centralni komite, graditelj socializma v Jugoslaviji!

Naj živi tov. Tito, genialni voditelj jugoslovanskih narodov v borbi za neodvisnost in enakopravnost narodov!

Nov politbiro CK KP Sto-ja

V soboto 15. t. m. se je sestel Centralni komite, ki je bil izvoljen na II. kongresu Komunistične partije STO-ja. Centralni komite je izvolil za svojega generalnega sekretarja ponovno tov. BRANKA BABICA.

Nato je CK izvolil politbiro KP STO-ja, ki ga sestavljajo sledeči tovariši:

BABIC BRANKO, SORTA GIORDANO, BELTRAM JULIJ, UKMAR ANTON, STOKA FRANC, PETRONIO BORTOLO, MEDICA ERMINIO, LAURENTI EUGENIO, MRAK BORIS.

Za kandidata sta bila izvoljena: LIPOVEC FRANC - TINE IN RESCHITZ ALMA.

Sestala se je tudi kontrolna komisija, ki je izvolila za predsednika tov. UKMARJA ANTONA.

bodočnost, v resnično proletarsko demokracijo, v socializem.

Naš kongres je dokazal strnjeno in borbenost naših množic, ki so pripravljene boriti se proti kateremu koli sovražniku v kakršni koli obliki.

Z zaupanjem v naše revolucionarne množice in zavedajoč se, da bodo sledile svoji pravi Partiji, bomo postali monolitna sila na naših pra-

energijo v borbi proti vsemu tistemu, kar je gnilega v kominformističnem taboru.

Tovariši delegati!

Obljubljamo, da bomo nadaljevali borbo proti imperializmu, proti reakciji, do popolne zmage delavske stvari!

Obljubljamo, da se bomo borili proti vsakemu oportunističnemu od-

Pred občnim zborom Slovensko hrvaške prosvetne zveze

Pod blestečim geslom za obrambo miru so vidalijevci okrog »zaščitnikov slovenske kulture« pripravili nekaj izredni občni zbor SHPZ »da bi se ta otrešla protijudovske klike, ki je poldrugo leto protipravno in samozvano zlorabljala SHPZ v zločinske namene titofašističnih vojnih hujskačev«.

Ta zaščitniški občni zbor pa, kljub visokemu lastnemu predsedstvu, ki so si ga zborovalci imenovali, in ki naj bi dal novega poudarka njihov borbi za mir, pa je samo prazno besedičenje.

Niti referati niti diskusije ne morejo prikriti delovanje izkoreninjenec, ki se udinjajo Vidalijevi politični liniji, kakor ne morejo Slovanski komite v Moskvi ali politični agentji okrog listov »Nova borba« iz Prage in »Napred« iz Sofije s svojimi pozdravi zamaskirati delovanja zaščitnikov, ki hočejo, zvesti Vidalijevi politični liniji, razbiti slovensko prosvetno delovanje.

Vsa njihova poročila, ki prikazujejo »velika dela«, katera so posamezni odseki opravili, so razen nekaterih dobro uspešnih zabavnih večerov, velika samo po besedah. Z njimi hočejo preslepiti slovensko mladstvo v con A, da bi se odtrgalo od svoje preteklosti in potem zdrknilo zopet nazaj v kulturno mrtvilo.

Kako nedosledni so »zaščitniki« v svojem delu, nam najbolj kaže sklepna resolucija, ki so jo sprejeli na »občnem zboru«. Med tem, ko govore o borbi proti »titofašizmu«, ki nadaljuje svojo kulturno delo na temeljih, ki so jih le ti ustvarili med narodnosvobodilno vojno, pišejo v isti resoluciji pod točko 4.: »Naše kulturno prizadevanje mora temeljiti na naprednih kulturnih tradicijah slovenskega in hrvaškega naroda ter na pridobitvah narodnosvobodilne vojne.«

Res je, »zaščitniki« goje kulturo — kolikor je pač goje — na temeljih, ki so jih navedli v 4. točki resolucije. Koliko pa se ta kultura

razlikuje od tiste, ki jo goje prosvetna društva, ki so ostala zvesta osnovi SHPZ? Pojejo Venturinijeve in Vrabčeve pesmi, ki so jih ti slovenski skladatelji ustvarili v revolucionarni borbi za socialne in narodnostne pravice Slovencev na Tržaškem ter v borbi vsega slovenskega naroda za svobodo. Vse zveze z raznimi svetovnimi mednarodnimi organizacijami ne morejo dvigniti slovenske kulture na našem, politično tako ogroženem ozemlju, če ta ni ukoreninjena v preteklosti in povezana s sedanostjo.

Zato je smešno in brezpredmetno zaganjanje v prosvetne ustanove, ki jim je Bidovec odbor odzvel volivno pravico. Slovenci na Tržaškem ozemlju so spregledali in vidijo jasno, kam jih vodi Bidovecova prosvetna politika, zato hočejo še tisti, ki so podlegli skvadrstičnemu terorju, ki so ga vidaljevci uganjali proti slovenskim kulturnim društvom, zopet nazaj na pot graditve resničnega ljudskega prosvetnega dela.

OBVESTILO

Slovensko - hrvaška prosvetna zveza javlja vsem včlanjenim prosvetnim društvom, da se vrši redni letni občni zbor dne 6. novembra 1949 ob 9. uri dopoldan: Kraj bomo javili naknadno

GLAVNI ODBOR SHPZ TRST

To niso le prazne besede, to so dejstva, ki jih lahko podkrepimo s številkami. Imamo izjave, katere so člani raznih prosvetnih društev popolnoma svojevoljno podpisali. Tudi ni nam treba potvarjati števil, saj jih lahko navajamo tudi iz »trdnjav« Vidalijeve in Bidovecove razdiralne politike, kot n.

pr. iz Ricmanj, kjer je 70 članov prosvetnega društva podpisalo izjavo, v kateri pravijo, da se strinjajo s prosvetnim delovanjem SHPZ, obsojajo pa razbijaško postopanje »zaščitnikov kulture«.

Podobne izjave je podpisalo tudi 70 odstotkov članov barkovljanskega prosvetnega društva »Vojka Šmuc«, 67,7 odst. Svetoivančanov, 70,9 odst. članov društva »Simon Jenkov«, prosvetnega društva »Marušič« 76,4 odst., Skedenj 58 odst., Salež 50 odst., Plavje 90 odst. itd.

S temi izjavami so slovenska prosvetna društva dokazala, da so ostala zvesta svoji osnovni liniji, kajti edino na tej poti lahko goje pravo ljudsko in napredno kulturo. Po razbijaškem delu vidalijevcev, ki so hoteli uničiti kulturno rast Slovencev na TO, so se prosvetna društva ponovno dvignila in dokazala

svojo življenjsko silo. Njihov razvoj pojde samo navzgor in tudi take komedije, kakor je »Bidovec občni zbor«, ne bodo mogle zavreti njihove zdrave rasti.

Položaj slovenskih prosvetnih društev ni lahak. Skoro vsa društva so po zaslugi vidalijevcev brez svojih društvenih prostorov, kar je eden glavnih pogojev za uspešno kulturno delo. Zato se pa tudi trudijo, da bi dobili prostore, pa čeprav so ti še tako skromni ter v njih obnavljajo kulturno delovanje.

Slovenska prosvetna društva, ki hočejo gojiti pravo kulturo, bodo prav s svojo aktivnostjo najbolje pripravila občni zbor SHPZ, ki bo 6. novembra, ko bo glavni odbor stopil pred one, ki so ga izvolili, in kjer bo pred Slovenci na TO podal obračun svojega prizadevanja in uspehov.

Naši „Cankarjevci“

Sentjakobsko prosvetno društvo »Ivan Cankar« je priredilo 14. t. m. kulturni večer. Ker samo nima primernih prostorov, je moralo gostovati na Opčinah.

Toda ne le, da nima primerne dvorane za prireditve, tudi sicer deluje to naše najbolj agilno prosvetno društvo v kaj težkih razmerah. Stiskati se mora v neprimerne prostore, zdaj v nekakšnem skladišču, zdaj v privatnem stanovanju. Toda vse to ni odvrnilo niti članstva niti ni oplašilo požrtvovalnega pevovodje Svare niti ni vzelo volje mlademu tamburaškemu zboru in njegovemu glasbenemu vodji tov. Gerdolu.

Na prireditvi so nastopili vsi kulturni odseki: pevski zbori, moški, ženski in mešani, dalje tamburaški zbor in recitatorji. Moški zbor je občuteno zapel Mirkovo »Jutro«, Vrabčev »V spomin Ivana Cankarja«, Hajdrihovo »Luna sijaj«, Jenkovo »Strunama«, »Kragulčiki«, rusko narodno v priredbi Svare ter Svarovo »Prelepa je Selška dolina«. Ženski zbor pa je nastopil s Pahorjevo »Prečudni cveti«, Krsticevimi »Svatbarskimi pesmimi« in z Adamičev »Tam gori za

našo vasjov. Mešani zbor pa je zapel Lajovčevo pesem »Pastirčkin in Adamičev »Mlad junak«.

V zadnji točki so nastopili skupno mešani zbor in tamburaši,

Za dobro uspešno prireditve zaslužijo priznanje prav vsi sodelujoči. Prav posebej ga zaslužijo zato, ker so v razmerah, v katerih delujejo, lahko postavili prireditve, na kateri je sodelovalo toliko članov. To je slika pravega stremljenja za širjenje resnične slovenske kulture, kljub vsem oviram, ki jim jih danes postavljajo oblasti z odkrekanjem prostorov in vidalijevci, ki so s svojo razbijaško politiko hoteli uničiti prosvetno društvo »Ivan Cankar«.

Nastop »Ivana Cankarja« tudi najbolj nazorno kaže, kdo lahko govori o gojenju in ščitenu slovenske kulture na Tržaškem ozemlju: ali »Ivan Cankar« in vsa ostala društva, ki gredo po poti dela in se s tem svojim delom lahko tudi predstavijo pred občinstvom, ali tisti »Ivan Cankar«, ki je uzavzelo prostore in v njih mirno spi ali pa kvečjemu razbija delovanje drugih.

Odgovor prepuščamo slovenskemu ljudstvu!

Gospodarska razstava v Kopru prikaz gospodarskega napredka v coni B

Od 23. do 30. oktobra bo v Kopru II. razstava gospodarske dejavnosti jugoslovanske cone STO-ja. Razstava bo pokazala veliki napredek v vseh gospodarskih panogah v Istrskem okrožju v primeri z lanskim letom in dyig življenjske ravni delovnega ljudstva. Pokazala bo, kaj vse so sproščene ljudske sile v svojem poletu ustvarile v pogojih ljudske oblasti s pomočjo vseh organizacij in ustanov.

Ze sama površina razstavnih prostorov v novozgrajeni garaži v Semeđeli nam kaže velik napredek: lani so ti prostori obsegali 2.280 kv. metrov, letos pa merijo 5.326 kv. metrov. V tej garaži je sedaj vse živo: arhitekti, slikarji, pleškariji, zidarji, mizarji in težaki hite, da bo do nedelje vse delo opravljeno in da bodo lahko tisočglave množice občudovale sadove svojih naporov in dela. Ravno zato, ker vidi vsak delovni Istran v razstavi prikaz svojega dela, sodelujejo na terenu vsi z največjim navdušenjem, da bo ta velika manifestacija del dosegla kar največji uspeh. Za razstavo je povsod veliko zanimanje, vsaka vas hoče prispevati po svojih močeh. Tako je tudi pripravljane te razstave pokazalo, kako zna ljudstvo ceniti napore ljudske oblasti za izboljšanje življenjskih pogojev vseh delovnih ljudi in kako je ljudstvo s svojo oblastjo tesno povezano.

Razstavni prostor je razdeljen na 12 paviljonov, ki prikazujejo vse panoge istrskega gospodarstva. To opazimo že na veliki Černigojevi dekorativni sliki nasproti vhodu. Na desni strani je z dvorišča vhod v prostorni paviljon turizma, folklorne in filatelije, opremljen s fotografijami, risbami in grafikoni. V naslednjem paviljonu so nazorno prikazane gradnje, elektrifikacija, kanalizacija in obnova. Iz paviljona za gradnje pridemo v paviljon zadrudištva. Tu bomo videli velik napredek zadrudištva po istrskih vaseh, videli bomo, kako se z zadrudištvom vas socializira, kako stalno naračča njena življenjska raven, kako rastejo zadrudišni domovi in številne zadruge, od katerih ima ljudstvo korist ter zato prostovoljno stopa vanje.

Cetrli paviljon je posvečen vinarstvu in likerjem. Tu bodo razstavljala razna podjetja, zadruge in tvornice ter pokazale, kako je narasla proizvodnja likerjev, kako se je tipiziral pridelek vina itd. Likerji bodo razstavljeni na ličnih okroglih policah, pritrjenih na stebre, nad vsem tem pa bo viselo zelenje. V petem paviljonu bodo tovarne Arrigoni, Ampelea in Fructus pokazale svoje konservirane izdelke povrtnine in sadja. Nato sledi paviljon industrije in obrti, za katerega se je prijaviło do preteklega torka 39 obrtnikov in podjetij. V sedmem paviljonu bodo 3 boksi s pohištvo.

Osni paviljon je namenjen trgovini in preskrbi. Tu bo prikazana skrb ljudske oblasti za prehrano in preskrbo prebivalstva. Stene bodo okrašene s tremi slikovnimi prikazi. Prvi bo pokazal diferenciacijo med preskrbo delovnih ljudi in nedelovnim človekom po načelu: kdor ne dela, naj ne je! Hkrati bomo tudi videli povečanje kontingentov preskrbe delovnega ljudstva v primeri z letom 1948. Na drugem slikovnem prikazu bo ponazorjena sindikalna podružnica v tovarni, ki deli delavcem bone, s katerimi si lahko po nižjih cenah nabavijo blago poleg garantirane preskrbe. Ljudska oblast namreč noče zvišati življenjske ravni delavcev s povišanjem mezd, temveč z zagotovitvijo cenejše preskrbe, kar pomeni zvišanje kupne moči mezd. Pri tem imajo ravno sindikati zelo važno vlogo in naloge.

Na tretji steni pa bomo videli, kako dela kmet za delavca, delavec pa za kmeta, to je povezavo vasi z industrijskim središčem. Prikazano bo, kako zadruge kupujejo kmečke pridelke in jih pošiljajo tovarnam, po drugi strani pa kako pošiljajo tovarne kmetu industrijske izdelke in s tem povečujejo izbiro. Nad izhodom iz tega paviljona bo ponazorjena trgovina v socialističnem sistemu, kjer ni več njen cilj lov na dobiček, temveč hitrejša izmenjava in kroženje blaga.

Deveti paviljon bo največji; tu bomo občudovali vse, kar je v zvezi z morjem: ribarstvo, sol, industrijo konserviranja rib vseh treh velikih podjetij, akvarij itd. Na desni steni bo velika Spacalova dekorativna slika. V paviljonu živinoreje bo 12 glav goveje živine, prikazana bo selekcija in pasme, napor za zvišanje števila krav mlekaric itd. Enajsti paviljon bo dodeljen svinjereji, perutninarstvu, kokošjereji, čebelarstvu, zajčereji in njihovim proizvodom. Dvanajsti paviljon bo razdeljen na pet boksov. V prvem bodo krmila s pojasnilom, katera so najbolj koristna in redilna ter kako se najbolje izkoristijo razni odpadki, v drugem bodo razstavljene žitarice, v tretjem vrtnarstvo, v četrtem sadjarstvo, v petem pa vinogradništvo. Na dvorišču bodo grafiko-

ni s primerjavami med letom 1948 in 1949, ki bodo pokazali ogromni napredek na vseh toriščih istrskega gospodarstva. Poleg razstavnih prostorov bo tudi velika restavracija, ki bo poskrbela za dobro postrežbo obiskovalcev.

Ves teden bodo tudi kulturne in športne prireditve. Slovenska filharmonija pod vodstvom Rada Simonitija bo imela v Portorožu in Kopru koncert, ljubljansko operno gledališče bo dvakrat nastopilo z opero «Tosca», ljubljanski operni orkester bo dal samostojen koncert. Fr. Milčinski in sindikalni kvintet priredita večer, violinist Rupel Karlo in sopranistka V. Heybalova bosta ob spremljavi pianista M. Lipovška izvajala solistični večer, folklorna skupina iz Doline s sodelovanjem etnografske ekipe iz Ljubljane bo igrala «Brško opasilo». Športni program bo obsegal nogomet, mednarodno kolesarsko tekmo, nočno štafeto, hojo okrog Kopra itd. Od 23. do 30. oktobra pa bo v prostorih mestnega muzeja tudi etnografska razstava.

ne krpe. Vse to je bilo v našem kmetu tako vkoreninjeno, da se mu je zdelo popolnoma naravno. Oblast in cerkev sta poudarjali, da je zasebna lastnina dana od boga in gorje onemu, ki jo hoče podreti.

Toda naši zadrudiški so zavestno in prostovoljno pristopili v zadrugo in so že pred njeno ustanovitvijo temeljito pretehtali svoj korak. Nikoli niso želeli lagodno, ubijali so se za tuje interese in tudi če so bili samostojni gospodarji, so bili sužnji kapitalističnega trga. Največji del njihovega truda so požrli trgovci, banke in davkarje. To in še druge okolnosti so pripomogle, da je bil korak v zadrugo manj težaven, kakor bi bil pri bogatih kmetih. Seveda jih je bilo nekaj, ki so se težko odločili, toda novo življenje jih je tako prevzelo, da so nekateri postali najboljši zadrudiški. Tako je zadruga sedaj zapala tovarišiči Mariji, ki se je v začetku pomišljala, eno najvažnejših panog zadrudne ekonomije, to je prašičereje.

Novo ustanovljena zadruga je namreč takoj sprejela povik ljudskih oblasti, naj začnejo naši kmeti-

Tam, kjer je nekoč gospodaril grof Madonizza

Ko sem vprašal v kmetijski obdelovalni zadrugi «Bratstvo in edinstvo» po tovarišu predsedniku, mi je krepak kmečki fantič pokazal pot pod oboki starinskega dvorišča. Zadruga ima sedež v velikem dvorcu v Valdoltri, ki je bil pred agrarno reformo last koprskega plemiča Madonizza. Na tem kosu zemlje je delalo zanj 17 kolonov in dvorec je bil središče njegove ekonomije. Seveda je imel Madonizza zemljo in kolone tudi v drugih krajih.

Bila je nedelja in tovariš Vižintin je pravkar imel opravilo pri konjih, ki jih je zadruga kupila prejšnji dan: dva lepa rjavca, ki sta povečala živi inventar. Konjska dlaka se je bleščala v soncu in tovariš Vižintin se je še enkrat ozrl na lepi živali, preden me je spremljal v pisarno, da odgovori na moja radovedna vprašanja.

Zanimalo me je, kako je bila zadruga ustanovljena. To je bilo lani 9. novembra.

«Zemljo smo dobili od agrarne reforme», je pojasnil tovariš predsednik. «Dobra je in bi rodila bogato, če bi jo intenzivno obdelovali. Kot posamezniki pa nismo imeli kapitala in strojev; tudi orodja je primanjkovalo. Ze pred ustanovitvijo zadruge smo si morali pomagati drug drugemu, ta s strojem, drugi z delom. Posebno ob letini ni šlo brez skupnega dela. Tako smo spoznali, da gre skupno delo laže in hitreje od rok.»

Take izkušnje so imeli skoro vsi kmetje našega okrožja, ki so dobili veleposestniško zemljo. V kolonjskem sistemu kmet ni imel kapitala in inventarja. Najvažnejša sredstva za proizvodnjo so bila last veleposestnika in so služila čelenu veleposestniku, ki je bilo po navadi razdeljeno na več kolonov. To je bil eden od elementov, ki so priklovali kolona na interese gospodarja.

«To pa ni bilo vse», je nadaljeval predsednik, «na masovnih sestankih smo se pogovarjali o uspehih obdelovalnih zadrug v Jugoslaviji in tudi prvih obdelovalnih zadrug okrožja, v Pučah-Koštaboni in v Bujah. Spoznali smo, da je to edina pot k napredku kmetijstva.»

V zadruga je pristopilo 17 družin s 76 člani. Za delo sposobnih moških je 21. Imajo približno 75 ha obdelovalne zemlje, to je njiv, sadovnjakov in vinogradov ter 20 ha pašnikov. Poleg tega imajo v namemu še nekaj pašnikov v hribu.

Zanimalo nas je, kako se je razvijalo v prvih mesecih zadrudno življenje teh 17 družin, ki so zapustile tradicionalni način gospodarjenja. Ustanovitev obdelovalne zadruge ni lahka stvar. Pretrgati je treba s preteklostjo, ki je kmeta tiščala k tlom. Končati je treba z ozkim gledanjem na eto je moje, to je tvoj. Paši morajo zidovi in meje, ki so drobile zemljo na majh-

ne krpe. Vse to je bilo v našem kmetu tako vkoreninjeno, da se mu je zdelo popolnoma naravno. Oblast in cerkev sta poudarjali, da je zasebna lastnina dana od boga in gorje onemu, ki jo hoče podreti.

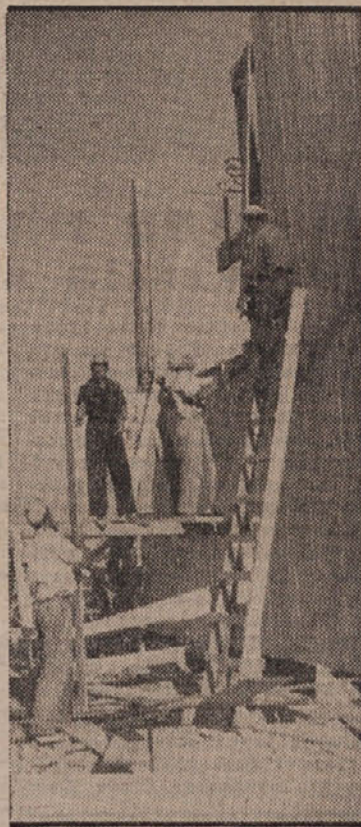
Toda naši zadrudiški so zavestno in prostovoljno pristopili v zadrugo in so že pred njeno ustanovitvijo temeljito pretehtali svoj korak. Nikoli niso želeli lagodno, ubijali so se za tuje interese in tudi če so bili samostojni gospodarji, so bili sužnji kapitalističnega trga. Največji del njihovega truda so požrli trgovci, banke in davkarje. To in še druge okolnosti so pripomogle, da je bil korak v zadrugo manj težaven, kakor bi bil pri bogatih kmetih. Seveda jih je bilo nekaj, ki so se težko odločili, toda novo življenje jih je tako prevzelo, da so nekateri postali najboljši zadrudiški. Tako je zadruga sedaj zapala tovarišiči Mariji, ki se je v začetku pomišljala, eno najvažnejših panog zadrudne ekonomije, to je prašičereje.

Novo ustanovljena zadruga je namreč takoj sprejela povik ljudskih oblasti, naj začnejo naši kmeti-

Obiščite gospodarsko razstavo v Kopru. Seznanili se boste z velikim gospodarskim napredkom cone B.

je gojiti prašiče za plemo in ne samo za zakol, kakor je bila navada v naših krajih. Oblast je lani poskrbela za uvoz plemenskih živali iz Jugoslavije in jih razdelila zadrugam in kmetom po nizkih cenah. Uspeh te politike je, da imamo letos dovolj prašičev za potrebe okrožja in celo za izvoz, dočim so jih prej potrebovali 4000 na leto. Zadruga je kupila 21 prašičev, a danes jih ima 58, poleg tega pa redi vsaka družina po enega za svoje potrebe.

Zadrudiški so dali v kolektiv vso zemljo in so si pridržali za ohišnico samo 150 do 200 kvadratnih metrov vrta za gospodinjstvo. V skupno last so prišli tudi vsi poljedelski stroji. Prav tako rogata živina. Danes imajo v hlevu 33 glav, prirastka so imeli 12 telet in 7 se jih bo kmalu stello. Prihodnje leto bodo imeli tudi kokoško farmo, za katero so kupili že letos nekaj desetinj piščancev štajerske pasme.

ZADNJA DELA NA RAZSTAVEM PROSTORU

CVETKE iz tržaških listov

GIORNALE DI TRIESTE

«Komunisti, Slovenci in Independentisti, naj zahtevajo, da pride k nam Italija, kakor zahtevamo mi, tedaj bodo lahko govorili, kakor se jim ljubi s pridržkom, da bo uradni jezik italijanski.»

Tako je napisal v članku «Vprašanje dvojezičnosti» Diego De Castro. Ta gospod nas hoče namreč z turdičnimi dokazi prepričati, da je po italijanskih zakonih dovoljena na Tržaškem ozemlju le uporaba italijanskega jezika. Če pa bi prišla v Trst Italija, tedaj bi nam morda le velikodušnosti vrgla krkšno kost. Bolj naivnega pisanja si res ne moremo predstavljati; saj se prihod Italije v Trst in spoštovanje našega jezika toliko malo skladata kakor hudič in blagoslovljena voda. Smo se pa že kaj naučili iz preteklosti.

KATOLIŠKI GLAS

Nekaj zanimivih iz «Katoliškega glasa»: «G. urednik «Demokracije», Vi ste svojčas obiskovali katoliške krožke v Rimu ter pisali tudi v «Observatore Romano»...

Na prvem posvetovanju so zastopniki Slov. dem. zveze predlagali, da ne gremo na volitve. Od vseh navzočih sva ugovarjala temu samo oba zastopnika Slov. kršč. soc. zveze, namreč inž. Sosič in jaz. To pa zato, ker sva želela, da se demokratično politično gibanje na Tržaškem prerasi iz dežele sanj o armadi semišljenikov na realna tla, kar se je z volitvami tudi zgodilo... SDZ želi med duhovščino in g. škofa zanesti razdor. Pomisliti pa bi morali, da bi s tem duhovščino spravili v zelo težak položaj. Ne moremo zamolčati, da se tržaški g. škof zelo zanima za svoje duhovščino, da je sprejel v svoje škofovo več duhovnikov beguncev ter jim tudi zagotovil gmotni obstoj...

Zelo zanimivo, kaj! Ta trenja bodo prinesla še marsikaj na dan. «Liberalca Jež je torej bil dopisnik «Observatoras, slovenski klerikalci pa morajo molčati in ubogati, sicer j'm škof odtegne gmotno podporo. Da, zanje je pač najbolj važno korito. Pa si še upajo trditi, da se bore za interese slovenskega naroda! Hm, če ne bi spoznali škofa Santina za časa fašizma!

TRieste LIBERA

«Poznamo tujega gospodarja, kateremu služijo. (Misli Jugoslavijo, kateri naj bi služili independentisti op. ur.) Je to gospodar, ki ne dopušča drugih jezikov in drugih običajev kot svoje. Priklicujemo v spomin «Ljudskemu tedniku» in «Primorskemu», da so se naš list in naši možje, Paulin prvi izmed vseh, vedno pošteno in demokratično borili za politične in kulturne pravice Slovencev, naših sodeželanov.»

Gospoda Paulina je silno razburila karikatura, ki smo jo objavili v «Kraški burji». Zato se je razjezil in napisal cel članek proti nam v svojem listu. Najprej se je razhudil seveda na independentiste, katerih «gospodars» ne dopušča drugih jezikov. Najbrž je zato ta «gospodar» odprl v coni B celo kup novih italijanskih šol, kakor realno gimnazijo v Piranu itd. Kar se pa pravice Slovencev tiče, se je Paulin boril zanje s tem, da je bil spijon fašistične kvesture in se bori sedaj, da bi prišli Slovenci zopet pod italijansko suženjstvo. Res, krasna obramba!

ČITAJTE

VANJA

KRONIKA

**Mladina na Avtocesti
bo izvršila svojo nalogo**

Ker namerava Svetovni komite pristahev miru izključiti po direktivi Informbroja Nacionalni komite pristahev miru Jugoslavije, je napisal akademik Pavle Savič pismo znanemu znanstveniku Joliotu Curieju, ki načeljuje temu komiteju. Pavle Savič je pet let delal skupaj z Joliot Curiejem. V pismu mu je razjasnil borbo jugoslovanskih narodov za enakopravne odnose med suverenimi državami in ga prosil, naj se zavzame za to, da bodo ljudje znanosti sodili na temelju poznavanja dejstev in pristopili z vso resnostjo k raziskovanju globoke načelnosti sporov, ki so nastali med VKP (b) in CK KPJ, ter da ne bi dopustili, da bi konjunkturisti izrabili Curiejevo ime za škodo napredka in resnice ter pravilnega razvoja odnosov med svobodoljubnimi narodi.

Delavci «Prvomajske» so poslali budimpeštanskemu radju protestno pismo. Ta radijska postaja je namreč poročala, da so stroji, ki so razstavljeni na Zagrebškem velesejmu prebravani tuji stroji. Delavci so priredili v svoji tovarni veliko protestno zborovanje in vsi delavci, ki so sodelovali pri izdelovanju, so podpisali protestno pismo.

Italijansko-jugoslovanski Lloyd so ustanovile nekatere jugoslovanske pomorske družbe iz Spilta in Dubrovnik in italijanska plovna družba «Società Italiana di Navigazione» Dorica per l'Adriatico. Družba bo imela sedež v Anconu in bo opravljala plovo med pristanišči Trst, Reka, Split, Dubrovnik ter pristanišči Sicilije in Levante.

Za predsednika Prezidijskega sabora LR Hrvatske je bil izvoljen Karlo Mrazovič, član CK KPJ in dosedanji veleposlanik v Moskvi. Mesto prezidijskega Sabora je bilo, kot znano prazno po smrti pesnika Vladimira Nazora.

Glavni odbor AFZ Slovenije je protestiral pri sekretariatu Mednarodne ženske federacije žena, ker se niso mogle članice plenuma: Mitra Mitrovič, Olga Milošević, Vida Tomšič in Vanda Novosel udeležiti zasedanja v Moskvi. Tako se med drugim zapisale: «Prepričane smo, da bodo demokratične množice vseh narodov slej ko prej razkrile umazano akcijo Informbroja... Obenem pa vedite, da gre naša pot, tudi po tem vašem polzku v ravni smeri dalje po načelih marksizma-leninizma, ki ga tako zvesto in dosledno učijo in v praksi izvajajo KPJ pod vodstvom CK in tovariša Tita za srečo in lepše življenje naših delovnih ljudi ter delovnega ljudstva in zasužnjenih narodov celega sveta».

Ljubljano je obiskala te dni Josepha Podkrajšek, glavna tajnica Progresivne Slovenke v Ameriki in predsednica nadzornega odbora Slovenskega ameriškega narodnega sveta (SANS). V neki svoji izjavi je dejala: «V trdi borbi za svoj obstoj znajo naši ljudje vse dobro in trezno presoditi. Oni so takole delali: Če je bilo našim ljudem doma vodstvo, kakršnega imajo, prav v težki borbi jim je prav tudi zdaj, ko si ustvarjajo novo življenje».

V vasi Sijerča v fočanskem okraju je cela vas, razen enega gospodarja stopila v zadrugo.

Srednja tehnična šola v Ljubljani, ki je imela pred vojno samo 300 dijakov, jih ima danes 3000. Ker je bilo postopje premahno in so številni dijaki potrebovali stanovanja, so dijaki kar sami gradili nov trakt za šolo in stanovanjska postolja za dijake.

Pionirsko gledališče v Zagrebu je dalo v svoji prvi sezoni 57 predstav. Gledališče ima 200 članov-pionirjev, ki delajo v treh skupinah. Prva skupina vadi igro, recitacije in zborna petje, baletno ritmiko, klasične plesne in folklorne, scenografska pa se vadi v risanju, modeliranju in izdelavi gledališke dekoracije, kostume in makele.

Gradnja Avtoceste dobro napreduje. Zemeljska dela so na vsej progi že skoraj popolnoma končana. Vsega skupaj so premetali približno 6 milijonov kubičnih metrov zemlje. Največja bitka se sedaj razvija za zgraditev betonskega, asfaltnega in s kockami tlakovanege cestnišča ter za zgraditev betonskih objektov in mostov. Pred nekaj dnevi je bilo nedograjeno še okrog 100 km ceste, toda danes je že gotovo mnogo manj. Vsega skupaj dela na cesti 10 velikanskih strojev za cementiranje. Mladinci tekmujejo na njih po Sirotanovičevem zgledu. Vsak dan se en tak stroj pomakne za 500 m naprej.

Največje težave imajo mladinci pri graditvi dveh železniških nadvozov pri Slavonskem Brodu. Dela

so se namreč zaradi deževja malo zakasnila. V bližini Novske gradnje čez cesto in železnico 1200 m dolg viadukt. Vanj so vgradili 120.000 ton železa in nad milijon kg cementa. Dnevno pripeljejo na cesto 1600 vagonov kamna, cementa, peska in gramoza. Na cesti dela 300 mladinskih brigad in več desetisočev borcev JA. Vsi se borijo noč in dan v treh izmenah za končno zmago.

o o o

Vsak dan novi Sirotanoviči

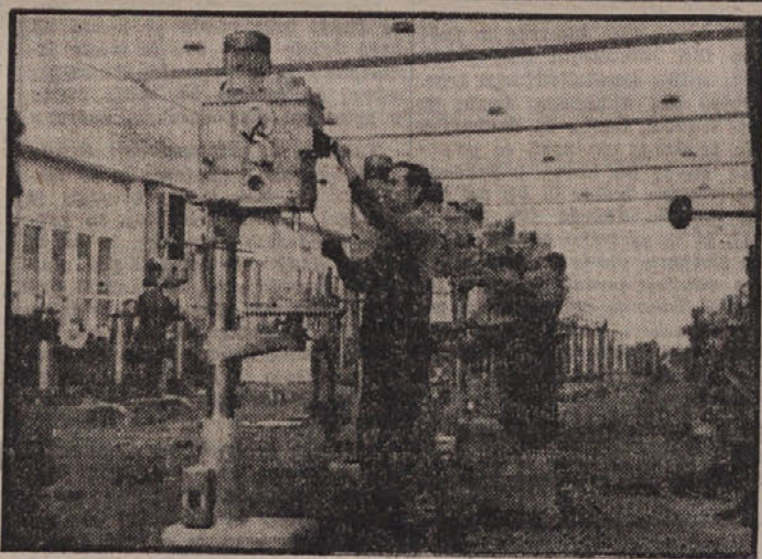
Tekmovanje, ki ga je pričel Sirotanovič se je razširilo na vso državo. Po tovarnah tekmujejo delavci za višjo storilnost, ker se zavedajo, da bodo s tem pomagali pri hitrejši izpolnitvi petletke in socializma v državi.

Tako so delavci v hrastniški steklarni, ki delajo v 63 brigadah tekmovali v vseh treh izmenah in svojo plansko nalogo izpolnili za 54 odst. Mladi rudarji so v rudniku Pečovnik na čast obletnice SKOJ-a izpolnili svojo dnevno nalogo s 423 odst. V mariborski tekstilni tovarni je zaključeno enotedensko tekmovanje, v katerem so izdelali za 2.310.000 din blaga več, kot je bilo predvideno v planu. Prav tako je bilo enotedensko tekmovanje v litijski predilnici, tovarni kos in srpov v Trzinu, industriji umetnega kamna v Ljubljani itd.

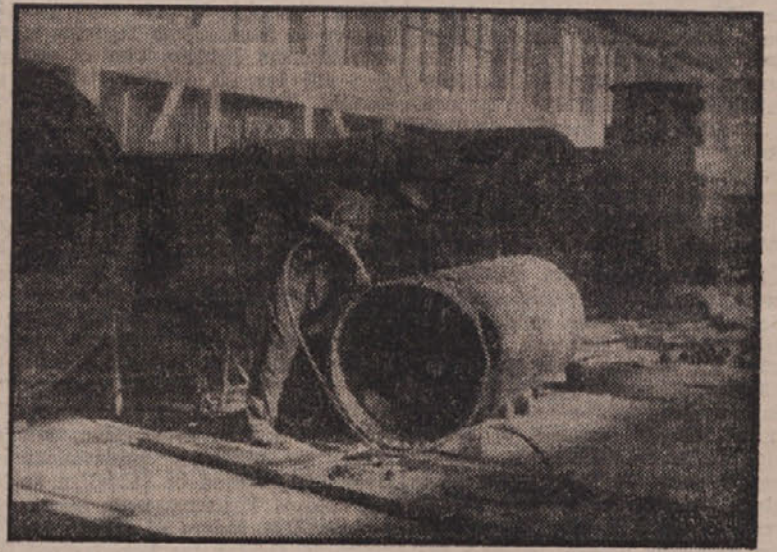
Z zavestnim delovnim heroizmom se pojavljajo vsak dan novi Sirotanoviči. Oni se prav dobro zavedajo, da s tem svojim delom najboljše odgovarjajo vsem klevetnikom in falsifikatorjem.

Kakšno bo novo Skopje

Prestolnica Makedonije se bo po novem regulacijskem načrtu v nekaj letih izpremenila. Začele so se razvijati nove, sodobne mestne četrti, kjer so bili doslej še pašniki. Področje novega regulacijskega načrta meri 10.000 ha in je skoraj desetkrat večje od dosedanje mestne površine. Glavna mestna četrt se bo razvila na vzhodu mesta. Zavzema 424 ha. Stanovanjske četrti bodo zavzele 1116 ha (na širšem področju, skupaj s predmestji). Upravnih središč bo več. Mesto bo razdeljeno na posamezna središča. Tako bo imelo posebno trgovsko središče, kjer bo velika tržnica. Središče za turizem bo v posebnem bloku. Posebno središče bo imela tudi pionirska organizacija.

Montiranje stroja za rezkanje

V tovarni parnih koilov v Zagrebu

**RAZSTAVA SLIKARSKE UMETNOSTI
SREDNJEGA VEKA BO V PARIZU**

Jugoslavija pripravlja veliko razstavo srednjeveške umetnosti v Parizu. Celotni razstavljeni material obsega okrog 750 kv. metrov kopij fresk ter okrog 70 srednjeveških spomenikov iz arhitekture in kiparstva.

Freske so kopirali priznani umetniki za kopiranje fresk Jaroslav Kratina, Vladimir Predojevič in drugi. Sodelovalki so tudi slušatelji Akademije likovnih umetnosti. Freske so kopirali v 18 srednjeveških samostanih in cerkvah v Srbiji in Makedoniji, v Hrvaški so posneli iz dveh srednjeveških spomenikov, v Sloveniji iz šestih. Srednjeveško arhitekturo pa bodo pokazali mnogi spomeniki, ki so odliči v gipsu v naravni velikosti. Predvsem bodo to posnetki raznih portalov iz Dalmacije, mnogi nagrobni spomeniki z reliefnimi okraski iz časov bogomilov v Bosni in Hercegovini itd. Vse freske in ostali spomeniki se odlikujejo po izredni umetniški vrednosti.

Razstava bo odprta 8. decembra. Pozneje jo bodo prenesli iz Pariza v London, nato pa bodo razstavljeni material namestili v stalnem muzeju srednjeveške umetnosti, ki ga sedaj pripravljajo v Beogradu.

o o o

**Dobra letina
Tobaka in bombaža v Hercegovini**

Kakor poročajo iz Hercegovine, so tam pričeli odkupovati tobak. Sedaj odkupujejo spodnje liste rastline, ki so jih prej obrali. Letina je zelo dobre kakovosti. Veli-

ke količine tobaka prodajajo letos kmetijske obdelovalne zadruge. Tako je kmetijska obdelovalna zadruga iz Bijače v Ljubuškem okraju prodala 5000 kg tobaka. Zadrugniki kmetijske obdelovalne zadruge Dommanoviča in Tasoviča v Čapljinskem okraju bodo letos pridelali več kot 32 ton tobaka.

Prvi vagoni hercegovskega bombaža so že prispeli v posebne postaje, kjer ga čistijo, zavijajo in pošiljajo v tovarne. Bombaž je letos dobro obrodil in je izvrstne kakovosti. Posebno je bil dober v čapljinskem in Ljubuškem okraju. Nekatere parcele so dale 300 kg bombaža na dulum, kar je 5-6 krat več od povprečnega donosa. Da bi gojitev bombaža prihodnje leto napredovala, so poslali več vzorcev znanstveno-raziskovalnemu zavodu v Sarajevo na vpogled. Poročajo, da bodo na Soviškem polju posejali prihodnje leto z bombažem več kot 600 ha novih površin.

o o o

Novo ceste v Sloveniji

V Jugoslaviji se temeljno bavijo z vprašanjem, kako bi izboljšali cestno mrežo, da bi najbolje ustrezala avtomobilskemu prometu in ne zaostajala za cestno mrežo držav z najvišjo razvito tehniko.

Od stare Jugoslavije so podedovali cestno mrežo, ki ni zadostovala niti tedanjemu prometu. Sedaj se pa premišljeno lotevajo naloge, da bi zgradili cestno mrežo, ki bo ustrezala ne le sedanjemu, temveč tudi bodočemu prometu. Po petletnem planu bodo zgradili v vseh državah 1.200 km cest z moderno utrjenimi vozišči in obnovili 10.000 km cest z makadamskimi vozišči.

Osnovna veja cestne mreže bo Avtocesta bratstva in enotnosti, ki jo bodo že letos zgradili. Cesta bo zgrajena za takšno brzino, da bo mogoče z dobrim vozilom prispeti iz Ljubljane v Beograd v petih urah.

Najgostejšo cestno mrežo ima Slovenija. Glavne njeje cestne mreže tvorijo tako imenovani cestni križ, katerega središče je Ljubljana. En krak je cesta Maribor-Ljubljana-Trst, drugi pa Podkoren-Kranj-Ljubljana-Novo mesto-Zagreb. To osnovno cestno mrežo bodo razen odseka Ljubljana-Kranj in odsekov, ki so jih zgradili po osvoboditvi, na novo zgradili, ker ne ustrezajo sodobnemu prometu.

Gradnja cestne mreže hitro napreduje. V Sloveniji so zgrajene vse izpadne ceste mesta Ljubljane-odseki cestnega križa, ki spadajo v območje mesta, nadalje so zgrajeni odseki Ljubljana-Prevoje, Ljubljana-Vrhnika in Celje-St. Peter v Savinjski dolini. V gradnji sta odseka Vrhnika-Logatec in St. Peter v Savinjski dolini-Grajska vas. Skupna dolžina cest osnovne cestne mreže, ki so bile zgrajene v Sloveniji od osvoboditve do danes, je 51 km, v gradnji pa je 20 km. Poleg navedenih najvažnejših cest so zgradili po osvoboditvi v Sloveniji še 100 km gozdnih cest.

Otroci v socialistični Jugoslaviji

Zaščita, ki jo uživajo otroci v novi Jugoslaviji, je velika in vsestranska. Ljudska oblast se preko svojih organov trudi, da jim nudi čim več veselja, da jim bodo otroška leta čim lepša, da bi že majhni vzljubili svojo socialistično domovino, kajti bodočnost domovine in socializem je v njihovih rokah.

Na vsakem koraku se lahko prepričamo, kako velika je skrb ljudske oblasti za otroke in mladino. Po mestih in industrijskih krajih vidiš na ulicah nanike «Cicibani», «Rdeča kapica», «Janko in Metka» in druge, vzete iz kraljestva otroškega sveta. To so imena otroških restavracij in če pogledaš v eno med teh, vidiš, kako pri mamajnih mizah ponosno sede najmlajši, pijejo mleko in grizejo bele zemljice, Gotovo so bili na sprehodu in zdaj morajo utešiti svoj glad.

Ko greš naprej po ulicah, srečaš nove gruče otrok, ki hite iz šole v domove. Tam imajo svoj drugi dom. Velike svetle sobe, okrašene z zelenjem in umetniškimi slikami že same privlačujejo otroke. Poleg učilnice ima vsak dom tudi glasbeno šolo, igralnico, kjer se navdušeni mladi šahisti resno skla-

najo nad šahovnicami ali pa se po napisani nalogi zabavajo s pripovedovanjem svojih doživljanj. Tu di ping-pong imajo, da se lahko v dneh, ko zaradi vremena ne morejo na sprehod, malo razgibajo ob zeleni mizi. Ob uri obeda in večerje se pa vsi zberejo v jedilnici, kjer ob belo pogrjenih mizah dobe okusno in tečno hrano. Otroci, ki bi se brez cilja potepali po ulicah, lačni in raztrgani, ne srečaš.

Tisti, ki nimajo staršev, ostanejo v domu stalno, medtem ko se ostali vračajo zvečer na svoje domove.

Predšolski otroci pa preživijo dan v domovih igre in dela, najmanjši pa v jaslih. Pod takimi pogoji se lahko žene-matere posvetijo javnemu delu, saj je vzgoja njihovih otrok v rokah strokovno usposobljenih negovalk, vzgojiteljic in učiteljic.

Posebno skrb posveča ljudska oblast tudi zdravstveni negi otrok. Poleg rednih domskih zdravnikov, ki nadzirajo zdravstveno stanje otrok, se vrše stalni pregledi na poliklinikah ter se po teh pregledih zdravstveno ogroženim posveča še posebna pažnja.

V času šolskih počitnic pa so za otroke pripravljene v najlepših krajih Jugoslavije počitniški domovi; pri razdelitvi otrok v te domove se najprej ozirajo na njihovo zdravstveno stanje. Morja in morskega zraka potrebni preživijo počitnice na jugu, medtem ko tisti, ki jim koristi gorski zrak gredo pod planine, v gozdove. Da bi se že otroci med seboj spoznali, gredo skupine slovenskih otrok letovat v Srbijo ali na Hrvaško, otroci drugih jugoslovanskih narodov pa pridejo v slovenske kraje. Tako že mladi spoznajo svojo domovino in otroke drugih narodov, s katerimi bodo v bodočnosti gradili svojo državo.

Velik vzgojni vpliv ima tudi pionirska organizacija. Pionirji tekmujejo med seboj v pridnosti, v šolskih uspehih itd. In ker prav kot pionirji dosegaajo najlepše uspehe, jih ljudska oblast še posebej za to nagradi. Pionirska mesta, železnice, otroška igrišča, avtobus, pionirsko pošto vse to imajo jugoslovanski pionirji. Pod takimi pogoji in takim vodstvom se tudi najmlajši razvijajo v delovne, vedre, zdrave graditelje socialistične domovine.

Sedaj je na vrsti Sofija...

Bolgarija pripravlja proces proti Trajču Kostovu, ki je za Georgijem Dimitrovim zavzemal v bolgarski državi in partiji najodgovornejše mesto.

Jugoslovanski partijski voditelji so večkrat opozarjali odgovorne bolgarske kroge na Trajča Kostova, češ da je imperialistični špijon in trockistični ideolog. To je bolgarska vlada tudi vedela, a ni proti njemu ničesar ukrenila. Bolgarski širši krogi so

dobro vedeli, da je Trajčo Kostov bil trockistični ideolog bolgarske KP. Vedeli so tudi, da je on edini ostal živ od osmih članov CK, ki so jih fašisti zaprli, vedeli so, da je Kostov užival zaščito Geševa, vsem znanega policijskega obveščevalnega policijskega agenta. Vedeli so tudi, da je kot sekretar bolgarske KP in podpredsednik vlade izvrševal ukaze Damjana Velčeva in Simona Georgijeva, dveh predstavnikov finančnega kapitala v Bolgariji. Vse to so znali bolgarski krogi, znali so tudi organizatorji resolucije IU, vendar so tega špijona, ki je 20 let delal v korist fašizma proti delavskemu gibanju, držali na najodgovornejšem mestu in ga tudi vključili med organizatorje IU.

Danes pa je Trajčo Kostov informbirojevem ponovno potreben, kakor jim je bil potreben bivši madžarski minister Raik. Zato so ga postavili pred sodišče. Določili so že tudi dan procesa, toda v zadnjem času so ga tudi iz neznanih vzrokov odgodili. Najbrže proces še ni bil tako pripravljen, da bi zadostil potrebam Informbiroja, Kostov pa še ne tako eprepariran, da bi svojo vlogo zadovoljivo odigral.

Medtem pa se vrše v Bolgariji temeljite priprave za proces, kajti proces naj bi se v večji meri kot bu-

dimpeštanski, kompromitiral Jugoslavijo in jo prikazal kot konspiratorico vsega protikomunističnega in špijonskega delovanja ter kot državo, ki hoče zavladati nad svojimi sosedi. Pred proces hočejo postaviti ljudi, ki nimajo prav nobene zveze z vohuni samo zato, da bi uničili vso opozicijo informbirojevske politike, ki je med bolgarskim ljudstvom precej močna.

Bolgarski delavec in kmetje ne verujejo v izdajstvo Jugoslovanov, kakor tudi ne morejo verjeti, da je Jugoslavija prešla v imperialistični tabor. Oni poznajo dejstva, to da je FLRJ odstopila od reparacij, ki bi jih morala Bolgarija dati Jugoslaviji za opustošenja, ki jih je zakrivila bolgarska okupacijska vojska na jugoslovanskih tleh. Bolgarsko ljudstvo tudi budno spremlja razvoj jugoslovanskih narodov in primerja jugoslovanske uspehe z napredkom Bolgarije, ki daleč zaostaja za jugoslovanskim. Sofijski proces naj bi opravičil protiljudsko politiko informbirojevske vlade, ki vodi Bolgarijo do gospodarskega propada. Prav zaradi tega so na dnevnem redu množične aretacije in to največ med nezadovoljnimi kmeti in delavci, tistimi, ki so le količkaj naklonjeni Titovi Jugoslaviji.

Vzporedno z aretacijami bolgarskih državljanih pa izvijajo bolgarski informbirojevski krogi diplomatske predstavnike FLRJ v Bolgariji. Uvedli so pravo policijsko blokado okrog poslopja jugoslovanskega poslanstva v Sofiji. Policijski agenti stalno zasledujejo jugoslovanske predstavnike, jih izvijajo ter celo fizično napadajo. Na vse take teroristične napade je vlada FLRJ protestirala vendar brezuspešno. Bolgarski organi nadaljujejo s svojimi metodami. Prostaškim napadom so bili izpostavljeni jugoslovanski predstavniki, ki so prišli v Plovdiv, da bi pripravili jugoslovanski paviljon na mednarodnem velesejmu, ki ga je bolgarska vlada naknadno prepovedala. Člani poslanstva, ki so prišli na velesejem, so bili izpostavljeni žalitvam, ker so bolgarski policijski organi hoteli izzvati spopad.

9. sept., na dan vseljidskega bolgarskega praznika, je okrog 30 agentov izvijalo in grozilo pred jugoslovanskim poslanstvom. Zvečer pa so priredili skupaj s skupino ubežnikov demonstracije proti FLRJ. Na ponovne proteste Jugoslavije sofijska vlada ne da odgovora.

Na ta način hoče bolgarski policijski aparat, ki je pod vodstvom sovjetskih instruktorjev, ustvariti ozračje za nov proces, v katerem hočejo v osebi vohuna in izdajalca Kostova obtožiti Jugoslavijo in njeno vodstvo kot vohunsko agenturo in rušilko socialistične fronte.

KRONIKA

Na Češkoslovaškem imajo 203.003 ha zemlje posejane s sladkorno peso. Za letos računajo, da bodo izdelali 644.000 ton sladkorja. Izvozi pa bodo 275.000 ton.

Zveza sovjetskih alpinistov je preimenovala vrh neke gore v bližini Alma Ate v Kozaški republiki z imenom ameriškega črnca, znanega basista Paula Robertsona.

Na Slovaškem so letos pridelali prvi riž na nekem posestvu v bližini madžarsko-češkoslovaške meje. Na 30 ha zemlje so pridelali 30 q neuščenega riža na ha. Prihodnje leto nameravajo gojiti riž tudi na Moravskem. V CSR mislijo s produkcijo riža v prihodnjih letih kriti najnujnejše domače potrebe po rižu v bolnicah za izdelovanje otroške moke in za dietne kuhinje.

V Kljevu so našli velik zaklad okrasnih predmetov pri kopanju jarka za nov plinski vod. Vsi predmeti so iz zlata ali srebra in velike umetniške vrednosti iz dobe Kljevske države (11. in 12. stoletja). Zaklad so izročili inštitutu za arheologijo Akademije znanosti ZSSR.

Poljski veleposlanik v Rimu Ostrowski je izjavil predstavnikom tiska, da želi Poljska povečati trgovinske odnose z Italijo. Poljska potrebuje ladje in drugi industrijski material, kar bi plačala s premogom. Ostrowski je tudi dejal, da povzroča razvrednotenje zapadnoevropskih valut trenutno neke težave za obe državi, vendar pa se razgovori za pošiljanje poljskega premoaga Italiji nadaljujejo.

Češkoslovaška je dobavila Poljski novo radijsko postajo za dolge valove z jakostjo 200 kW. Postaja že deluje v Raszynu v neposredni bližini Varšave. Poročajo, da bo CSR do konca leta izdelala za Poljsko še eno radijsko postajo, ki bo med najmodernejšimi v Srednji Evropi.

Zanimive izjave o tem, kaj mislijo v CSR uradni krogi glede devalvacije valute v zapadnih državah, je dal ravnatelj češkoslovaške narodne banke dr. Leopold Chmela. Dejal je, da bo imela CSR pri nakupu surovin v teh državah ugodnosti zaradi cenejšega nakupa, plačevala bo nižje pristojbine za prometno službo in imela manjše stroške za diplomatsko in konzularno službo. Na drugi strani pa bo imela CSR izgubo pri izvozu svojih izdelkov na Zapad, ker mora tam tekmovali z inozemsko konzularno službo. Na drugi strani pa bo imela CSR izgubo pri izvozu svojih izdelkov na Zapad, ker mora tam tekmovali z inozemsko konkurenco. Dejal je tudi, da bodo te težave monopolne eksportne trgovske družbe laže prebrodile, kot bi jih zasebne češkoslovaške izvozne družbe, če bi imele zunanjo trgovino še vedno v svojih rokah.

Stotine albanskih državljanih je zapustilo svojo državo in pribražalo v Jugoslavijo zaradi preganjanja. Pregarjanje so jih policijske oblasti, ker so se po resoluciji Informbiroja izrekli za pravilnost jugoslovanskega stališča. V FLRJ so našli prijazen sprejem in tudi možnost dela. Kakor poročajo, dela brigada albanskih beguncev tudi pri izsuševanju Skadrskega jezera.

V Pekingu je bilo zborovanje, na katerem so razpravljali o reformi kitajskega pismenega jezika. Zborovanje se je udeležilo nad 100 znanstvenikov, ki so ob tej priliki ustanovili društvo za reformo kitajskega jezika. To društvo bo imelo nalogo, da določi sistem za latinizacijo kitajskega narečja za vso Kitajsko na temelju pisanega severnega narečja Kitajske. Društvo bo moralo tudi pomagati narodnim manjšinam na Kitajskem, da bodo tudi te izvedle reformo svojih jezikov, oziroma en jezik. Govorniki so na tem zasedanju podarjali, da je reforma kitajskega jezika nujno potrebna, da bi se delavec, kmetje in široke ljudske množice naučile brati in pisati, kar je pogoj za razvoj demokratične kulture.

JOE DAVISON o svojih vtisih med bivanjem v FLRJ

V Jugoslaviji se je mudil znani ameriški kipar in napredni delavec Joe Davison. O svojem bivanju v FLRJ je povedal pred svojim odhodom naslednje vtise:

«Živo sem želel, da bi izdelal kip maršala Tita, kot ene najznamenitejših osebnosti naše dobe. Po zaslugi maršala Tita doživlja majhno ljudstvo svoje novo rojstvo in resnični preporod.»

«Vsa vaša država nima videza države, ki postaja stara in upada. Nasprotno v Jugoslaviji diha mladost in vera v uspeh. Po pravici vam povem, da se čutim tudi pomlajenega odkar sem prispel v Jugoslavijo.»

«Duh, ki tu vlada, je fantastičen. Vsakdo dela z izrazitim zadovoljstvom, s pesmijo. To je duh nove Jugoslavije. Ljudje delajo tukaj polni veselja zaradi tistega, kar ustvarjajo. Vsak človek je potreben in koristen in se tega zaveda. Delavci delajo z enakim občutkom kot umetniki, da uresničijo velike, trajne stvari.»

«Če bi bil tukaj, ne bi mogel stati ob strani. Vaša ljudska fronta — to je nov način življenja.»

«Vsakemu poštenemu človeku bi priporočal, naj sam pride in se sam prepriča. Jugoslavija je postala znana med vojno pa tudi danes je resnica o njej dobro znana. Tisto, kar se pojavlja o vaši državi na straneh nekih tujih listov, ni resnica. Prav zaradi tega je važno, da povem resnico o vaši državi.»

RESNICA O JUGOSLAVIJI SE NAGLO ŠIRI

Italijanski partizani na proslavi V. obletnice osvoboditve Beograda

Zveza borcev FLRJ je povabila na V. obletnico osvoboditve Beograda bivše italijanske partizane, ki so sodelovali z jugoslovanskimi partizani v borbi za osvoboditev Jugoslavije, na proslavo v Beograd. Temu obisku se ni protivila samo italijanska vlada, ki je zavlačevala z izdajo potnih dovoljenj, temveč tudi KPI. Centralni komite KPI je sklical italijanske partizane, ki so se borili v Jugoslaviji, na izredno zasedanje z izrecno zalogo, da se odobri resolucija proti Jugoslaviji. Na tem zasedanju je Luigi Longo zahteval od navzočih, naj se odpovedo nameravanemu obisku v Jugoslaviji. Giuliano Pajetta, ki je član Judinovega uredništva lista «Za trajen mir in demokracijo» pa je napisal v Unità članek, v katere-

rem skuša kompromitirati FLRJ. «Borili smo se z jugoslovanskimi ljudstvi in klevete proti njim so tudi klevete proti nam. Toda znali jih bomo zavrniti, kakor smo se znali boriti proti fašizmu tako se izjavili italijanski borci.»

V Jugoslavijo so odšli v dveh skupinah in sedaj prisostvujejo svečanostim v Beogradu. Prav dobro se zavedajo, da jih bo jutri kombinistični tisk razglasil za fašiste samo zato, ker so sklenili oditi v Jugoslavijo. Toda oni se na to ne ozirajo — kakor je izjavil bivši borec I. oddelka divizije Italia Cavagnato — agremo v Jugoslavijo ravno zato, da bomo ob našem povratku v Italijo lahko pričali, da se v Jugoslaviji gradi socializem.»

Resnica o Jugoslaviji je že globoko prodrla med italijanske delovne ljudi. Uredništvo «Tanjugan» v Rimu prejema vsak dan številna pisma iz vseh krajev Italije, v katerih napredni Italijani izražajo solidarnost z veliko borbo jugoslovanskih narodov.

Italijanski napredni ljudje so zahtevali jugoslovanske liste, da zvedo resnico in si znajo tolmačiti dejstva. Potem pa pišejo, kot je pisal tajnik sekcije Nennijsve socialistične stranke v Cagrano Varano ori Foggi «Zanima nas vsaka številka vašega tiska. Občudujemo hrabre jugoslovanske narode in upamo, da bodo jugoslovanski voditelji še nadalje vztrajali v veliki borbi za napredek svojih narodov in zmago socialističnih načel v svetu». Sindikalni voditelj Vittorio Marosi iz Macerate pa je zapisal, ko je prebral članke generala Vučkoviča «O taktiki demokratične armade Grčije», takole: «Taki članki so nenavadno prepričljivi in učinkoviti in predstavljajo za nas Italijane redko in dragoceno literaturo, kajti naš tisk v Italiji popolnoma lažno in netočno poroča o dejstvih.»

Po Italiji ustvarjajo Društva prijateljev narodov Jugoslavije. Bivši partizan Salvatore Pace iz Palermo piše med drugim: «Kakor po drugih mestih, smo se tudi v Palermo odločili, da ustanovimo društvo prijateljev narodov Jugoslavije. Čeprav imamo sedaj razne težave, smo prepričani, da jih bomo premagali in prispevali k zmagi socializma, za kar se tako hrabro bore jugoslovanski narodi.»

Resnica prodira povsod po svetu. Kakor poročajo iz Marseille, so imeli tam jugoslovanski izseljenci zborovanje, na katerem so govorili

Trgovina ZDA z ZSSR in FLRJ

Zanimive podatke o trgovinskih odnosih ZDA do Jugoslavije in Sovjetske zveze je objavila ameriška revija «Foreign Commerce Weekly». Podatki se nanašajo na prvih šest mesecev letošnjega leta, vrednosti pa so izražene v dolarjih. Podatke je sestavil ameriški statistični urad.

Eksport in reeksport ZDA v Jugoslavijo leta 1949:	
januar	1.367.000 dolarjev
februar	1.653.000 dolarjev
marec	1.149.000 dolarjev
april	2.663.000 dolarjev
maj	1.601.000 dolarjev
junij	1.770.000 dolarjev

Vrednost izvoza iz ponovnega izvoza ZDA v Jugoslavijo je torej v prvih šestih mesecih 1949. leta znašala skupno 10.143.000 dolarjev. V prvih šestih mesecih 1948. leta je bila vrednost izvoženega blaga mnogo manjša; doseglja je namreč 3.433.000 dolarjev.

Eksport in reeksport ZDA v ZSSR leta 1949:	
januar	186.000 dolarjev
februar	176.000 dolarjev
marec	1.901.000 dolarjev
april	3.077.000 dolarjev
maj	384.000 dolarjev
junij	89.000 dolarjev

Skupna vrednost v prvem polletju 1949. leta iz ZDA v ZSSR izvoženega blaga je znašala 5 milijonov 813.000 dolarjev. V primeri z istim obdobjem lanskega leta se je izvoz iz ZDA v ZSSR letos zelo zmanjšal. V prvih šestih mesecih lanskega leta so izvozile

ZDA v ZSSR za 25.028.000 dolarjev blaga.

Uvoz ZDA iz Jugoslavije leta 1949:	
januar	2.180.000 dolarjev
februar	774.000 dolarjev
marec	175.000 dolarjev
april	217.000 dolarjev
maj	155.000 dolarjev
junij	918.000 dolarjev

Zda so uvozile iz Jugoslavije v prvem polletju 1949. leta za 4.419.000 dolarjev blaga. Če primerjamo vrednost v prvih šestih mesecih 1948. leta iz Jugoslavije v ZDA izvoženega blaga, ki je znašala 1.979.000 dolarjev, vidimo, da se je izvoz jugoslovanskega blaga v ZDA v obdobju enega leta precej povečal.

Uvoz ZDA iz ZSSR leta 1949:	
januar	1.613.000 dolarjev
februar	3.257.000 dolarjev
marec	4.293.000 dolarjev
april	1.318.000 dolarjev
maj	4.209.000 dolarjev
junij	4.609.000 dolarjev

V prvem polletju letošnjega leta so ZDA uvozile iz ZSSR blago za 19.299.000 dolarjev blaga. Mnogo večji je bil uvoz iz ZSSR v prvi polovici 1948. leta. Znašal je namreč 44.222.000 dolarjev. Podatki so vsekakor zanimivi. Vendar pa moramo imeti pred očmi dejstvo, da jih ne moremo imeti za merilo današnjih trgovinskih odnosov med ZDA in ZSSR. Trgovinska izmenjava se je namreč med tema dvema državama v zadnjih mesecih zopet zelo občutno okrepila.

PECILNI PRAŠKI

PECILNI PRASKI

Gospodinje uporabljajo v veliki meri pecilne praške za najraznovrstnejše pecivo. Kaj pa so sploh pecilni praški in kakšen je njih učinek?

Pri peki kruha in slaščic moramo dodati testu neko snov, ki povzroči, da postane testo lahko in luknjčavo. Če pečemo kruh, uporabljamo kvas. Kvas razvija plin ogljikov dvokis, ki napihuje in rahlja testo. Kuharica reče, da testo raste. Vendar se pri izdelovanju slaščic rajši poslužujemo pecilnih praškov, ker bi to sladko pecivo od kvasa dobilo neprijeten okus.

JELENOVA SOL

je najenostavnejši pecilni prašek. To je bel prašek, ki diši po amoniaku. Če ga pustimo dalj časa v odprti posodi, bo počasi izgineval, deloma pa se pretvoril v motno snov. Kemik ti pove, da sestoji jelenova sol v glavnem iz amonijevega karbonata in ki se že pri 600 popolnoma pretvori v vodo, se pravi vodno paro, ter v plina amoniak in ogljikov dvokis.

O tem se zlahka prepričaš, če jelenovo sol lahko ugřeješ na plo-

čevini; čez nekaj časa bo prašek izginil, ker se je pač pretvoril v pline.

Isto se dogaja pri peki. Testo napihuje predvsem ogljikov dvokis. Vendar ne uporabljamo ta prašek za peko kruha, ker bi namreč amoniak dal kruhu neprijeten duh in okus. Jelenovo sol uporabljamo le za peko drobrega peciva. Če pečemo kekse pri višji temperaturi kakor kruh, izrine vročina iz testa ves amoniak.

Ponekod uporabljajo tudi pepeliko za izdelovanje medenega peciva. To je bel prašek, ki pri dodatku kisline močno razvija plin ogljikov dvokis. Vendar ne doda kuharica v tem primeru prav nič kisline. V sladkem testu so namreč zelo majhna živa bitja (glive), ki povzročajo, da se tvorijo iz sladkorja kisline. Te povzročijo, da razvija pepelika plin, ki napihuje testo.

TO SODO BIKARBONO

(natrijev bikarbonat) uporabljamo kot pecilni prašek. V vročini razpade soda bikarbona v sodo, vodo in ogljikov dvokis. Ker pa nastaja pri tem soda, ki daje pecivu neprijetni, lužnati okus, uporabljamo le redkokdaj čisto sodo bikarbono. Običajno so dodane sodi bikarboni še nekatere druge snovi, ki se združujejo s sodo, ki nastane pri pečenju. Tako dobimo vrsto pecilnih praškov, ki jih v veliki meri izdeluje hranilna industrija.

OETKERJEV PECILNI PRASEK

je eden izmed teh izdelkov. Ta prašek sestoji iz kislega fosfata, sode bikarbonate in moka. Soda bikarbona ima v tem prašku že znano lastnost, da razvija plin, ki rahlja testo. Vlažen fosfat pa povzroči, da se plin obilneje razvija. Moka je primestana zato, da se plin preburno ne razvija. Poleg tega pa moka tudi ovira razkrajanje pecilnega praška na zraku. Ta pecilni prašek je zelo poceni ter se nikomur ne izplača, da bi ga delal doma v majhnih količinah.

Pri uporabljanju pecilnih praškov upoštevaj naslednje. Prašek kupi šele takrat, ko ga potrebuješ. Hrani ga na suhem prostoru. Zavitek odprti šele pri uporabi. Ako pušiš odprti zavitek pecilnega praška več dni, v vlažnem prostoru, bo vedro bolj razpadal. Če leži odprti zavitek pecilnega praška več tednov v shrambi, skoraj popolnoma izgubi svojo moč. Pravilo je, da pri pripravljajanju testa premešamo pecilni prašek najprej v suho moko in šele zatem omočimo. Mešanica moka in pecilnega praška naj bo čim manj omočena, da ne izgubi pecilni prašek večine plina. Vsekakor prečitaj točno navodila, ki so na zavitku.

Mp

M O D A

Dve ljubki obleki za naše dijakinje. Prva je temnomodra z našivki, druga pa karirasta z visokim ovratnikom in kimono rokavi.

NASVETI in odgovori ljudskega zdravnika

S. P. iz Trsta: Vsako jutro, ko vstanem, sem veliko bolj utrujena, kakor zvečer, kljub temu da sem ob 23 že v postelji. Utrujenost čutim posebno okrog oči; veke imam otekle, pod očmi se mi napravijo vrvice. Preko dneva utrujenost mine. Na ledvicah in jetrih nisem nikdar bolela. Ali je vzrok v živcih? Star sem 26 let.

Odgovor: Čeprav niste nikoli boleli na ledvicah, bi bilo dobro, da si daste pregledati vodo. Mislim, da bo vaša utrujenost res bolj živčnega izvora. Zato pogledajte odgovor v prejšnji številki «Ljudskega tednika» — 23 ura pa na vsak način ni tako zelo zgodnja!

B. J. Rateče: Prosim, če bi mi lahko pojasnil, zakaj se napravijo na telesu, zlasti na čelu in vratu, mozolji in s čim jih odstranimo.

Odgovor: To je kožna bolezen, ki je tipična za pubertetno dobo. Pojavlja se pri osebah z mastno kožo, na tistih delih telesa, ki so izpostavljene drgnjenju oblačil: na vratu pod ovratnikom ali na čelu, kjer ga pritiška pokrivala itd. Vzrokov je gotovo več: v nekaterih primerih prevladuje neskladno delovanje notranjih žlez, v drugih spet slaba prebava ali pa nezadostno umivanje kože, itd. Tudi pripomočki morajo biti za to različni. V prvem primeru bo treba poseči po hormonskih preparatih (katere lahko prepíše samo zdravnik) v drugem primeru bomo pazili, da hrana ne bo pikantna ali premasna; tudi majhne količine kvasa bodo dobrodošle za črevesje. Kožo pa bomo negovali tako, da bo izgubila malo liste maščobe, ki zapira znojnice in s tem povzroča njih gnojenje. Vsak dan jo bomo čistili z alkoholom, potem ko smo se umili s toaletnim milom in z mlačno vodo. Zvečer pa kožo namažimo s kako zvepleno mastjo. Če imamo mozolje na vratu in na čelu, ne smemo nositi nobenih ozkih ovratnikov in ne pokrival. Če pa bi bila vsa omenjena sredstva zaman, lahko poskusimo še z avtohemoterapijo — to je vbrizgavanje lastne krvi. Vsak drug dan vzame zdravnik 5 do 10 cc krvi iz žile, katero potem spet vbrizga v meso. 6 ali 10 takih injekcij lastne krvi zadostuje. Če pa imamo potrpljenje, počakajmo, da ozdravimo leta to nestetično bolezen, kajti kakor smo že rekli, to je bolezen mladosti.

(Odgovor velja tudi za E. S. iz St. Petra pri Gorici)

Dr M. S.

Ostale odgovore bomo objavili v prihodnji številki. Op. ur.

Nekaj prostih vaj za one, ki bi rade shujšale

1. V razkoračeni stoji odroči roke, jih skleni in se sunkovito zasukaš v pasu zdaj na levo, zdaj na desno. Vajo ponovi večkrat.

2. Leži na trebuh in se prevrača z boka na bok, obenem se počasi pomika naprej, najmanj do 3 metrov.

3. Vaja v dveh. Poklekni na levo koleno, desno nogo iztegni, oprimlita se nog stola in se globoko nagnita v pasu nad iztegnjeno nogo, kakor kaže slika. Vajo ponavljajta.

4. Sedí, iztegni noge in vzroči roke, potem pa dvigni kolikor mogoče visoko iztegnjene noge in jih hitro obkroži z rokami. Vajo ponavljaj, dokler se ne utruiš.

NASVETI

NADEVANE CEBULE

Debele in okrogle čebule olup in skuhaj v slani vodi. (Pazi, da se ne razkuhajo). Potem jih odcedi, izdolbi in rapolni z nadevom, ki si ga pripravila iz kuhanega ali surovega mesa, kruha, jajca soli in popra. Nadevane čebule daj na pekač, ki si ga namazala z oljem; prav tako namaži z oljem tudi čebule.

ZELENJAVNA JUHA

Spraži v maslu narezano čebulo, in ko lepo zarumeni, dodaj nekaj peteršilja, narezane cvetače, korenja, špinacije in fižola. Vse skupaj nekaj časa praži, potem primestaj žlico moka in dolij vode. Pusti, da počasi vre. Ko je zelenjava na pol skuhana, dodaj na kocke narezan krompir in testerine. Ko je juha skuhana, vrzi vanjo še košček ma-

sla in ponudi s pečenimi kruhovimi rezinami.

VKUHANO KORENJE

Iz 15 dkg sladkorja nekoliko vode in belega vina skuhaj sok. Ko se zgosti, dodaj 40 dkg tenko narezanega korenja in sok ene limone. Ko je korenje skuhano, odcedi sok in potem ohlajenega polij na korenje. Postreži mrzlo.

GOVEJI ZREZKI Z GOBAMI IN RIZEM

Osnaži, zreži na listke in popari 1 kg gob, jih hitro odcedi ter drobno sesekljaj. Zarumeni v 2 žlicah presnega masla žlico čebule in peteršilja, prideni gobe in jih mešaj na hudem ognju. Ko se gobe osuše, prideni 12 dkg izbranega riža, malo premešaj, prilij 3/8 l vrele vode ali juhe in osoli. Ko riž zavre, ga postavi pokritega na kraj štedilnika za kake pol ure. Medtem pa prav drobno sesekljaj 60 dkg surovega govejega ali prašičjega mesa, osoli ga in potresi s poprom, prideni gobe, prav dobro zmešaj in dodaj ohlajen riž ter še malo mešaj. Naredi okrogle ali štirioglate zrezke, povaljaj jih v drobtinah in jih speci v vroči masti. Če vzameš namesto surovega mesa kuhano ali pečeno, prideni k mesu jajce. Pečene zrezke daj s kako prikuho ali solato na mizo.

čетка kapljice, kasneje operacija.

Pešanje vida tako značilno za obe obolenji - sivo in zeleno mrežno - in vendar potek tako različen. Tu pomoč še vedno pravočasna, tam oko zgubljeno. Zato je bolje, da pri pešanju vida mislimo na težje obolenje - glavkom in da gremo morda prezgodaj na pregled, kakor da se zanašamo, češ da je le siva mreža in da je za operacijo še vedno dovolj časa ter tako po lastni krivdi oslepimo.

Siva mreža - zelena mreža

Kaj je bistvo sive mreže, smo govorili že v pred zadnji številki tednika. Zelene mreže (glaucoma) pa imamo 2. vrsti: akuten glavkomiški napad in kronično obolenje (kroničen glavkom): počasno pešanje vida, sprva samo na enem, kasneje redno tudi na drugem očesu.

Zelena mreža ni nikaka mreža, nje bistvo je zvišan očesni pritisk. Oko, ki boleha na zeleni mreži, je na pritisk bolj trdo kot zdravo oko. Zaradi zvišanega očesnega pritiska, pride do hiranja očesnega živca in če pomoč ni dovolj zgodnja, do popolne oslepitve. Oko, ki boleha na kroničnem glavkomu ni na zunaj prav nič spremenjeno, morda je zenica za spoznanje širša od normalne. Bolečin ni. Zalostno pri tem obolenju je to, da pogosto bolnik pešanja vida sploh ne opazi pravočasno. Zakaj? Običajno gledamo z obem očesi hkrati in če je eno oko slabše mi tega nitj ne opazimo. Šele ko slučajno eno (zdravo) oko zapremo, opazimo, da je drugo oko že zelo slabovidno ali pa

sploh slepo. Pri glavkomu ne smemo čakati in odlašati, tu so dnevi dragoceni. Cimprej moramo v zdravljenje. V začetku zdravimo bolezen lahko često še s kapljicami, operacija vedno še pomaga. Mi vida sicer popraviti ne moremo, pač pa z zdravljenjem preprečimo nadaljnje pešanje in opešanje vida. Obolenje je dolgotrajno, bolnik ne sme zgubiti potrpljenja, stalno se mora vračati v bolnico na kontrolo očesnega pritiska.

Akuten glavkomiški napad je vedno združen s hudimi bolečinami. Tudi tu imamo obolelo samo eno oko. Celu polovica glave neznočno boli, bolnika silijo na bruhanje, oko je vneto, vid močno opešanje. Zaradi hudih bolečin in težav v žlodecu pogosto zamenjajo to obolenje z migreno. Vendar se pri migreni oko le malenkostno solzi dočim je pri glavkomiškem napadu vneto, otekle; roženica zapopla, zenica široka. Bolnik vidi le prav malo. Takšen napad se v nekaj dneh pomiri, oko je videti na zunaj zopet zdravo vendar ostane vid po napadu nekoliko oslabljen. Po daljšem ali krajšem presledku sledi prvemu ponoven napad in ponovno opešanje vida. Oko samo sebi prepuščeno polagoma ugasne. Tudi tu je hitra pomoč nujna, spo-

PRAKTIČNI NASVETI

Vlažen prostor hitro osuši, če noč dan kurš v peč. Pri centralnih kurjavah pomaga še prepil.

xxx

Če se slučajno pripeti, da vložiš kozarce drugega v drugega in jih potem ne moreš ločiti, vlij v zgornjega toplo vodo, v spodnjega pa mrzlo.

xxx

Zelo praktično je, če imaš v kuhinji mizo, pokrito z položnim platom. Biti pa mora vedno lep in čist, brez madežev ali ostankov hrane, zato platno od časa do časa osnaži s krpo, ki si jo prepojiš s kisom.

xxx

Praske in odrtine, ki dajejo videz obrablenosti, so na pohištvu zelo pogoste. Odstraniš jih z zamaškom, ki si ga namočila v lanenem olju. Drgniti smeš samo v smeri lesnih vlaken in to zelo previdno.

xxx

Z mokro glavico vizgalice z lahkoto odstraneš madeže črnila z rok.

xxx

Če daš za nekoliko minut v toplo vodo limone, boš iz njih iztisnila veliko več soka.

STRAN NAŠIH KMETOVALCEV

SETEV OZIMINE

Nismo še pobrali vseh poljskih pridelkov, že se pripravljamo na setev ozimne. Prvi pogoj, da bomo setev dobro opravili je pravilna priprava zemlje. Naša kraška zemlja zaradi svoje strukture vpija in ohranja dosti manj vlage (padavin) nego ilovnata in črna zemlja, obenem pa pod vplivom sončnih žarkov in vetrov, vlaga laže izhlapeva kakor pa pri drugih zemljah. Iz tega sledi, da moramo predvsem skrbno pripraviti zemljo jeseni. Kako temu odpravimo? Zemlji preskrbimo večjo količino vode z globokim in pravočasnim oranjem. Njive, ki so namenjene za setev žitaric, moramo takoj, čim pospravimo druge pridelke, globoko preorati. Preorana zemlja vpija večjo količino vlage nego zbita in neobdelana zemlja. Ledine ali pa deteljšča moramo preorati mnogo pred setvijo, to pa zaradi tega, da brazde razpadajo in se zemlja prerahlja. Za našo rahlo kraško zemljo ni priporočljivo globoko oranje tik pred setvijo, ker zemlja izgubi preveč vlage, posebno če je jesen suha. Pred setvijo pa je potrebno, da se zemljišče še enkrat bolj plitvo preorje in pobrana. Z branjem pred setvijo uničimo škodljive plevelne rastline in poravnamo njive (zelo važno opravilo, posebno če sejemo s sejalnim strojem).

Zitu ne bomo gnojili s hlevskim gnojem. Rajši pa bomo dobro pognojili s hlevskim gnojem rastlinam pred žitom (na primer krompirju in koruzi).

Zitaricam bomo gnojili z umetnimi gnojili. Če upoštevamo količino hranilnih snovi, ki jih rastlina potrebuje in izčrpanost naše zemlje zaradi nezadostnega gnojenja, bi morali pognojiti njivo v izmeri 100 kv. m s sledečimi umetnimi gnojili: pred setvijo 40-50 kg superfosfata, 10 kg kalijeve soli in 5 kg žveplenokislega amoniaka ali apnenega dušika (kalcijev cianamid). Jeseni ni priporočljivo gnojiti z nitrati, ker so v zemlji lahko topljivi in jih kot take voda lahko izpere, tako da pridejo le deloma v korist rastlinam. Zgodaj spomladi, pri nas že v februarju, gnojimo žitnim poljem v dveh do treh obrokih z nitrati (na 1000 kv. m. Potrosimo 10 do 15 kg apnega dušika ali čilskega solitra, in to le tedaj, ko ni rose na listju).

Izkušnje so pokazale, da so na enakih površini istovrstne in enako obdelane ter pognojene zemlje pridelali večkrat dvakratno količino žita samo zaradi uporabe izbranih (selekcioniiranih) semenskih vrst. Pri izbiri semen moramo upoštevati naslednje:

Seme mora biti čisto in brez plevla;

ne sme biti pri mlačvi poškodovano;

ne sme biti pre drobno in nezrelo.

Zelo važno je ugotoviti pred setvijo kalivost semena. To napravimo tako, da vzamemo iz vreče 100 zrn pšenice ali katere koli druge vrste žita in jih položimo na volneno ali bombažno krpo. Krpa mora biti vedno vlažna in na gorkem prostoru. Čez nekaj dni žitna zrna skalijo. Če ne skali več kot 80 zrn, imamo zelo slabo kalivost. Prav dobro kalivost imamo, če dobimo izpod 5% nekaličnega semena.

Dobro seme mora biti shranjeno na suhem prostoru in ne sme biti prestaro.

Ker naše žitarice, posebno na Krasu, zelo trpijo zaradi suše, morajo naši kmetovalci največjo važnost posvečati onim vrstam, ki zgodaj dozori.

Upoštevati moramo tudi, kako se vrste žit obrastejo - koliko stebel požene na določenem prostoru. — Pšenica z izredno lepim klasjem

se navadno slabo obraste. Važno je tudi, koliko zrn je v klasu: zbitost klasa.

Za seme izbrano žito mora biti zdravo! Priporočljivo je, da pred setvijo seme razkužimo. Proti sneti in ostalim boleznim, ki napadajo žitna zrna, uporabljamo 1% no raztopino modre galice, v kateri pred uporabo namakamo zrnje kakih 10 minut. Dandanes je najbolj v rabi prašno razkuženje z raznimi razkužilnimi praški. Pri nas je precej znan praš «Caffaroz». Na vsak sto semenskega žita uporabljamo 200 do 250 gramov praška, katerega dobro premešamo s semenom.

Cas setve ni mogoče stalno določiti. Setev je odvisna od vremenskih prilik in od geografskega položaja. Pri nas ne smemo sejati niti prezgodaj niti prepozno. Ravnanje se moramo po krajevnih okoliščinah. Prezgodaj posejano žito se preveč razvije in zaradi tega pozimi poleže in segnje. Prepozno posejano žito pa se slabo ukorenini in večkrat pomrzne. Kmetovalci znajo že iz svojih lastnih izku-

šen izbrati najbolj pravi čas za setev. Pri setvi moramo upoštevati še to, da se rž obrase le jeseni, pšenica in ječmen pa jeseni in spomladi. Iz tega sledi, da moramo jeseni posejati predvsem rž, nato pšenico in šele potem ječmen.

Sejemo lahko na roke ali pa s sejalnim strojem. Sejanje na roke vedno bolj opuščajo in nadomeščajo ga s sejalnicami. Takoj bomo videli, zakaj!

Zakaj je važno, da sejemo žito s sejalnico?

1. Pri setvi s sejalnim strojem prihranimo do 10 kg semena na 1000 kv. m zemljišča.

2. Vsa žitna zrna dospejo v predpisano, najbolj ustrezačo globino (3 do 6 cm). Na ta način žito pravilno skljuje, klasje se lepo razvije in istočasno dozori.

3. V vrste posejano žito se lahko obdeluje, kar omogoča uspešno zatiranje plevelnih rastlin, ki tako škodujejo rastlini.

4. V vrste posejano žito najbolje izkoristi sončno svetlobo, o kateri vemo, da igra v življenju vsake rastline glavno vlogo. Oddaljenost med vrstami je različna. Pri enostavnem sejanju znaša oddaljenost med posameznimi vrstami po 15 do 20 cm. Pri sestavljenem sejanju pa

znaša razdalja 30 cm. Sejalnic imamo večjih in manjših vrst, ki so primerne za vsako zemljišče. Tako imamo ročne sejalnice na tri do šest vrst, primerne za naše kraške njive, in velike 12 in več vrst, ki jih uspešno uporabljajo na prostornih nižinskih žitnih poljih.

Količina semena, ki ga rabimo za jesensko setev, je odvisna predvsem od načina setve — ročna ali setev s sejalnico, — od časa setve (pozna setev zahteva večjo količino semena in obratno), od kakovosti tal in od vrste žita.

Pri ročni setvi rabimo 200 do 220 kg, pri setvi s sejalnim strojem pa 120 do 180 na hektar površine.

Ko smo setev opravili je ne smemo zanemariti kakor marsikateri kmetovalec, ampak moramo zanjo skrbeti vse tja do žetve. Rastline, prepuščene same sebi, so podvržene škodljivim vplivom suše in raznim plevelom. Suša je tista, ki uniči vsako leto lep del naših pridelkov.

Oglejmo si sedaj še spomladanska opravila in njih važnost ravno za obranitev vlage v zemlji.

Glavna poletna, tako imenovana «kulturna dela», ki jih kmetovalec ne bi smel opustiti, so sledeča:

1. Uničevanje škodljivih rastlin — plevela, — kajti vsa voda, ki je namenjena škodljivim rastlinam, koristi žitu.

2. Z branjem uničimo plevel, razrijemo tudi skorjo, ki se napravi na površini obdelane zemlje in ki zaradi tako imenovane kapilarnosti vleče vodo iz notranjih plasti na površje.

3. Zaradi talitve se spomladi vzdigne zgornja plast zemlje in tako ostanejo žitne korenine odkrite ter podvržene direktnemu dotiku z zrakom. Da se zemlja znova oprime žitnih korenin, moramo njive povaljati z valjarjem, s čimer uničimo obenem tudi vrhno skorjo, ki tako škodljivo deluje na rasti rastlin.

4. Naši kmetovalci na Krasu bi morali opustiti ali vsaj omejiti osipanje ne samo žita, ampak tudi krompirja in koruze. S pretiranim osipanjem je večja površina zemlje podvržena škodljivemu vplivu vetra in sončnih žarkov. Za posledico imamo izgubo velike količine vlage! Namesto osipanja je priporočljivo lahko okopavanje.

Na kratko smo navedli nekaj smernic, ki so potrebne, da vsa opravila jesenske setve izvedemo vsaj delno, kot to danes zahteva umno kmetovanje.

ŠIRITE

Redno krmljenje živine prvi pogoj za njeno zdravje

boljše uspehe, toda pri vsakokratnem krmljenju je treba živino nakrmiti do sitega.

PRIPRAVA KRMIL!

Seno, otavo in druga podobna krmila dobro pretresemo, da jih oprostimo vsega prahu, preden jih spravimo v hlev. Mrogo prahu in raznih glivic je posebno v takšnem senu, ki je trpelo pri sušenju in spravljanju zaradi neugodnega vremena. Z dobrim pretresanjem sena v skednju ali v kakem drugem prostoru dosežemo, da se hlevski zrak pri krmljenju ne napolni s prahom.

Seno in otavo pokladamo celo, slamo navadno zrežemo v rezanico. Pokladajmo vsa krmila suna, ker taka živina bolje prežveči in oslini! Le močna krmila (otrobe oves in drugo žitno zrnje, žitni zdrob, oljrate tropine ali pogače) namočimo ali poškopimo z vodo toliko, da se ne prašijo in da jih žival ne razpiha. Da bodo konji in prežvekovalci močna krmila bolje izkoristili, pomešajmo rezanico mednje!

KAKO POKLADAMO KRMILA?

Pakladajmo vsa krmila po določenem redu, prežvekovalcem, pa tudi konjem najprej močna, potem korenje, repo ali krmsko peso, nato seno ali otavo in nazadnje slamo! Vedno pa dajmo krmilo živi-

ni v jasli šele tedaj, ko je prejšnje že popolnoma pospravila. Tudi če pokladamo živini samo seno, razdelimo za vsako žival namenjeno krmo v tri odmerke. Ko je pojedla prvega, ji damo v jasli drugega in ko je pospravila tega, še tretjega. Tako dosežemo, da žival počasneje in raje žre, da ne izbira in ne razmetuje krme, da je ne ugreje z dihanjem in ne zmocni s slinami, zaradi česar postane neokusna, in je potem živina nerada žre. Vprežnim konjem privoščimo za vsako krmljenje po dve ali do dve uri in pol. Vprežnim volom pa vsaj tri ure časa za odmor. V splošnem računamo tudi s tem, da morajo imeti prežvekovalci dovolj časa za prežvekovanje.

PREHOD OD ENE KRME K DRUGI

Od ene vrste krme preidemo k drugi polagoma. To ne velja le pri prehodu od suhega k zelenemu krmljenju ali obratno, marveč pri vsaki menjavi krmil. Na vsako novo krmilo je treba žival polagoma privaditi, tudi če preidemo od ene vrste sena k takšni vrsti sena, ki je po svoji kakovosti različna od prejšnje. Erako moramo ravnati pri krmljenju z okopavinami, močnimi krmili itd. Živino je treba vedno počasi odvaditi od krme, ki nam morda že pohaja, na drugo, s katero bomo prejšnjo nadomestili. Čim večja je razlika med krmili, tem dalje časa rabimo za prehod od enega k drugemu. Vsako prenaplo menjavanje zelo slabo vpliva. Mlečne živali zgubijo mleko, pitalna in mlada živina pa na tež. Navadno preteče precej časa, da se povrnejo v prejšnje stanje. Za proizvodnjo mleka, mesa, tolišče itd. je v takem primeru izgubljena vsa krma, ki jo je prejela žival od začetka prenaple spreembe do tedaj, ko je spet dosegla prejšnjo množino mleka ali težo. O tem nam priča tudi poizkus s parom volov, ki so ju začeli krmiti kar s krompirjem in jima odvzeli krmsko peso. Oba vola sta izgubila na tež. Prvi je potem dosegel svojo težo po 7 odnosno 12 dneh. Krmino torej živino kolikor mogoče enakomerno in ne prehajajmo prenaplo od ene krme k drugi.

ZIVINSKA SOL IN KLAJNO APNO

K rednemu krmljenju spadata tudi živalska sol in klajno apno. Obe je treba dodati krmi, posebno ko pokladamo živini takšna krmila, ki je v njih malo omenjenih rudinskih snovi. Največ soli in klajnega apna potrebujejo mlade ter mlečne in breje krave. Konj potrebuje po 15 do 30 g fosforno kislega klajnega apna dnevno, žrebe in tele po 8 do 15 g; mlado

ZIVINO KRMIMO REDNO!

Redno krmljenje mnogo pripomore, da živina krmila dobro izkoristi. Ni pa tako pri nerednem krmljenju, pa čeprav bi pokladali živini dovolj zares redilnih krmil. Če torej hočemo, da nam bo živina čim več koristila, jo krmimo redno!

Ravnajmo se po naslednjih navodilih:

VEDNO KRMIMO OB DOLOČENEM CASU!

Redno prebavo in izkoriščanje krme pospešimo najbolj, ako krmimo živino o pravem času, tako da ima pravočasno zopet mir. Krmimo pa dvakrat ali pa trikrat na dan. Vedno bolj se uveljavlja mnenje, da je dvakratno krmljenje naravnost in pravilnejše kakor trikratno. To nam posebej dokazuje živina, ki se na dobrem pašniku dobro in do sitega napase po dvakrat na dan, zjutraj in zvečer, drugače pa miruje. Pri dvakratnem dnevrem krmljenju pokladajmo krmila od 6 do 8 in od 17 do 19, pri trikratnem pričemo krmiti živino ob 5, 11 in 18! Trikratno pa tudi dvakratno dnevno krmljenje prija goveji živini, konjem, ovcam, kozam in prašičem. Izvzeti moramo prav mlade živali. Tako na pr. sesanje teleta v starosti do dveh tednov vsaj 4-krat dnevno, odtelej in do šestih mesecev starosti pa jih je treba krmiti po trikrat na dan in šele nato polagoma le po dva krat. Pri pitalni živini, posebno pri pitalnih prašičih, ki potrebujejo za pitanje obilo miru, dosežemo z dvakratnim dnevno krmljenjem

me ostane več let kaljivo. Korenine ponic in preslic ter korenine zlatice; korenine drugih podobnih rastlin, ki imajo v sebi močne žilvajske sile, moramo prej na sorcu dobro posušiti in šele na to uporabiti za kompost.

Nadalje rabimo grozdne tropine, rogovino, cunjje, čevlje in odrezke usnja, cestno blato in blato iz jarkov, ribnikov in grap, ostanke karbita in apneni praš, ki ga dobimo prav poceni pri apnenicah. Ako pa jemljemo v ta namen celé kose apna, ga vlagamo na kup, ki ga pokrijemo z zemljo, da apno razpade in šele tedaj ga uporabljamo. Apno namreč veže škodljive kisline v njem in pospešuje hitrejši razkroj organskih tvarin. Dračje, ki ga ne uporabljamo za kurivo, sesemo na kratko, da nam pri premetavanju komposta ni v napotje.

Za kompost pa ni umestno uporabljati premogovega pepela in tudi ne rastlinskih delov, okuženih po nalezljivi bolezni, na pr. močno od rje napadene slame, po gnilobi napadene sadya, in podobnega, ker bi to škodovalo zdravju rastli-

ne. Najbolje napravimo, če takšne stvari sežgemo ali pa zakopljemo globoko v zemljo.

Če pa hočemo kompost izppolniti, mu dodamo med premetavanjem umetnih gnojil.

Omenjene snovi spravimo nato plast za plastjo na nepropustna tla. Če mogoče blizu gnojlišča, kjer naredimo do 2 in pol metra širok in poljubno dolg nasip, ki se na vrhu le malo zoži. Kup naj ne bo več en meter visok, tako da ima zrak lahko dostop do spodnje plasti. Med letom ga večkrat zalijemo z gnojnico (tudi z pomijami, ki jih ne uporabljamo). Da pa se omenjeni tekočini in deževnica laže stekajo varez, naredimo proti sredini kupa podolgem vdrtino. Na leto ga trikrat premetamo, in sicer: spomladi, poleti, oziroma jeseni in pozimi, tako da pride spodnja plast na vrh in obratno. Kajti zrak, vlaga, toplota in zmraz delujejo na tvarine tako, da sprstene in se popolnoma razkrojijo.

Ako tako gojimo kompost, je v dveh letih gotov in pripraven za uporabo. Pred uporabo ga presejemo, da morebitne nesprstene dele uporabimo za drugi kompost. Da bomo imeli na razpolago vsako leto kup komposta, moramo spravljalni tvarine vsako leto posebej. Tako moramo ravnati leto za letom.

Začnimo pripravljati kompost!

O kompostu se vse še premalo govori in piše. In vendar je to izvrstno gnojilo, posebno za nekatere rastline, ki potrebujejo lahko čvrzete hrane. V dobro preperelem kompostu so hranilne snovi v taki obliki, da ne škodujejo rastlinam, tudi če jih vanj posadimo. Brez komposta ni mogoče izhajati vrtnarju; rabi ga namreč za gnojne grede ter cvetlice, ki jih posadi bodisi v lonce ali na grede in pa za one rastline, ki ne prenesejo gnoja. Pa tudi sadjerejecem, poljedelcem, vinogradnikom in živinorejcem služi kot zelo pripravno gnojilo. Za pečene travnike je namreč kompost nenadomestljivo gnojilo, ker z njim pomnožimo humus, oziroma zdebelimo rodovito plast zemlje. V pošteev pa prihaja tudi za druge travnike, sadovnjake, vinograde in lahko dostopne pašnike.

Kompost napravimo iz raznih kulturnih, kmetijsko-gospodarskih in obrtnih odpadkov, in sicer iz: smeti, kosti, saj, pepela drobiža iz drvarnic, gnoja, ki ga lahko utrpimo, listja, slame in še ne dozelega plevela; kajti plevelno se-

in odraslo govedo 25 do 40, pitalni vol 40 do 50, ovce, koze in prašiči 10 do 15, prašiček in jagnje 3 do 6, mlada perutnina po 0,5 do 1 g, odrasla perutnina pa po 1 do 2 grama. Soli pa potrebujejo konj dnevno po 15 do 25 g, mlado govedo 10 do 20, mlečna (in breja) krava 20 do 50, vprežni vol 30 do 40, pitalni vol 40 do 70, prašič in ovca 4 do 8, koza 10, perutnina po 2 grama. Fosforno kislino klajno apno mešamo med močna krmila, rezanico itd.

CISCENJE JASLI IN SNAZENJE ZIVINE!

Živali napajamo nekoliko pred ali šele po krmljenju. Najboljša je čista, sveža, primerno topla (10 do 14 C) voda. Premrzle vode živali nimajo rade ali pa je popijejo premalo.

Po vsakem krmljenju temeljito osnažimo jasli in vso posodo, ki smo jo rabili pri krmljenju in napajanju. Poslužujemo se ščetk ali metle in vode. Dobro je, da rabimo za čiščenje vsaj nekajkrat v tednu tudi vročo vodo.

Po krmljenju živino redno osnažimo, kar mnogo pripomore k dobru izkorističanju krme.

„Svoboda“, mesečnik slovenske Koroške

Pred seboj imamo nekaj številčk drugega letnika kulturne revije slovenskih Korošcev, ki jo izdaja Slovenska prosvetna zveza v Celovcu. Ta revija se bavi predvsem s perečimi kulturnimi, gospodarskimi, zgodovinskimi, političnimi in socialnimi vprašanji Slovenske Koroške. Prav tako kot smo čutili Slovenci, ki živimo na Tržaškem ozemlju, potrebo, da si ustanovimo svojo literarno znanstveno revijo «Razgleda», je čutil tudi slovenski živelj na Koroškem nujno potrebo, da prikazuje tamošnji slovenski narodnostni skupini in vsej slovenski javnosti navedena pereča vprašanja. Ta revija prikazuje tudi narodnostno povezanost tega dela slovenskega ozemlja z matičnim narodom v vseh njenih vidnih in nevidnih, toda vzlic temu zaznavnih izrazih. Tako pomaga ta revija pri znanstvenem preučevanju ter delnih krajevnih problemih osrednjim znanstvenim ustanovam v našem kulturnem središču v Ljubljani. Prav v tej številki smo imeli priliko omeniti v nekem drugem članku. Institut za narodnostna vprašanja, ki je znanstvena ustanova pri univerzi v Ljubljani. Pogosto se ustanavljajo znanstvene periodične publikacije, ki zasledujejo in tolmačijo vse pojave v krajevnem merilu, ker jim publicisti iz domačega kraja lahko bolj živo zagrabijo. Paziti pa je seveda treba pri tem, da so razprave zasnovane na široki znanstveni podlagi iz nekega skupnega vidika ne pa na lokalnem dilefantskem rodoljubju. Ta revija vsekakor povsem ustreza tem načelom.

Ta revija seznanja obenem tudi Korošce z vsemi javnimi problemi slovenskega naroda in z raznimi splošnimi načelnimi gledanji v kulturnem snovanju. Ta revija je v vseh teh pogledih smiselno zaokrožena celota. Njena zunanost je lepa in skladna in ima za svojo osnovo narodno ornamentiko. Sproti se bomo še pobavili z novimi številčkami, ko bodo izšle.

St.

NAZAJ V NAFTALIN

NOVELA Napisal: SLAVKO KOLAR

Ilustriral: IVO REŽEK

V tistem trenutku — vse se je odigralo v blazni naglici kakor v najbolj norih sanjah — so se raztreščila in razbila stekla na obeh straneh in skozi odprtine so pomolele puškine cevi ter se pojavile kakor strašne prikazni trigrate kape, izpod katerih so streljali vanje besni pogledi, sovražni in grozeči.

— Vdaj se! — Izstopi! — kakor da bi se drlo tisoč grl, a med njimi so vreščali (in to je bilo najstrašnejše) tudi mnogi ženski glasovi.

Medtem ko so jih vlekli iz voza, je streljanje še trajalo.

— Drži! Ne daj da jo pobrišejo! —

Brez vsake nežnosti in obzira so jim partizani naglo pobrali orožje in torbe ter ne da bi jim dali do sapa so jih že nagnali in kar porinili čez cesto in preko jarka v hosto. Spreddaj je stopal šofer, ki so mu roke še kar naprej molele v zrak, za njim von Stolp, bled, mornjal nekaj skozi zobe in pesti so semu stiskale v nemoči, dva partizana pa sta ga trdo porivala predse kakor junca, ki noče čez most. Zadnji se je majal polkovnik Jendek.

— Neverjetno! — je stokal in se prijel za prsi — Neverjetno!

Ko so se prerivali v hosto, sta se on in Svaba ozrla, ali jim morda kdo od spremstva le ni pritekkel na pomoč, toda oni, ki so bili pred njima, so že izginili (komaj je izza njih ostal oblak prahu), medtem ko sta uzrla zgoraj na cesti avto, ki se je naglo ustavil, se ritenski premaknil in obrnil. Prav tako dva motorista. V tistem vozu sta sedela general Ivičič in oni drugi Svaba in ta hip bosta pobegnila.

Tako ga je prevzela ta misel, kakor da bi se gospod Jendek pravkar prebudil iz grdega sna, se osvestil in toliko, da ni zaypil partizanom.

— Ne pustite, da vam ti razbojniki uidejo.

—

V ostalem so partizani že sami spet pokali za onimi in nekaj se jih je pognalo na tisto stran, toda avto je s spremstvom vred že uhajal. Tedaj je popadlo starega Jendeka in glasno se je obregnil ob Svabo:

— Glejte te podležje —

Von Stolp je samo zaškrtal z zobmi, medtem ko je Jendek kar zijal od jeze, ker se je tisti lopov Ivičič pobiral s poti, on Jendek pa, je nedolžen nasedel, kot nihče njegovih:

— Fige! Strahopetci! Izdajalci! —

— Jezik za zobe, stari! Nič ti ne pomaga godrnjanje! — ga nahruli partizan. — Molči pa se podvizaj, starina! —

Zarili so se v hosto in hlad jim je prijetno božal oznojene obra-

Vsi predmeti so videti zato bolj oglati, pa nevem, če slika kaj s tem pridobi. Vsekakor ostane spontan in neposreden, čustveno dojemljiv.

Canci Magnano je še večji realist v svojih oljih, četudi se ne zdi povsem uravnovešen. Izrazit je portret starca. Autoportret je nekam dekorativen, čeprav barvno dober.

De Rocco se je predstavil z več oljnatimi kompozicijami, in z nezadostno enotnostjo ne prepriča.

Dasi teži z lokastimi potezami k bolj bistvenemu, se drugje izgublja v podrobnostih. Najboljši so prizori iz kmetijskega življenja.

Najgloblji vtis napravlja kipar Giov. Foschiano s svojimi bronji ali imitacijami bronja v mavcu. Večja bronasta kompozicija «Četrty stan» (delavski) kaže z ritmiko, ponavljajanj figur izsek iz množice. V ekspresionističnem patosu rahlo nagnjene postave izrazito kažejo bedo, hrepenenje k rešitvi. Če so figure sem in tja rahlo razpotegnjene v svoji težnji za izrazom, so pa izdelane z močnim plastičnim smislom predvsem za tehniko bronja. A tudi lončevinarji kip «Mater» ne zaostaja s svojo plastično izrazitostjo. Težnja za bistvenostjo vodi tudi njega k mogočnim lokastim oblikam in sintetičnim zaokroževanjem glav itd.

Vsekakor je to zanimiva in močna razstava, ki nam poleg prejšnjih pokaže novih umetniških sil neposredno bližnjega furlanskega ljudstva, sil, ki dokazujejo, da se niso izsušili viri, ki so dali že v prejšnjih stoletjih toliko umetnikov.

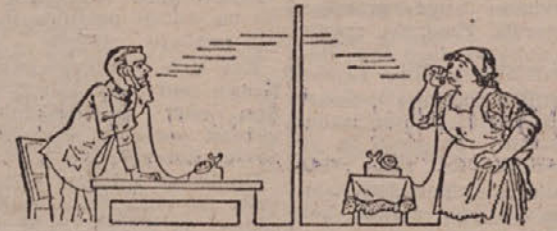
JELINCIC

ze. Z neke veje se je oglašil splešen kos in se pognal v goščavo. Z vrha topola se je odtrgal jastreb ter se počasi, gosposko zasukal pod modro, vedro nebo.

Ujetniki so se vdali v usodo. Se sklonjeni in pokorni po mehkih stezah naglo pogrezali vedno globlje v gozd, v jetništvo, v črno negotovost. Poleg njih so stopali partizani v vseh mogočih uniformah, ta obut, drugi bos, a vsi razigrani, nasmejnani, od veselja so si trli roke, ki jim je vanje padla tako imenitna divjačina. Le droben garjav mladič, ki so mu pravili zmaj, je stokal in krel, ker se jim je izmuznil avto, ki sta bili v njem, kakor je pravil starina, dve opasni zveri. Skoda zares! Pa nazadnje tudi to ni najslabše!...

3.

Alarm nad alarmi

Ko je podpolkovnik Vodo-pija telefoniral, da bo gospod polkovnik Jendek morda nekoliko kasneje prišel k obedu, je vest sprejela Barica, ker milostive gospe ni bilo doma. Gospa Melita je bila pri svoji česalki, pri svoji Ketty.

Ne-le česalka, pač pa tudi nje salon se je imenoval Ketty, t. j. «Salon Ketty» vse do začetka avgusta 1941, ko je to zvočno in odlično angleško ime lastnica zamenjala (seve iz političnih razlogov) s svojim navadnim krstnim imenom Katica, ki ga je nosila, ko je še pred 30 leti bosa tekala v trjansko šolo. Ta Katica-Ketty — torej ni bila samo česalka nad česalkami, temveč tudi mila, simpatična in zaupljiva žena. Poleg tega je vedela vse in poznala vse ljudi, posebno take zvenčega imena in položaja.

Gospe Meliti je bilo pri njej kljub dolgotrajnemu in mučnemu lepotečenju prijetno in udobno, kakor pri najboljši prijateljici. Gospa Katica-Ketty — je prepričala tudi njo — kakor tudi vsako «boljšo» stranko — da je samo do nje tako iskreno vdana, da je samo do nje tako zaupljiva in da samc njež lahko pove vse, kar tu v salonu in drugod sliši in izve, vse družbene pikantnosti in senzacije, ki jih ne beremo v nobenem časopisu. Medtem ko neprestano brne in šume tiste strašne pošasti, električne naprave, med katerimi iztezajo nekateri svoja gumijasta stikala kakor polip na glavo žrtve, omolane v odeje in brisače, medtem ko sika modri plinski plamen, grgra in klokoče voda in se penijo šamponi, škrtajo škarje in britvice ter je zrak prežet s paro in vonjavami, se gospa Melita in njena česalka Katica-Ketty, sredi žvrgolenja in čivkanja ženskih glasov (Prosim lepo, milostiva!), «Kakor izvolite milostiva!...» «Kako da ne, milostiva!...») pogovarjata o lepem vremenu in neznosni vročini, o obupni preskrbi, o črni borzi in o drugih še zanimivejših stvareh.

Tu je gospa Melita izvedela, v katerem salonu šivajo za «Poglavnikovko», kako si je soproga tega in tega ministra kompletno opremila stanovanje z židovskim pohištvom, kako je žena ministra Lorkoviča sama šla izbirat preproge v magazin z zaplenjenimi predmeti, kako zelo je gospe P. stopilo v glavo, ker je njen mož postal velikli župan in da je vsaka njena druga beseda «naš avto», «naš šofer» in kako se celo z avtom vozi na določeno mesto, medtem ko se je prej še na postajo vozila s tramvajem in sama vlačila svoje kovčke. Tu je izvedela, kako gospa O., žena enega izmed ustaških voditeljev, psuje Zide, čeprav je sama Zidinja, kar bi ji tudi slepec lahko razbral z obraza in nosu. In kako je prav ta gospa dopustila, da so ji rodno sestro odpeljali v Jasenovac in kako ni — kakor je sama priznala — niti z eno besedo poprosila svojega moža, kaj šele koga drugega, da ji rešijo sestro. Ko so se neke njene prijateljice zgražale, je ona samo vzdihnila in skomizgnila z rameni:

— Ne morem zahtevati od svojega moža, ki je eden izmed ustaških ideologov, da spremeni zaradi moje sestre svoje nazore! Hvala bogu, da še mene drži!

Po takem zaupnem razgovoru je neizogibno sledilo vprašanje: kaj milostiva misli, kdaj in kako se bo končalo vse to gorje, ta vojna, to klanje, ta beda in strah.

— Vaš gospod je visoka osebnost v ministrstvu — je laskavo rekla gospa Ketty — in mora vendar več vedeti kakor mi navadni smrtniki.

— Ah draga Ketty, oni tam vedo prav toliko, kolikor vi in jaz! — je resignirano odgovorila gospa Melita.

Tistega usodnega dne pa je bil razgovor bolj stvaren in resen. Gospa Ketty se je še bolj zaupno sklonila in rekla gospe Meliti, da bi jo nekaj zelo lepo in toplo prosila, seveda če ji dovoli.

— Toda, draga Ketty, kar recite mi!

Slo je ze moža Katičine sestre, bil je šofer pri nekem podjetju in se je čisto vozil s tovornim avtomobilom na deželo (do koder je namreč mogoče...) Pred desetimi dnevi pa so ga ujeli in dolgo nismo vedeli, kje je ne kaj je z njim, niti česa ga dolže. Gotovo kaka ovadba. Sicer imajo oni poznane na stražnici v Djordjičevy ulici, poznajo nekega agenta na Savski cesti, toda vsaka niso mogli najti nikjer. Šele pred dvema dnevoma je sestra zvedela, da ga je prijela neka posebna policija, ki spada pod Poglavnikovo telesno stražo, zgloglasno PTS... Komaj večeraj je nesrečna žena nekako izprosila dovoljenje, da nese možu hrano ter perilo, in vsak si lahko predstavlja, kako ji je bilo, ko je prešla perilo vse krvave. Pravijo, da tam še huje pretepajo kot na Savski cesti... Morda bi mloga milostiva gospa pomagati, morda ima gospod polkovnik kot visok častnik kak vpliv ali zveze pri PTS...

Gospa Melita je imela mehko, plemenito srce. Najsrečnejša je bila, ko je mogla koga osrečiti ali vsaj razveseliti. Tujim otrokom (svojih ni imela) je kupovala slaščice in igračke, strogo je vodila račune o vseh godovih, rojstnih dneh, zarokah, porokah, o boleznih, pogrebih in zadušnicah v krogu svojih znancev in prijateljev. Pismeno in ustno je izražala vroče in srčne čestitke, pisala dolga genljiva in tolažilna pisma, kupovala, pošiljala in sama nosila cvetje, darove in se pri tem izmišljala najrazličnejša in originalna presenečenja, kar je včasih tudi razjezilo gospoda polkovnika, ki je rajši sprejemal nego dajal. Nežno ji očital, da je «cine geborene Beglueckerin» to je rojena dobrotnica človeštva.

Nadaljevanje prihodnjič

Furlanski umetniki v galeriji «SCORPIONE»

Dne 15. t. m. so v umetnostni galeriji Scorpione odprli razstavo umetnin petih mladih furlanskih umetnikov, 4 slikarjev in enega kiparja. Mladih ne razumemo v tem smislu kot je to bilo pri skupini «zelezni», ker imajo vsi še bolj ali manj izrazito umetniško noto in že večletno razstavljanje za seboj. So tudi po duhu mladi ljudje, ki živijo s sodobnostjo, se razvijajo v neprestanem iskanju primernejših izraznih oblik.

Giorgio Ceuberti je menda po letih najmlajši in po svoji umetnostni usmerjenosti najbolj modernističen, dasi še ni šel tako daleč, da ne bi mogli več razločiti nobenega predmeta iz prirodnega sveta v njegovih slikah. V njegovih oljnatih krajinah še vidimo hiše, drevesa, svetlobo, slikane s prefinimi otenki zelene barve, ki napravljajo vtis mrličnih, nejasnih sanjskih prividov.

Po svojem smislu za barve bi ga lahko držali za impresionista, ki ves svoj slikoviti svet spreminja v pestro barvno ploskev vendar pri njem oblike predmetov ne izginejo, se ne pretapljajo nezaznatno s svojo okolico. Ravno narobe, vsem daje razločno - geometrično obliko. Ta sicer ni ostra, skoro z ravnilom začrtana kot n. pr. pri našem modernih umetnikov, ki teže ali manj rahlem stopnjevanju, ven-

dar je ves svet videti razstavljen v različne kvadratne, trikotne, največ pa podolgovate elipsoidne oblike in ploskve. Ena osnovnih težnj modernih umetnikov, ki teže abstraktnemu, je opuščati vse podrobnosti, nekake slučajne, okolnostne, nebitvene poteze ter podajati le izrazite, najboljše značilne in bistvene plati s širokimi potezami ali ploskvami. Te oblike naj bodo zato čim popolnejše, harmonične, naj dobe neko univerzalno, trajno vrednost. V tej težnji se seveda vedno bolj približujejo osnovnim prvinskim geometričnim oblikam: kvadratu, trikotniku, krogu, elipsi. Učinek teh prizadevanj je nerealen, idealiziran svet, kakor bi ga gledali skozi motno steklo. skozi napoj zaprte veke.

Celibertijeve slike so zato zanimive, posebno v barvnem pogledu, napravljajo vtis iskrenega iskanja, toda v jedru ne prepričajo, pa če je tudi prejel nagrado v Benetkah.

De Cillia že poznamo, ker je točno pred letom dni že razstavil v «Scorpione». Ostal je v glavnem isti instinktivni slikar v svojih nračnih krajinah in tihotitjih, nekoliko romantično nastrojenih, slikanih s temnimi sočnimi barvami, s širokimi potezami. Vendar je pri njem viden razvoj v smeri barvne sintezacije, v smislu iskanja bolj bistvenih barv, ki jih podaja v bolj širokimi potezami in ploskvami.

UMETNOST · PROSVETA

Tu se pripravljajo naši igralci na nastope

Repertoar SNG v peti sezoni

V prvih mesecih letošnje sezone je slovensko narodno gledališče ponovilo pet del iz prejšnje sezone: Gogolj-Zenitev, Galsworthy-Srebrna tobačnica, Gow-d'Ussau-Globoško so korenine, Mira Pucova-Ogenj in pepel in Goldoni - Mirandolina z več kot dvajsetimi ponovitvami. Predstave na prostem na Prvomajskem stadionu pri Sv. Ivanu in v Boljuncu pa so nakazale novo smer v posredovanju gledališke umetnosti med najširše plasti slovenskega ljudstva na Tržaškem ozemlju.

Po tako pestri in bogati predsezoni je med ljubitelji gledališča naraslo zanimanje za dela, ki jih pripravljajo SNG v novi sezoni.

Za otvoritev, ki bo v prvi polovici novembra, pripravljajo ansambel znano in tehtno delo velikega ruskega dramatika Aleksandra Nikolajeviča Ostrovskega: *Donosna služba*. Komedijo je prevedel M. Ravbar in bo tržaška premiera prva uprizoritev tega dela na slovenskih odrih. Donosno službo režira Jože Babič, v vlogi Kukuškega pa bo naša znana in najstarejša igralka Angela Rakarjeva slavila 40-letnico svojega gledališkega ustvarjanja.

Sporodno z *Donosno službo* študira režiser Milan Košič s člani SNG in tržaškimi pionirski mladinsko igralko *Sneguljčica*. S to svetovno znano pravljico igralko, ki jo

je Slovincem priredil znani slovenski mladinski dramatik in pesnik Pavel Golja, bo Slovensko narodno gledališče izpolnilo obljubo tržaški mladini, da bo v vsaki sezoni naštudiral vsaj eno mladinsko igralko. Premiera *Sneguljčice* bo še v mesecu novembru.

Letos se homo ponovno srečali z našim starim znancem Branislavom Nušičem. Našemu občinstvu je praz gotovo ostal v spominu njegov Pokojnik, ki ga je naše gledališče uprizorilo v dvorani Nazionale, in šovinistično nasilje tržaške reakcije, ki je ob tej priliki prišlo do izraza. V tej sezoni pripravljajo SNG Nušičevo: *Sumljivo osebo*. V tej komediji je Nušičev humor najgloblje prodiral v mlakužne razmere stare Srbije. Ko z ostrim smehom šiba birokratizem in šarlatanstvo v državnem aparatu ter smeči neutemeljen strah pred napredno mislijo, hkrati obsoja sistem, ki dovoljuje in celo goji take razmere. *Sumljivo osebo* bo režiral M. Košič.

Klasiko bo zastopal Moliere. V režiji Jožeta Babiča bo Slovensko narodno gledališče uprizorilo *Tartuffa*. Ze do dosedaj najavljeneh delih je razvidno, da vodstvo SNG sestavlja repertoar po znanih načelih: posredovati našemu občinstvu iz domačih in tujih del najboljša in najnaprednejša umetnine, ki po svoji problematiki pomaga-

jo graditi zdravo miselnost, širijo duševno obzorje in vlivajo samozavest v borbi za enakopravnost in boljše bodočnost.

Najvidnejši med sodobnimi slovenskimi dramatik, dramaturg in režiser SNG v Ljubljani, Bratko Kreft, se bo našemu občinstvu predstavil z *Veledajalcem*. To dramsko delo je čitateljem Slovenske gledališke knjižnice znano pod imenom *Kreature*. V predvojnih gledališčih v Ljubljani, Mariboru in Ptujju so delo igrali pod naslovom *Malomeščani*, dokler ga cenzura ni zabranila. *Veledajalec* je naslov uprizoritve v Pragi, kjer so delo z vidnim uspehom igrali pred vojno. Režija tega domačega dela je v rokah Milana Košiča.

Napredno ameriško dramatikino bo letos bržčas zastopala znana pobornica za mir, pisateljica Lillian Hellman z dramo: *Male liscie*. Drama analizira družabna trenja v okolju visoke finance in je prepričljiv dokument krivičnih odnosov v kapitalistični družbi. Studij dela je uprava SNG poverila režiserju Modestu Sancinu.

V programu je še Shawov: *Hudičev učenec* in Mark Twainove: *Pustolovščine Tomasa Saverja* in *Kornejčukov: Platon Krečet*.

Vendar so v teku še pogajanja za morebitno slovensko novost, kar bi najavljene načrt nekoliko izpremenilo.

Letošnji repertoar je nov korak v vzponu Slovenskega narodnega gledališča v Trstu in obeta vrsto visokih umetniških doživetij. Ne dvomimo, da bo občinstvo, kakor doslej, tudi v tej sezoni podprlo svoje gledališče v borbi proti vsem oviram, ki skušajo zavreti razvoj resnične napredne slovenske kulture na Svobodnem tržaškem ozemlju.

NIKOLAJEVIC OSTROVSKI

Jesenska simfonična sezona v Trstu

(Kratek pregled)

Simfonični koncerti tržaške Filharmonije so v zadnjih letih postali že nekam tradicionalni in so s svoje strani pripomogli k dviganju Trsta iz provincialnega mesta bivše Italije v glavno mesto STO-ja. Ali naj bo letošnja jesenska sezona, ki je nudila tržaškemu glasbenemu občinstvu le 4 koncerte, zopet povratek nazaj? Da je to želja nekaterih odločujočih krogov (tudi glasbenih), ki jim je glasba

Kulturna kronika

V Trstu je te dni v Auditoriumu v via Cicerone razstava del likovnih umetnikov iz treh Benečij, kot so uradno to razstavo imenovali.

V Prago se je vrnil Češki trio, ki ga tvorijo umetniki Josef Paleniček, Aleksander Ploček in Miloš Sadlo. Ta skupina je gostovala v Veliki Britaniji. Češki trio je nastopil na mednarodnem glasbenem festivalu v Edinbourghu. Na programu so bile Smetanove, Dvoržakove, Ravelove in Šostakovičeve skladbe. Vsi njegovi koncerti so imeli velik odmev pri občinstvu in tudi kritika jih je sprejela z navdušenjem.

V sovjetskih opernih gledališčih so na novo in v novi priredbi peli opero *Faust* skladatelja Gounoda. V tej priredbi so režiserji, scenografi in dirigenti spravili do popolne veljave srednjeveški slog, pri katerem pride jasneje do izraza ideološko in umetniško nastrojenje te Goethejeve dramske pesnitve.

Atomski utopistični romanopisec Aldous Huxley je napisal roman *Opica in bistvo* (Ape and Essence), v katerem hoče dokazati, da so vsa napredna gibanja resmiselna Huxley napoveduje propad človeštva kot nujno posledico tehničnega napredka. Ta knjiga je plod dobro premišljene metode, s katero se reakcionarna propaganda med ljudi nezaupanje in jim skuša dopovedati, da si svoje usode ne morejo izboljšati z borbo.

deveta briga, smo prepričani, prepričani pa smo tudi, da je med tržaškimi glasbeniki še dovolj zdravih sil, ki bodo pripomogle še k nadaljnjemu dviganju tržaškega koncertnega izživljanja.

Tržaški Filharmonični orkester je visoko kvalitetno orkestralno telo, ki zasluži vse priznanje — saj šteje med svoje člane nekatere odlične soliste in to zlasti med godali. Seveda imajo zasluge za kvalitetno izvedbo tudi dirigenti, med njimi nekateri svetovnega slovesa.

Prvi koncert letošnje jesenske simfonične sezone je dirigiral Hans Muench, ki si je za svoj koncert izbral predvsem dela iz nemške simfonične literature. Tehnično, muzikalno in stilno neoporečno je bila izvedena Schubertova VII. simfonija, ena izmed poslednjih del prerano umrlega dunajskega skladatelja. Slišali smo nadalje redko izvajano Beethovno uverturo *Leonora št. 2a*, Wagnerjev poem *Siegfriedova jidila* in Franckove *Simfonične varijacije* za klavir in orkester, eno izmed najlepših del iz tovrstne simfonične literature. Solistični del je izvajal tržaški pianist Glauco Del Basso s tehnično lepo dovršeno, a muzikalno manj dognano klavirsko igrano.

Velikanski uspeh sta pri tržaškem glasbenem občinstvu dosegla belgijski dirigent Desire Defaux in violinistka Wanda Luzzato s Hačaturjanovim koncertom za violino in orkester, ki je zanimiv posebnost s svojo naslonitvijo na armensko narodno melodiko in po svoji strukturi dojemljiv tudi povprečnemu ljubitelju glasbe. Isti dirigent nam je predstavil izvrstno izvedeno Franckovo simfonijo v d molu in zanimivo Respighijevo orkestralno suito *Ptičiči*.

Pri ljubljani tržaški dirigent Luigi Toffolo si je za svoj spored izbral Mendelsohnovo uverturo *Le-pa Melusina*, Brahmsov koncert za violino, čelo in orkester, pri katerem sta kot solista nastopila člana tržaškega Tria Zanettovih in Lana, ter Musorgskijeve *Slike z razstave* v Ravelovi instrumentaciji. Posebno to delo je v dirigentovi interpretaciji zaživele pred namj plastično s poudarjenim glasbenim realizmom slavnega ruskega mojstra.

Četrni in poslednji koncert simfonične sezone, ki ga je vodil znani italijanski dirigent Armando La Rosa Parodi s sodelovanjem svetovno znanega češkega violinista Vaše Prihoda, pa je nedvomno dosegel največji uspeh. Prihoda je s briljantnim izvajanjem tehnično izredno zahtevnega Dvorakovega violinskega koncerta v a molu navdušil tržaško publiko in doživel ovacije, ki so pri Tržačanah z njihovim običajnim trojnim ploskanjem, redke. Izmed treh Debussyjevih *Nokturnov* je bil zlasti zanimiv zadnji — *Sirene*, pri katerem je sodeloval tudi ženski zbor tržaške opere. Spored je obsegal še dva odlomka iz opere *Dibuk* italijanskega skladatelja Lodovico Rocca in za zaključek smo slišali še znano uverturo k Rossinijevi operi *Viljem Tell*, ki je pri občinstvu tako vzgala, da jo je moral orkester ponoviti.

Jubilej Glasbene Matic v Trstu

Tržaška Glasbena Matica je bila ustanovljena 19. oktobra 1909. Inicijator in duša tržaške Glasbene Matic je bil takratni učitelj na Ciril-Metodovi šoli tov. Karel Mahkota, sedaj še živeči ravnatelj in organizator pri koncertni poslovalnici v Ljubljani. O zgodovini Glasbene Matic — ki je bila prav za prav naslednica zbora Slavjanske čitalnice — nam je obljubljeno daljše poročilo tovariša, ki je spremil Glasbena Matico od njenega rojstva da do danes. Poročilo bomo objavili v prihodnji številki.

J. K.

Dr. Lavo Čermelj šestdesetletnik

Dne 9. t. m. je praznoval svojo 60. letnico naš tržaški rojak prof. dr. Lavo Čermelj, ki je znan našim tržaški javnosti po svojem prosvetnem delu in javnem udejstvovanju v Trstu in v Julijski krajini po prvi svetovni vojni in vsej naši javnosti sploh s svojimi temeljitimi in znanstveno osnovanimi publikacijami o narodnostnih problemih slovenskega in hrvaškega ljudstva v Primorju, ter Slovincem na Korškem o manjšinskem pravu in o manjšinskih vedah in s svojimi znanstvenimi publikacijami iz področja fizikalnih ved, astronomije, iz področja prenašanja in usmerjanja električnih valov in iz področja atomske energije.

Delo dr. Lavo Čermelja je bilo mnogostransko in zelo plodovito. Vsa leta njegovega življenja so mu bila leta neumornega dela in tudi danes je še vedno prav tako delav in marljiv, kot je bil doslej, in je še vedno poln načrtov in zdravega optimizma. Poučeval je na slovenski dvorazredni trgovski šoli s pravico javnosti, ki jo je ustanovilo Slovensko trgovsko izobraževalno društvo. Na tej šoli so bili za časa njenega obstoja na njegovo pobudo ustanovljeni več obrtno-nadaljevalni tečajji za obrtniške, rokodelske in trgovske vajence. Ko je morala ta šola po italijanski zasedbi teh krajev prenehati s svojim delom, je ustanovila pod pokroviteljstvom tega dru-

Dr. LAVO ČERMEJ

aretaciji. Vsi ti tečajji so obstajali, in nekateri še v obsežnejšem obsegu, do vstopa Italije v drugo svetovno vojno. Iz njih je izšel marsikateri borec v narodno-osvobodilni borbi in marsikdo je v tej borbi žrtvoval svoje življenje.

Po prvi svetovni vojni je bil član osrednje prosvetne matice Ljudski oder in v okviru te matice ustanovljenega Višjega kulturnega sveta. Bil je sourednik literarno-znanstvene revije *«Njiva»*, ki jo je ta svet izdajal. Sodeloval je pri mladinskem glasu *«Naš glas»*, pri mladinski reviji *«Naš rod»*, pri *«Učiteljskem listu»*, bil je soustanovitelj političnega tednika *«Novice»* in sodruženik dnevnika *«Edinost»*. Ustanovil je poljudno znanstveni zbornik *«Luč»*, ki se je bavil s problemi slovenstva na Primorskem, in je do svojega odhoda uredil 5 zvezkov tega zbornika. Po ukinitvi vsega našega periodičnega tiska v letu 1928 je ustanovil zbirko Biblioteka za pouk in zabavo, ki je izhajala v določenih presledkih. Sodeloval je še pri raznih pedagoških in strokovnih revijah v Jugoslaviji.

Naj omenimo nekaj publikacij o problemih slovenskih manjšin: *Slovenec in Hrvat* pod Italijo, bilanca našega naroda za mejami, zbornik *«Julijska krajina in naši stran meje»*. Sodeloval je pri sestavi knjige *Die Nationalitäten in den Staaten Europas*. Po vojni so izšle dopolnjene izdaje knjig *«Beneška Slovenija»* (etnografski), zgodovinski in politični pregled v angleščini, ruščini in francoščini, *«Ljudsko štetje 1910, protesti in revizija»* prav tako v že omenjenih treh jezikih. Izšli sta dopolnjeni angleška in francoska izdaja

knjige *Life and Death Struggle of a national minority (the Jugoslavs in Italy)*. Izšla je še *«Julijska krajina, Beneška Slovenija in zadrska pokrajina, imenoslovje in politično upravna razdelitev»*.

Iz naravoslovnega znanstvenega področja naj omenimo le *«Boškovičev nauk o relativitetni teoriji»*, *«Astronomijo»*, ki je izšla tudi pri *«Goriški Matici»* pod naslovom *«Osončje in Osvetlje»* pod psevdonimom Slibarjev Polde, *«V svetu atomov»* in pa knjiga *«Kako vidimo skozi meglo in v temini»*. Po vojni urejuje dr. Lavo Čermelj naravoslovno poljudno-znanstveno revijo *«Proteus»*, ki izhaja v veliki nakladi in ki seznanja javnost z najrazličnejšimi pojavi v narodi.

Dr. Lavo Čermelj načeljuje danes skupno s tov. Lojzeto Udetom Institutu za narodnostna vprašanja pri univerzi v Ljubljani.

Z jubilejom je povezan dober del zgodovine našega političnega in prosvetnega življenja na Primorskem, zlasti pa v Trstu, v zadnjih desetletjih. Neustrašeno je branil resnico in pravico in se je boril za osvoboditev neodrešenih Slovincem in Hrvatov. Med vojno ga je italijansko posebno sodišče za zaščito države obsodilo na smrt. Bil je pomiloščen na dosmrtno ječo, toda prišel je iz zapore še pred koncem vojne. Odšel je na osvobodeno ozemlje in je stavil svoje sile na razpolago narodno-osvobodilnemu pokretu.

Ob njegovi šestdesetletnici mu voščimo tudi mi, da bi še mnogo let uspešno delal kot doslej v korist naše nove države in vseh Jugoslovanov, ki živč izven meja Jugoslavije.

TEHNIKA ZNANOST

PENTOLIT, NOVA EKSPLOZIVNA SNOV DRUGE SVETOVNE VOJNE

Z imeni dveh kemikov so krstili eksplozivno snov, ki je bila med poslednjo svetovno vojno znana kot najhujša. Vsekakor mislimo pri tem na rušilne spojine, ki nimajo nič skupnega z atomsko bombo, Pentolit je izredno občutljiv in če smo z njim neprevidni, takoj eksplodira. Sele če ga topimo v toplem, trinitrotoluolu postane neobčutljiv za udarce. S pentolinom polnijo patrone posebne vrste orožja, imenovanega «bazooka» ter raketne izstrelke.

INDUSTRIJSKO KONSERVIRANJE ZELENJAVE V SLANICI

Običajno konzerviramo hrano tako, da jo neprodušno zapremo v pločevinasto posodo, jo posušimo ali pa hranimo. Nekatera podjetja pa konzervirajo predvsem zelenjavo v zelo koncentrirani raztopini morske soli. Vendar so menda le redki potrošniki imeli priliko spoznati tovrstne konzerve. To pa zato, ker v solni raztopini hranjena živila še nadalje v tvornici obdelujejo, preden pridejo na trg. Poleg drugega predelavanja odstranijo tovrstna industrijska podjetja iz živil sol ter jih nato razpošiljajo vložene v kisu.

S SVINCEM OBDANE JEKLENE PLOŠČE

Važna novost v kovinarski stroki je jeklena pločevina, ki je obdana s svincem. Pločevine izdelujejo tako, da jekleno ploščo najprej obdajo s tanko plastjo bakra in jo zatem vložijo v raztaljeni svinec. Tako dobijo kovino, ki odlično služi za oblaganje stavb in pa predvsem sten reakcijskih prostorov kemičnih tovarn. V takih prostorih se namreč razvijajo pare, ki razjedajo jeklo in železo. Na jeklene plošče, ki so obdane s svincem, pa te pare ne učinkujejo kvarno.

SATEL

Važen izum na področju kemijske tekstilne vlakne je svojevrstna tkanina, ki se v temi svetli v različnih barvah. Vlakna satena so izdelana iz umetne svile (raiona), v njih pa je snov, ki v temi oddaja svetlobo. Med vojno so izdelali v ZDA na milijone metrov te tkanine. Svetleča se tkanina je služila za signaliziranje; vsekakor pa je to dandanes zanimiva pridobitev, s katero je obogatela ženska moda.

NOVE VRSTE PLASTICNIH MAS

Med vojno in pa predvsem po vojni so prišle na trg najrazličnejše vrste plastičnih snovi, ki jih uporabljamo skoro na vseh področjih. Plastične snovi imenujejo s kemijskim postopkom izdelani material, ki lahko nadomešča roževino, les, kovine itd. Izredno lahke plastične snovi so v notranjosti preprežene z luknjicami ter so videti na prelomu kakor goba. Zunaj pa so prevlečene z drugo plastično snovjo, ki je zelo trdna in odporna. Plastične mase so zelo priljubljene tudi zato, ker jih lahko najrazličneje obdelujemo. Nekatero vlivamo, se pravi vtisnemo v kalupe, druge valjamo, nadalje jih lahko režemo, žagamo, vrtamo, pilimo. V času, ko so jih kemiki šele iznašli, so bile plastične snovi zelo drage. Vendar jih pa sedaj izdelujejo poceni in v velikih količinah.

ALI JE HRANA SVEŽA?

To vprašanje si ne stavljajo samo gospodinjice, temveč tudi trgovci. Običajno je naš nos najboljšo sredstvo za določevanje svežosti. Vendar se v laboratorijih za preiskavo živil poslužujejo zamožnih kemijskih in fizikalnih postopkov, s katerimi določajo, ali je hrana užitna. Sedaj pa uporabljajo neko svojevrstno napravo, imenovano «stinkometer», ki zelo dobro določa svežost živil. Delovanje tega aparata je osnovano na merjenju hlapnih duhov. Stinkometer uporabljajo predvsem za ugotavljanje svežosti mesa in rib ter tudi če niso pokvarjene suhe slive in rozine. S stinkometrom lahko tudi določimo, v koliki meri je izgubila vonj kava, nadalje začimbe in parfumi.

ters, ki zelo dobro določa svežost živil. Delovanje tega aparata je osnovano na merjenju hlapnih duhov. Stinkometer uporabljajo predvsem za ugotavljanje svežosti mesa in rib ter tudi če niso pokvarjene suhe slive in rozine. S stinkometrom lahko tudi določimo, v koliki meri je izgubila vonj kava, nadalje začimbe in parfumi.

TOPLO MAZALNO OLJE

Ugotovili so, da porabimo pri bencinskih motorjih mnogo manj bencina, če se poslužujemo toplega mazalnega olja. Preden nalijemo olje v mazalno napravo motorja, še ugrejemo to olje na temperaturo 71 do 75 st. C. Kadar mažemo motor s hladnim oljem, mora delati precej časa, dokler se segreje na določeno temperaturo. V izredno kratkem času pa je dosežena ta temperatura, kadar mažemo motor s toplim mazalnim oljem.

SNOV ZA ČISCENJE RJE

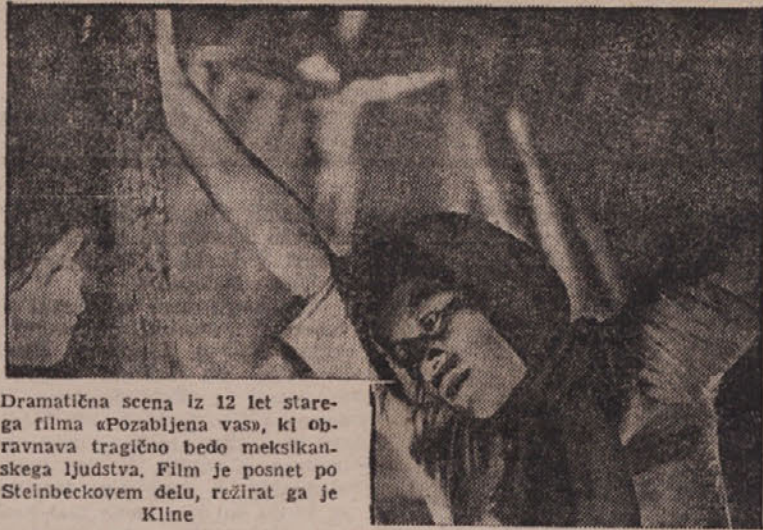
«Carbo Rustex» se imenuje neko posebno topilo, ki odstranjuje rjo in masti ter olja z železnih predmetov. To topilo je sestavljeno iz več snovi, ki vsaka na svoj način čisti površino kovine. To topilo ni gorljivo ter ga nanašamo na kovino s ščetko. Lahko pa imenovanim topilom obrizgamo železo ali ga pa kar potopimo v topilo. Carbo Rustex sasmo odstranjuje rjo, nezaščiti pa železa pred nadaljnjim rjavenjem. Zato moramo očiščeno železo primerno zavarovati, da re bo rjavelo.

MAZILO ZA ORODJE NA STISNENI ZRAK

Kladiva, svedre in ostalo orodje na stisnjeni zrak moramo primerno mazati, da je njih delovanje neovirano. Za tako orodje obstajajo posebna mazalna olja, katerih osnovna snov je mineralno mazalno olje, odporno za temperaturo ter hitrostne sunke, ki nastajajo v orodju na stisnjeni zrak. Poleg osnovnega olja pa je v tem posebnem olju še neka čistilna snov, ki sproti čistijo gibajoče se dele orodja. Nadalje pa je z oljem združena še neka snov, ki prepreči oksidacijo oljnega blata, ki se nabira na kovini.

LOKOMOTIVA NA POGON S PARNO TURBINO

Običajno pogonjajo parne lokomotive parni stroji. Vendar grade za obrat na dolgih progah lokomotive s parno turbino. Tu navajamo nekaj podatkov ene največjih in najhitrejših lokomotiv na svetu. Ta lokomotiva je last Pensilvanskih železnic. Lokomotiva z vagonom za premog tehta 46,69 ton. Premer gonilnih koles znaša 1,72 m. Kotel proizvaja v eni uri 43.091 kg vodne pare, pritiska 21,79 kg na kv. cm. Učinek na osi znaša 6.900 KS. Hitrost lokomotive znaša 160 km na uro. Pri tej hitrosti napravi turbina približno 9.000 obratov v eni minuti.

Dramatična scena iz 12 let starega filma «Pozabljena vasa», ki obravnava tragično bedo meksikanskega ljudstva. Film je posnet po Steinbeckovem delu, režiral ga je Kline

Napredni ameriški režiser o ameriškem filmu

Paul Strand, Hurtwithz, Kline in drugi neodvisni režiserji pripadajo tisti skupini umetnikov, ki so ustvarili, potem ko jih je Hollywood izločil, najboljše ameriške filme zadnjih let. Strandov film «Rodna zemlja» je bil odlikovan na festivalu v Marjanskim Laznih. Režiser Strand se je mudil v Italiji za časa mednarodnega filmskega kongresa v Perugi in ob tej priložnosti je revija «Vie nuove» objavila naslednji njegov članek:

Kaj mislimo, ko govorimo o realizmu? Tudi hollywoodski film vsebuje neke vrste realizem: krvav in podplut obraz rokojorca je sicer resničen, toda ta resnica nima drugega namena kot da vzbudi v ljudeh sadistične instinkte in da izrablja njihova čustva. Poleg ekonomskega izrabljanja obstaja tudi izrabljanje čustev. Mi pa zavramo realizem, ki se izogiba borbi človeka za boljše in popolnejše življenje. Mi vidimo v realizmu nekaj dinamičnega, nekaj, kar bo spremenilo svet in ga privedlo do miru, do napredka, nekaj kar bo izkoreninilo vso bedo in zlo ter združilo vse narode v prijateljstvu. Take vrste filmov, ki vzpodbujajo k delavnosti, so v Ameriki enmali za časa Roosevelta: pomislimo samo na tiste filme, ki so obravnavali špansko državljansko vojno in upor Kitajcev proti Japoncem; dajle na dokumentarne filme Jorisa Ivensa in Pare-ja Lorentza, ki so opozarjali Ameriko na izrabljanje naravnih bogastev in vzpodbujali k izboljšanju poljedelstva, k pogozdovanju itd.

Med temi deli je posebno značilen film «Rodna zemlja». Je to pol umetniški, pol dokumentarni film, ki odkriva, da sta človeška svoboda in posebno pravica do dela v nevarnosti, da ju je treba braniti: in da se mora ameriški narod še boriti za osnove svoboščine, kakor

je to delal pod vodstvom Washingtona, Jeffersona in Lincolna. V vsej zgodovini ameriške kulture zasledimo dualizem: tu neodgovornosti vseh vrst, ki jih goje zlasti trgovci s knjigami, časopisi in filmi, tam duh velikih in globokih glasnikov resnice o Ameriki: Tom Paine in Thoreau, Walt Whitman in Dreiser ter drugi. Prepričan sem, da je ameriško ljudstvo, kakor vse množice sveta, prežeto s tistim realizmom v umetnosti, ki so mu ga doslej odrekli.

Filmska KRONIKA

Film «Nesmrtna mladost», ki so ga prikazovali v Londonu pod pokroviteljstvom jugoslovanskega poslanstva, je vzbudil laskave kritike. Med drugim beremo v časopisu «Daily film Reuters» tole: Film se odlikuje po zreli filmski tehniki, ki dokazuje velik napredek jugoslovanskega filma. Kakor v ostalih jugoslovanskih filmih sta tudi v tem zelo dobri igra in glasba. Za ljubitelje tujih filmov je posebno zanimiva prirodna simbolika. «Nesmrtna mladost» odlikujeta tudi odlična fotografija in dobra montaža.

Bolgarski režiser K. Kostov je snemal dokumentarni film o življenju pelikanov; pri snemanju so mu pomagali bolgarski ornitologi. Ta dokumentarni film je eden izmed najboljših bolgarskih kratkih filmov.

«Dolga pot cigarete» se imenuje bolgarski kratki film, ki prikazuje, kako goje tobak in izdelujejo cigarete.

Francoški filmski list Ecran Francois energično protestira proti politiki, ki jo vodijo ameriški oblastniki proti naprednim filmskim umetnikom in navaja nasled-

nja imena: Charlie Chaplin, Eric March, Edward Robins, John Garfield, Dany Kay, John Houston, Orson Welles i. dr.

V Amsterdamu so ljudske množice odločno demonstrirale, ko prikazovali profašistični film «Zlezna zavesa»; nosilji so transparente z napisi: Nočemo nacistične propagande!

Znani mladi nemški režiser K. H. Bergman piše v «Neue Filmwelt» o podobnih cenzurah takoli: Kritika, ki označuje Chaplinovega Gospoda Verdouxa in Olivierovega Hamleta kot nemoralna filma, obsoja, da sta filma «Vrag v telesu» in «Jabolko je odpadlo» protivrska, jasno dokazujeta, da temne sile prepričane, da je zopet nastopil njihov čas. Bergman pripominja, da so bili žrtve cenzure vedno filmi, ki prikazujejo življenje realistično.

Napredni nemški filmski kritičar K. H. Bergman piše v «Neue Filmwelt» o podobnih cenzurah takoli: Kritika, ki označuje Chaplinovega Gospoda Verdouxa in Olivierovega Hamleta kot nemoralna filma, obsoja, da sta filma «Vrag v telesu» in «Jabolko je odpadlo» protivrska, jasno dokazujeta, da temne sile prepričane, da je zopet nastopil njihov čas. Bergman pripominja, da so bili žrtve cenzure vedno filmi, ki prikazujejo življenje realistično.

Angleški umetniški film v barvah «Krištof Kolumb» obravnava znano temo o odkritju Amerike. Ves potek dejanja prikazuje film romantično, vendar sloni na zgodovinskih dejstvih.

V Rimu so osnovali Katoliško društvo kinolastnikov; to društvo bo nadziralo 3.000 kinodvoran Italije in njega glavni cilj je, da rešijo gospodarske probleme svojih članov. Ostali kinopodjetniki pa lahko člani sodelujejo pod pogojem, da se pokore moralnim predpisom društva, kar pomeni, da morajo prikazovati le tiste filme, ki jih je odobrila katoliška cerkev. Kakor vidimo, je v Italiji predvsem katoliška cerkev tista, ki duši napredne filme.

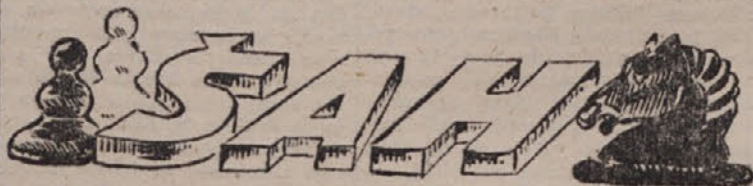
V letu 1948 so v Italiji prikazovali 84% hollywoodskih filmov in le 16% italijanskih in drugih filmov.

Turnir za prvenstvo Jugoslavije

Novembra t. l. se prične v Zagrebu finale šampionata FLRJ v šahu za l. 1949. Poleg igralcev, ki so si priborili v predtekmovalni vstop v finale, sodelujejo Št. Pirc, Gligorič, in Rabar.

Turnir v Benetkah zaključen

Zadnji dan mednarodnega šahovskega turnirja v Benetkah je jugoslovanski mojster Gligorič remiziral s Kottnauerjem (CSR). Korčno stanje je naslednje: 1) Szabo (Madžarska) 11,5 točk; 2) Rossolimo (Francija) 10,5; 3) Prins (Holandska) 10; 4) Gligorič FLRJ; 5) Foltys (CSR); Barcza (Madžarska); in Golombek (Velika Britanija) 9,5; 8) Paoli (Italija) 8,5; 9) Kottnauer (CSR); 10) Tartakover (Francija) 7 točk itd.

Iz šampionata za žene FLRJ v Ljubljani prinašamo sledečo partijo in kolo:

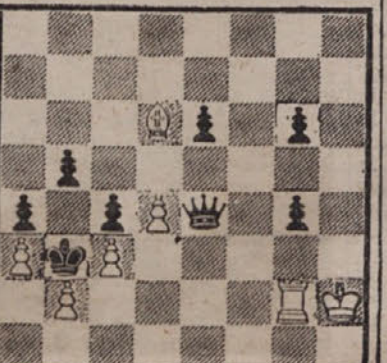
Bela: inž. Delak Črna: Cvenkel (Slovenija).

Damski gambit

1. d4 Sf6; 2. Sg3 e6; 3. e3 d5; 4. Sd2 (Beli pripravlja Collejev sistem, ki omogoča belemu dovolj agresivno igro). C5 (Najboljši odgovor proti temu sistemu je bočni napad kmeta na središče). 5. e3 Sc6; 6. Ld3 b6; (Po rohadu namerava beli začeti s prodorom e4, pa zato črni hitro odpira diagonalo za lovca, ki bo napadal to važno točko). 7. 0-0 Lb7 8. Lb5? (Beli se oddaljuje od svojega prvotnega načrta, t.j. igre v središču ter pričinja z akcijo na damskem krilu, kjer samo izgublja za časa. Do žive igre bi prišlo po 0-2, b3, Lb2, Td1, se4). Dc7 9. Se5 a6 10. Sc6; Lc6; 11. Ld3 (Rezultat

te igre na damskem krilu je le ta, da je beli odstranil skakača na c6, ki je zapiral pot lovcu na b7. Ta lovec sedaj že direktno pritiska na polje e4 ter onemogoča belemu izvesti važno potezo e3-e4, ki je uvod v napad na kraljevo črno krilo. Črni sedaj že nadvlada središče in je popolnoma izenačil igro). Ld6 12. Sf3 Lb7 13. h3 Tac8 14. De2 b5 15. a3 0-0 16. Sd2 (Groznija e4) C4 17. Lc2 Se4 (Dokončno onemogoča e4). 18. Le4: de4; 19. f3 ef3; 20. Sf3: Le4! (Ponovno prepreči e4 in grozi Ld3). Igra je že prešla v drugo fazo. Črna prevzame iniciativo v svoje roke. Dva lovca, ki streljata na belega kralja sta silno nevarna. Pričrta se že napad na belega kralja, ki ima oslabiljeno svojo postojanko). 21. Se1 Lg3 22. Ld2 f5! 23. Dh5 (Tu nima dama kaj iskati). Tf6 24. Sf3 Th6 25. Dg5 Tg6 26. Dh5 Lh2!! 27. Kh1 (Po Sh3: sledi Tg2:) Dg3 28.

Dg6: (To je edino, ker preti mat. Za damo dobi stolp in lovca). hg6: 29. Le1 Dd6 30. Sh2: Dd5 31. Tf2 Kf7 32. Sf3kf6 33. Kg1 Kg7 34. Tf1 Th8 35. Lg3 Lf3: 36. Tf3: g5 37. Le5 Th7 38. Taffl De4 39. Tg3 g6 40. Tf2 Th5 41. Tf1 Kd7 42. Tg3 Th7 43. g4 (Beli žrtvuje kmeta z namenom, da bi prišel do protigr. Zamenjati hoče stolp, ker dama proti stolpu in lovcu težko dobi). fg4: 44. hg4: Dg4: 45. Lg3 De4 46. Lh2 g4 47. Tg3 Th3 48. Tf2 Tg3: 49. Lg3: De3: 50. Kh2 De4 51. Tg2 KC6 52. Le5 Kb6 53. Kg1 Ka5 54. Kh1 Ka4 55. Kh2 a5 56. Ld6 Kb3 57. Le7 a4 58. Ld6 (Diagram) Na-

stala je zanimiva končnica. Na videz ima dama v borbi s stolpom in lovcem malo upanja, da dobi partijo. Pretno Dg2: Kg2: Kb2: Lovce prav lahko prepreči z Lb4. Zato lovec ne sme zapustiti diagonal f8-b4. Toda v hipu, ko zapusti lovec diagonal h2-b8, pa je črna kmetska g4 napredovati n. p. Le5 Df4+ Kh1 (Tg3 Kb2:) g3 matnim napadom. Lovce mora zato ostati na presečišču diagonal na polju d6. Naloga črnega je, da prepreči tega lovca, nakar mora z eno od obeh možnih variant odločiti igro.

58. ————— De4-f3! 59. Ld6-b4 ————— Tudi na druge poteze beli nima rešitve, n. pr. 59. Kh1 Dd5 60. Lh2 g3 61. Kg1 Df3 iz dobi, ali 59. Kc2 g3! 60. Tg3: (Lg3: Dg2!) Dg3: g4: Lg3: Kb2: 62. Ld6 Kc3: in črna kmetske odlošijo partijo. Ali 59. Tg2 Dd5 60. Lb4 Dh5+ K poljubno dobi, ker je osvojil važnejšo kmetsko. 59. ————— Df3-f4+ 60. Kh2-h1 ————— g4-g3 61. Lb4-c7 ————— Df4-f1+ 62. Tg2-g1 ————— Df1-h3 mat. To partijo je prvakinja Cvenkel va lepo odigrala. Inž. SIKOSEK

TRŽAŠKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Sv. Ana je premagala Auroro

Dobra igra Sv. Ivana na štadionu „Prvi maj“

Preteklo nedeljo so odigrali prve nogometne tekme za tržaško prvenstvo na novem športnem štadionu »Prvi maj« pri Sv. Ivanu. To je bila nekakšna uradna otvoritev štadiona, kjer se že dalj časa zbirala naša mladina, ki je le našla prostor, kjer se lahko posveti športu. Zato je pomen te nedelje za naš tržaški šport velikega pomena; naša mladina je našla to nedeljo svojo pravico do športnega življenja, pravico, ki so ji jo tukajšnje oblasti vedno odrekale.

Kronika nedeljskih tekem za tržaško prvenstvo pa je naslednja: Sv. Ivan je igral doma z Opčincami. Njegova igra je bila boljše, polna tehničnih fines, z eno besedo: Sv. Ivan je igral nogomet, vreden najboljšega moštva tržaškega prvenstva. Tekma se je končala z 1:0 za Sv. Ivan. To je zaradi tega, ker njegov napad ni bil odločen pred openski vrati, ki jih je ču-

val dober vratar. Od dveh moštev, ki sta prišli na igrišče, z namenom da zmagata, je bila Sv. Ana tista ki je zmago bolj zaslužila kot Aurora. Aurora je imela to nedeljo še vedno pregla-vice s svojim neurejenim moštvom. Njena obramba ni delovala, kakor bi morala in njena igra je bila raztrgana. To je izrabila Sv. Ana ter z odličnim napadom in dobro povezavo dosegla rezultat 3:1.

Rezultat, ki ga je dosegla Ponzianina z Gorico (5:1) nas ne sme presenetiti. Gorica je imela preveč močne nasprotnike, saj so za Ponzianino igrali Carlin, Sussel, Per-tot itd. Prav tako nas ne sme tudi presenetiti rezultat, ki ga je dosegel Arrigoni v tekmi z Montebello (12:0). Res je, da ima letos Arrigoni odlično moštvo in da ima že osem točk, ko nima Montebello nobene. Toda vseeno bi bil rezultat dosti manjši, če bi igral za Montebello njegov odlični vratar Pitacco, ki je bil bolan, prav tako tudi drugi trije najboljši igralci, tako da je Montebello nastopil z rezervami. Meduza si je ohranila tretje mesto na kvalifikacijski lestvici z neodločenim rezultatom z Umagom (1:1). Umag je bil ves čas boljši in Meduza, ki je igrala na svojem igrišču, je dosegla izenačenje šele 7 minut pred koncem.

Tekma med Brniglo in Novim gradom je bila precej razburljiva. Obe moštvi sta igrali precej slab nogomet in sta se po številnih neuspešnih strelih na gol sprijaznila z neodločenim 0:0.

Piran je igral v Sv. Luciji z Novo Gorico. Tekmo je dobil z rezultatom 2:1.

RAZNE VESTI

8 državnih rekordov so postavili na prvenstvu FLRJ v štafetah in mnogobojih v Zagrebu. Prvega je postavila ženska ekipa ljubljanske Enotnosti v tekni na 3 x 800 m s časom 7:41,0; drugega člani Partizana (Stevanovič, Stankovič, Račić in Brnard) v tekni na 4 x 200 m; nov moštveni rekord so postavile ženske (Mladost: Ferenčak, Sumak, Bogič in Butja) v tekni na 4 x 100 m s časom 50,5; Partizan (Stritof, Pavlovič, Segedin Ceraj) postavil je nov rekord v tekni na 4 x 800 m s časom 7:57,0; Srp (MI) je teklen na 200 m z ovirami 25,1. Uspeli so tudi na 4 x 1.500 m (Partizan: Stritof, Pavlovič, Segedin, Ceraj) s časom 16,27,0. Nov rekord je

postavila Mladost tudi v tekni 4x200 m ženske (Zdravec, Bogič, Butja, Sumak) s časom 1:58,3. V petboju so 4 tekmovalke izboljšale dosežani rekord, ki je znašal 3020 točk. Radosavljevičeva je dosegla 3336 točk, Knezova 3068 točk, Sekuličeva 3051 točk in Koledinova 3048 točk. Prav tako je tudi izboljšal Marčelja svoj stari rekord v desetboju. Na njem je dosegel 6549 točk (prejšnji 6517 točk).

Rezultati italijanskega prvenstva: Atalanta - Juventus 2:2, Bari - Lucchese 2:1, Bologna - Novara 1:1, Fiorentina - Inter 4:2, Genova - Como 3:1, Lazio - Roma 3:1, Milan - Palermo 4:1, Torino - Pro Patria 1:1, Triestina - Padova 2:2 in Sampdoria - Venezia 7:3.

Madžarska je premagala Avstrijo z rezultatom za evropsko prvenstvo 5:3.

Prihodnja nedeljo bo za nogometni pokal maršala Tiša igralo še 32 moštev, ki so še ostala v borbi po izločilnih tekмах izmed 1427 moštev, ki so se prijaviła na turnir. Najzanimivejše tekme bi morale biti v Beogradu med »Metalcem« in zagrebškim »Dinamom«, med »Crveno zvezdo« in »Metalcem« iz Zagreba in med »Partizanom« ter »Napredkom« iz Kruševca. V Zagrebu pa bo igrala »Lokomotiva« z moštvom vojne mornarice »Mornar«.

Na lahkoatletskem prvenstvu Danske so dosegli poleg ostalih še telet odlične rezultate: 100 m Schibsky 10,8; 200 m Schibsky 22,2; 800 m Nielsen 1:53,3; 400 m zapreke Johannesen 54,6; skok s palico Stjernild 4,00; troskok Larsen 14,71; kladiivo Frede-

Von Cramm je tolkel v tenisu Avstralijanca Jacka Harperja s 6:1, 6:4.

V Budimpešti bodo v maju prihodnjega leta tekme za evropsko žensko prvenstvo v košarki.

Jugoslovansko moštvo je zasedlo tretje mesto na svetovnem prvenstvu v hitri hoji v Parizu. Prva je Francija. Poedini rezultati so naslednji: 1. Caron 6,19:21, 2. Cross, 3. Cornet, 4. Gilbert, 5. Lebequer (vsi Francija), 8. Feller (FLRJ) s časom 6,59:20. Proga je bila dolga 65 km.

V Subotici je Jugoslavija premagala švedsko reprezentanco v namiznem tenisu s 5:3 in se tako revanžirala za poraz na Svedskem: (5:4).

Anglija je premagala Galles v tekmi za svetovno prvenstvo s 4:1. Angleški napadalec Milburn je zabil 3 gole od štirih.

Cyrille Delanoit je premagal francoskega prvaka v srednji teži Jeana Stocka v deseti rundi po točkah.

Kida Gavilana, pretendent za naslov svetovnega prvaka v walter kategoriji, sta v New Yorku pretepla dva neznanca. Boksar se sedaj zdravi v bolnici.

Kaj pravijo Jugoslavlani o tekmi, ki jih čaka v Parizu

Nezadovoljiv rezultat, ki ga je dosegla jugoslovanska državna reprezentanca v tekmi s Francijo (1:1), je vzbudil najrazličnejše komentarje. Vsi postavljajo vprašanje: ali bo Jugoslavija končno vseeno zmagala, ali pa bo šla tudi prihodnje leto Francija na svetovno prvenstvo.

S tem vprašanjem se bavi tudi »Borba«, ki je bistvo svojega razglabljanja odlično rešila z naslovom članka: »Naloga je težka, ampak ni neveljavna«.

Takole pravi: »Neodločen rezultat v prvi tekmi s Francijo predstavlja za jugoslovansko reprezentanco neuspeh v glavnem zaradi tega, ker smo pri nas — pa udi v Franciji — verjeli, da bo zmagala jugoslovanska reprezentanca.« Del krivde za to nosi tisk, ki je podcenjeval vrednost francoskega nogometa. Bile pa so tudi druge okolnosti, ki so utrjevale to mnenje in to predvsem uspehi jugoslovanskih moštev v Franciji.

Borba pravi, da igrajo Francozi moderen, kar pomeni enostaven nogomet. Francoska reprezentanca je sestavljena iz atletov, ki se ne spuščajo v komplicirane in dvomljive kombinacije, temveč delajo hitro in močno. Tak nasprotnik lahko zmaga, lahko ga je pa tudi premagati. On je imel v Beogradu to prednost, da ni imel v moštvu slabih točk, medtem ko jih je jugoslovansko moštvo imelo. Slabe točke so bile v jugoslovanskem moštvu desno krilo Simonovski, srednji napadalec Valok in v drugem polčasu levi bek Colić. Nato pravi »Borba«, da so šli Jugoslavlani premalo fizično in psihično pripravljeni.

Revanžna tekma predstavlja za Jugoslavlane težjo nalogo, kot je bila v Beogradu. Pa čeprav je ta naloga težka, ni nerešljiva, seveda pod pogojem, da se iz beogradskega srečanja izvelejšje izkušnje in se jih praktično izkoristi.

Eno je jasno: »mehkki« igralci, čeprav so dobri tehničarji, ne morejo ničesar doseči z ostrim, hitrim in zdržljivim nasprotnikom. Francozi igrajo močan nogomet; njim se mora postaviti nasproti poleg tehnike tudi moč. Zdržljivost je najboljšje orožje francoske reprezentance. Jugoslovanski igralci se morajo pripraviti tako, da bi mogli igrati 180 in ne samo 90 minut.

Tako pravi »Borba«, ki zaključuje: »Naloga v Parizu je težka, ali ponavljamo, ni nerešljiva, če bodo naši igralci pripravljeni in bodo dali v tekmi vse svoje moči in znanje.«

Z druge strani Alp pa so začeli, kot vse kaže, s prav tako psihološko akcijo, kot pred tekmo v Beogradu, ko so govorili o »krizi« francoskega nogometa. Prva vest je, da je tajništvo francoske nogometne zveze sklenilo, da bi v primeru drugega neodločenega rezultata — to pot v Parizu 30. oktobra — najraje igrali tretjo tekmo z Jugoslavijo v Italiji, ker predpisuje pravilnik svetovnega prvenstva za tretje srečanje nevtralen teren.

LAHKOATLETSKO PRVENSTVO NASEGA OZEMLJA

Za lahko atletiko je potrebno veliko dela in pravilnega vodstva mladih, ki imajo zanjo veselje; seveda je treba mlade vzgajati in vsakega usmeriti v panogo, ki je zanj primerna. Končno so potrebna tudi športna igrišča, kjer mladina vadi. Stanje v naši lahki atletiki je na vsak način slabše, kot v drugih športnih panogah, npr. v košarki kolezarstvu nogometu itd. To vidimo tudi po rezultatih, ki so jih dosegli naši lahkoatletci na prvenstvu v nedeljo v Kopru. Sicer pomenijo ti vseeno veliko izboljšanje, če jih primerjamo z lanskoletnimi. Vendar pa nam kažejo, da bomo morali še globlje zaorati pri našem delu med mladino in jo navdušiti za lahkoatletiko, ki ji po pravici pravijo »ekraljica športov«.

Med rezultati je nekaj prav dobrih. Trani je teklen na 100 m 11,8, kar je slabše kot prejšnji teden, vendar pa se zdi, di bi on z rednim treningom še marsikaj dosegel. Prav dober je rezultat v tekni na 100 m za ženske, kjer je Garijeva tekla 14,5 sek. Tek na 400 m je zelo težak. Ta zahteva hitrega in vzdržljivega človeka. Lokar je na letošnjem prvenstvu teklen

55,2 sek, vendar pa bi lahko še boljše. Metlica je vrgel kroglo 11,35 m daleč, Pettenerjeva 9,02 m. Izmed vseh ženskih rezultatov je najboljšega postavila Troštova v tekni na 800 m s časom 2:42,0.

Pokazala je svoj velik talent, ki ga pa mora v bodoče še pravilneje uporabiti. Govorčar je tudi zdaj potrdil, da je naš najboljši tekmovalc v hitri hoji. Na progi 10 km je dosegel čas 50:20,5. Pierobon ni imel v tekni na 800 m (2:16,0) ravno najboljši dan, zato pa je imel boljšega Abram v tekni na 5.000 m (17:10,0). Kenda je vrgel disk 31,10 m. Zetto je v daljino dosegel skoro 6 m. Veliko izboljšanje pomeni tudi skok v višino. (Venturini; 170 cm) Pierobon je tudi izboljšal svoj letošnji rezultat v tekni na 1.500 m (4:16,0), prav tako tudi Pettenerjeva v skoku v daljino 4,44 m. Venturini je bil tudi dober v troskoku (12,82). Zboljšanje pomeni tudi moška štafeta na 4x100 m s časom 48,4. Tudi med diska nas zaenkrat še čisto zadovolji. Pitacco ga je namreč vrgel 43,64 m daleč, kar ni malo.

Na prvenstvu je zmagal Piran, ki je dosegel največ točk (149). Drugi je bil Trst (99).

Plavalni dvoboj na Dunaju

V dunajskem kopalisku je bil pred 1000 gledalci plavalni dvoboj med Jugoslavijo in Avstrijo, katerega je jugoslovansko moštvo odločilo v svojo korist z rezultatom 7:53.

Na tekmovalju so jugoslovanski športniki dosegli dva nova državna rekorda in sicer Cerer na 100 metrov prsno v času 1:11,7 (stari rekord 1:12,2) ter mešana štafeta 3 krat 100 v postavi Finci, Cerer, Marjan Stipetič v času 3:24,7.

V prvem dnevu tekmovalja so Jugoslavlani zmagali tudi na 1500 m prosto (Stipetič Mislav in Vi dovič).

V skokih v vodo so bili boljši avstrijski skakalci in so zaslužen odnesli prvi dve mesti, dočim sta od Jugoslavlana Pribošek in Dobrin se plasirala na 3. odn. 4. mesto. V waterpolo tekmi med jugoslovansko in avstrijsko reprezentanco so zmagali Jugoslavlani z visokim rezultatom 10:3. V prvem polčasu so bili Jugoslavlani slabši, (2:3) v drugem pa so kmalu izenačili in dosegli tudi visoko zmago.

Tudi drugi dan plavalnega dvoboja so jugoslovanski plavalci odnesli vse zmage, razen na 100 m hrbtno, kjer sta obe prvi mesti zasledla Avstrijca. Najboljši rezultati so bili doseženi na 200 m prsno (Cerer) in 100 m hrbtno (Koppelstaedter).

ZA BISTRE GLAVE

ŠTEVILČNICA

- 1 2 3 4 5 6 7 2 8
- 9 3 2 8 10 11
- 12 11 13 2 14 4 7
- 4 15 6 10 16 17
- 18 4 12 12 2 10 2
- 19 4 18 14 2
- 12 11 7 2 10 18 2 12 20 4
- 14 9 12 12 6 21 2 20 22 14 23
- 2 10 20 6 18 1 6 22 22 4
- 10 12 14 18 24 11 14 2 10
- 4 12 20 6 18 25
- 18 11 7 1 11 10 2 10 4 7

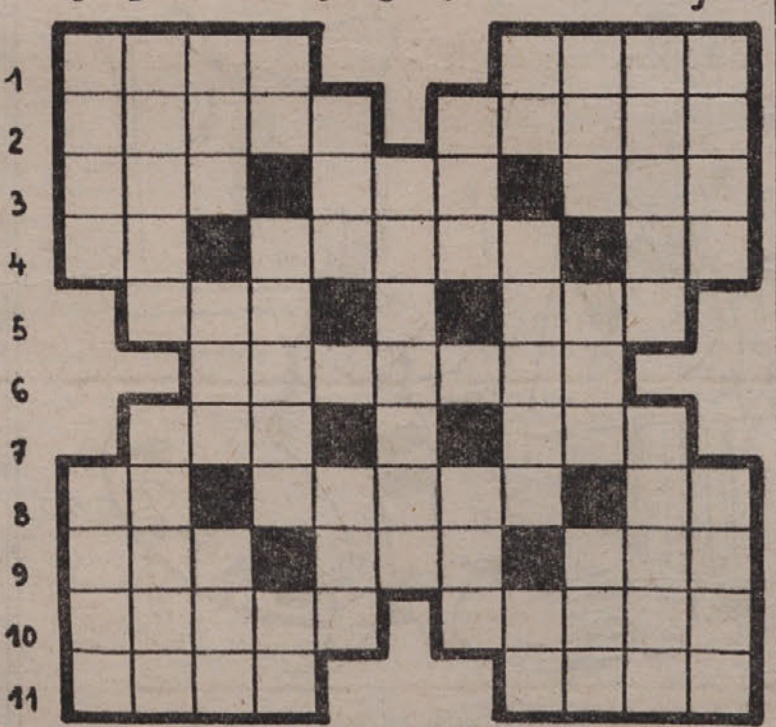
Besede pomenijo: 1. srbski skladatelj (* 1. 1894), 2. cestna, potna, 3. sodobni sovjetski skladatelj, 4. fonetično zapisano ime francoskega operetnega skladatelja (1819 - 1880; »Hoffmanove pripovedke«), 5. italijanski skladatelj (1792-1868; »Seviljski brivci«), 6. sovjetski pisatelj (»Matin«), 7. nedavno umrl slovenski skladatelj, 8. ruski dirigent (r. 1864), 9. sestavni del glasbene suite, 10. ruski skladatelj (1872-1915; »Božarska poema«), 11. slovenski skladatelj (1895-1941), 12. ruski skladatelj (r. 1873).

Ob pravilni rešitvi boš bral v prvi in četrti vrsti navpično priimek ruskega skladatelja (1839-1884) in njegovo delo.

REŠITVE: 1. Narva - Naklo; 2. donos - polje; 3. zakup - zajec; 4. donos - Dovje; 5. potep - pošta; 6. naziv - nahod; 7. gosli - globob; 8. polka - pokoj; 9. Pivka - pismo; 10. polip - povod; 11. Celje - cesta. PREGOVOR: Danes meni, jutri tebi.

KRIŽANKA

A B C Č D E F G H I J

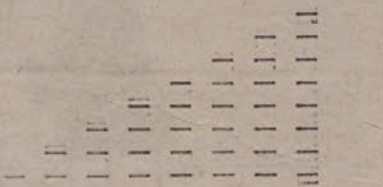

VODORAVNO: 1. korist — kadilna potreščina; 2. delavec — ravnina; 3. lopa — naziv — konica; 4. kazalni zajmek — mesto na Japonskem — osebni zajmek; 5. starorimska bajeslovna oseba — poželenje; 6. zli duh (v pripovedkah o Faustu); 7. klica — rastlin-

ska bolezen; 8. oziralni zajmek — zasloba — osebni zajmek; 9. žuželka — nadav — vrelec; 10. vrsta zganje — ladja; 11. nasip — stanje.

NAVPIČNO: A. pritok Donave — ples; B. slovenski zgodovinar — kemična prvina; C. žensko ime — žensko ime — veznik; C. pritrđilna beseda — snažilno orodje — pesnitev; D. zver — dvojica; E. mesto v Sloveriji; F. pregovor — otok v Jadranu; G. veznik — cvetlica — igralna karta; H. moške ime — maščoba — nasad; I. pleme — pokrajina v Grčiji; J. moško ime — pokrajina v Aziji.

STOPNICE

kratice za denarno enoto, predlog, žival, del roke, veda, slovenski pisatelj, mnogokotnik, italijanski pesnik.

Namesto črtic postavi črke: a, a, a, c, e, e, e, g, g, i, j, j, j, n, o, o, o, o, p, p, p, p, p, p, p, r, r, r, r, s, s, t, t, u, v. Zadnja navpična vrsta pove ime kraja na Notranjskem.

Nedeljske kolesarske tekme

Ob otvoritvi gospodarske razstave v Kopru to nedeljo bo priredila ZDTV propagandne kolesarske tekme. Tekme bodo za začetnike, ki še niso nastopili na nobeni tekmi. Oni bodo tekmovali na progi dolgi 40 km. Vodila bo okrog 3 km dolgega trikotnika od nekdanje železniške postaje in Semelele. Kot drugi bodo nastopili diletanti, ki bodo isto progo prevozili 40-krat in tako naredili 120 km. Kvalifikacija teh dirkačev bo izvedena na podlagi doseženih točk za vsakih pet krogov.

Kupon št. 127
za nagrado tekmovalje
Ljudskega tednika

LJUDSKI TEDNIK
Odgovorni urednik
KAVS FRANC
Tiska z dovoljenjem AIS-a
Tržaško tiskarski zavod
v Trstu, ulica Montecchi 6
Rokopisi se ne vračajo

JUCA PIŠE PEPI

Draga Pepa!

Iz Atene je prispelo suhoparno poročilo, da se tamkaj za svobodo ljudstvo več ne bo borilo.

Na nemilost in na milost sa podajo partizani v roke kraljevim krvnikom od Višinskega izdani.

Nič Sovjete več ne briga, da bi urgli kralja s trona zanje zdaj vse bolj je važno, da so prav do jeter gnile.

Da pa svet brez borb ne ostane, Rusi bi zelo želeli, če bi Makedonci s Srbi ljuto klati se pričeli.

Narodno-osvobodilna borba Rusom več ne ugaja, všeč pa jim je že vsak psiček, samo če na Tita laja.

Grški borci bodo Rusom najbrž grdo hvalo peli, ko za blagor Kominforma so brez haska krvaveli.

A Peron lahko nadeja vse pozornosti se ruske, zaželen in vljudno vabljen na sovjetske je zakuske.

So fašistom odpuščeni vsi njih grehi brez razlike, da le Rusom svoj glas daje proti abeograjske klike.

A pustiva te zadeve, časi bodo se menjali, borci zopet bodo ustali! kralji bodo padli s tronov,

Veš, šentjakobski je župnik zadnjič se zelo nerviral, ko je neki naši ženski v cerkvi njene grehe spiral.

Ker «Primorskega» raznaša naročnikom jutraj v hiše rekel je, da sveti oče jo zato iz vere izbriše.

Raznašalka spovedniku pa ni čisto nič molčala, za spremembo enkrat ona njemu je levite brala.

Spovednik naj si zapomni, da vse ovce niso nore,

Dve družinski sliki

Tržaški magnat

Veselite se otroci! Poslušajte kaj piše «Luned» - dne 17. t. m.: «Bastione fiorito» na tržaškem gradu bo dobil ogromno stekleno streho. Jo sedaj je bila tam lahko zabava in ples samo v treh poletnih mesecih, a dež in veter sta premnogokrat pregnala elegantno občinstvo ravno v trenutku, ko je bilo v najlepšem razpoloženju. Ogromna steklena streha bo sicer stala mnogo denarja, a zato bo omogočila nemoteno zabavo od meseca aprila tja do oktobra, s krasnim razgledom na mestno razsvetljava in zvezdnato nebo. To bo pravi tržaški ponos pred vsem svetom.

Otroci v zboru: Živeja naša tržaška občina, ki ne štedi denarja za našo zabavo!

Tržaški delavec:

Veselite se otroci! Danes imam nočno službo in boste lahko spali bolj udobno, ker vas v sobi ne bo sedem, kakor po navadi, ampak samo šest. V ostalem pa potrpite, saj nam občina že nekoliko let obljublja stanovanje, in sem prepričan, da bo prej ali slej to svojo obljubo tudi držala.

Otroci v zboru: Živeja naša tržaška občina, ki zares ne štedi z obljubami!

da se najde tudi taka, ki ima pametne nazore!

Če dozdej ni tega vedel, naj mu tu bo sporočeno, a «Primorskega» še dosti bo po hišah raznešeno!

V Jugoslaviji nastale neke «oljnate» so pege, njih pojav menda izvira iz kominformovske zalege;

to poročal je Vidali, ki nabira zdrave sile, o katerih pa je znano, da so prav do jeter gnile.

Draga moja, bom končala, prejmi lepe mi pozdrave, mirna bodi, saj resnica zmagati zna vse težave.

Te pozdravlja

Tvoja

Juca

Višinski - Peronu

Peron je možak!
Ni vsak mu enak!
In naš bo ostal —
če glas nam bo dal.

Višinski - grškim partizanom

Naj borba preneha!
Ni bilo uspeha.
Namenite puške
zdaj v Titovo gardo,
kot zrele naj hruške
ta garda zleti,
in rdečo kokardo,
vam Rus podéli!

Višinski - Vidaliju

Znamo mi ljudi izbrati!
Dobro delaš! Znaš lagati!
Kadar zmanjka ti laži,
piši, pošljemo jih mi!

Album

Nekdaj je bil pri dekletih v navadi album. To je knjiga, v katero so prijatelji in znanci zapisovali kratke reke v spomin. Mlada kapriciozna Američanka si je zdaj omislila tudi tako spominsko knjigo, a da bo bolj zanimiva je sklenila, da bo zaprosila za zapiske samo politične osebnosti. Seveda je pri tem izbirala po ameriškansko, tako so se v knjigi ovekovečili ne samo politiki, ampak tudi «politiki». Vsekakor je ta spominska knjiga zanimiva in ker smo imeli priliko, da jo prelistamo, prinašamo nekoliko odlomkov iz nje:

1. Pomagaj nam ti ljubi bohi! Drugače s Francijo bo joh! Presneto me je stroh! — Moch.
2. Čas nastopi je deževin, Funt gre dol, ker sem prerevin. — Bevin.
3. Amerika me ima za norca, manj sem vreden od zamorca. — Sforza.
4. Sem Kišot al Panza Sancho? Kdo razreši to uganko. — Franco.
5. Naj živi mi «paštašuta», tud' če spremilja jo klofuta! — Košuta.
6. Kdor dà «fliko», je moj amico. — Riko.
7. Lahko tebi, domovina, tud' če nimaš prav'ga sina, dokler jaz sem tu. — Marina.

JASEN DOKAZ

Vrnil se je iz Jugoslavije in krenil naravnost k Vidaliju. «Poglej me,» mu je dejal, «kaj opaziš važnega na meni?» Gledal ga je Vidali od glave do nog. Če bi začel pri nogah, bi ne prišel niti do popka. Kajti nekaj važnega je Vidali, ki je šel od glave navzdol, opazil šele čisto dol pri čevljih. Bill so namreč nekam mastni. «Kaj je tole na tvojih čevljih, je z zanimanjem vprašal prišleca. «Olje,» mu je ta pojasnil. «Aha, olje,» je zadovoljno tlesknil z jezikom Vidali, «smo že tam!»

In prihodnjega dne so verni bralci kominformističnega tiska lahko čili

tali, da se oljnate pege v Jugoslaviji vedno bolj širijo. Kjer koli hodiš, povsod naletiš nanje. O tem so konkretni dokazi; naoljeni čevlji človeka, ki jo je primahal iz Jugoslavije.

Povedal pa ni tisti z naoljenimi čevlji, da je nekemu dečku tam blizu Siške pri Ljubljani padla na tla stekleničica olja in se razbila in no je slučajno stopil nanjo. Pa tudj takih oljnatih peg je malo, olje rajši ljudje tam zlijejo na solato kot na tla.

Če bi Vidali dobro pogledal glavo tega prišleca, bi opazil še nekaj. Veste kaj? Maslo! Imel ga je precej na glavi!

Razpis službenih mest

Podpisani predsednik vlade iščem vlado, kateri bi lahko predsedoval. Zaman se trudim noč in dan, da bi našel v krogu svojih ožjih znancev ljudi, ki bi hoteli vstopiti v vlado ter meni omogočiti predsedovanje. Zato se obračam na vso javnost z razglasom v časopisju. Marsikdo je po časopisju prodal svoje blago, ali našel primerno ženo. Zakaj bi bila torej ta moderna pot zaprta predsedniku vlade, katere-

mu je vlada tako nujno potrebna?

Na razpolago so vsa mogoča ministrstva, plača je dobra, možni so postranski dohodki, dela je malo, posebno znanje se ne zahteva. V glavnem je potrebno znanje francoskega jezika v govoru in pisavi. Zadostuje pa tudi znanje tega jezika v molku. Pač pa je neobhodno potrebna posebna nadarjenost za kimanje. Kdor torej zna molčati in kimati, bo imel prednost. Zadeva je skrajno nujna! Ponudbe na predsednika vlade Mocha v Parizu.

„BRATSKA POMOČ“ GRŠKEMU NARODU

VISINSKI MONARHOFASISTOM: To ni pregrada med menoj in vami, to je lestev za k onim tam gori

Produkti dvatisočletne kulture

Veličastni štiridnevni kongres v Izoli se je zaključil ob splošnem navdušenju in z resolucijo, ki je vzor ne samo politične modrosti, ampak tudi vsebinske jasnosti in jezikovne natančnosti. Seveda je ta kongres imel tudi močan odmev daleč preko mej koprškega okrožja.

Tudi v uredniške prostore lista «Luned» je segel ta odmev in učenjaki tega uredništva so pravilno sklepali, pa ta zgodovinsko važni dokument re more iti mimo, ne da bi ga primerno osvetlili.

Prav globoko so vsled tega segli ti pisarji v malho svoje izobrazbe, časnikarske in splošne, ter prinesli na dan najblesteča zrna učenosti in omike, ki so si jo pridobili v senci dvatisočletne madrepatriščne kulture. Evo nekaj takih zrn:

Kongres je bil «velika parada kraške nepismenosti (analfabetismo carsolino), sodelovali pa so hierarhi razbojniških obrazov, blagoslovljeni z neizmernim apetitom, resolucija je «magna carta» koritarstva (della magnadora), spomenik ljudske neumnosti. Sestavili pa so jo doktorji - ovčarji v senci brkatega azijskega bogá ter balkanskega «gaga» goeringških oblik, a resolucija je opremljena z vsemi običajnimi frazami dialektike iz podeželske gostilne, navdahnjena od kleparjev, ki so povzdignjeni v generale ter kravomolzev, ki so imenovani za ljudske komisarje, vse skupaj je brezbarvna, spolzka brozga, na kateri plavajo zadnji ostanki marksistično-leninistične prebave.

To je samo kratek izvleček iz «poročila», ki ga «Luned» smatra za primerno in dostojno.

Skoda da tudi nas ni obsenčila dvatisočletna kultura, da bi mogli in znali primerno odgovoriti. Pa nič zato, bomo pa odgovorili z našo ljudsko modrostjo in bo še bolj zaleglo:

Kakršna kovina, takšen zvok... ali: Kar izreče «Luned» po razizmu na moč smrdi...

„KOMINFORMIZEM“

Za vruga, kaj pa ste vendar naredili iz mene? Saj to je slabše kot kubizem!
VIDALI: Ze prav, dragi moj, toda to, kar jaz rišem ni kubizem, to je popoinoma nova struja v slikarstvu, to je kominformizem, ki se drži načela: Kar je v resnici belo, je za nas črno, kar je v resnici črno je za nas belo.

